

pla- niški VESTNIK

Darovalnica

A stylized illustration featuring a quill pen on the left and a scroll on the right. The scroll is unrolled and contains several lines of text, though the individual characters are not legible. The entire illustration is set against a dark, circular background.

Leto 1938

Štev. 4-5

RUDOLF ŽITNIK

splošno kleparstvo in specialna
napeljava strelvodov

LJUBLJANA

Ambrožev trg št. 9

PELERINE in HUBERTUSI

iz tirolskega lahkega lodna
vedno na zalogi

JOS. ROJINA

LJUBLJANA - Aleksandrova cesta

Izdeluje tudi po meri • •

Največji slovenski denarni zavod

Mestna hranilnica ljubljska

Lastne rezerve nad	Din 26,000.000.—
Prirastek novih vlog v januarju 1938	„ 14,075.000.—
Prirastek novih vlog v februarju 1938	„ 10,694.000.—
Prirastek novih vlog v marcu 1938	„ 10,572.000.—

Uloge vsak čas razpoložljive

Za vse obveze hranilnice jamči

Mestna hranilnica ljubljanska

Korošica Vas vabi na svoje krasne snežne poljane!

KOCBEKOV DOM (1808 m) Vam poceni nudi prav
dobro oskrbo.

Spomladanska smuška sezona traja do srede junija.

Iz Luč ob Savinji in s Presedljaja vodi na Korošico
zimski markacija.

Smučarske novosti!

Cene švicarskih maž:

Skigliss Din 25'—

Skimont „ 14'—

Grafipa „ 6'—
vosek za smuk in skok

Fortus A Din 20'—
odstranjuje vosek in smolo
od smučk in obleke

Fortus B Din 20'—
odstranjuje lak in temeljne
maže

Juchtenmark Din 14'—

Juchtenmark-
Glanzfett „ 8'—

Dobite v vseh sportnih trgovinah. Izključno zastopstvo in prodaja na veliko za Jugoslavijo

CHEMOCOLOR - DRAGAN SAVIĆ

ZAGREB, Mesnička ul. 19
Poštni predal 296. - Tel. 40-06

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ul. 50 (v lastnem posloplju)

Telefon 37-81, 37-82,
37-85, 37-84 in 37-85

Brzjavni naslov:
Kredit Ljubljana

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo. — Safe-deposits itd.

Restavracija in veletrgovina z vinom

PETER STEPIČ, LASTNIK MIRKO STEPIČ
LJUBLJANA VII, TRŽNA ULICA 6

TELEFON INTERURBAN 21-71

priporoča svojo veliko zalogo vina najboljše kakovosti po nizkih cenah. — Vino se razpošilja v lastnih sodih na vsako postajo

PLANINSKI VESTNIK, LJUBLJANA (Jugoslavija, Slovenija)

Izdaja in zalaga: SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO -- OSREDNJE DRUŠTVO, LJUBLJANA

»PLANINSKI VESTNIK« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za vse leto 50 Din, za inozemstvo 80 Din. Naroča, plačuje, reklamira, inserira se pri upravi: Osrednje Slovensko Planinsko društvo v Ljubljani. — Glavni urednik: dr. Josip Tominšek v Mariboru; njemu se pošiljajo rokopisi, poročila, sploh spisi za tisk besedila. — Za vsebino so odgovorni avtorji; njim se pridržava pravica ponatisa.

Odgovorni urednik: dr. Arnošt Brilej, Ljubljana. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko društvo - Osrednje društvo, Ljubljana. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (njen predstavnik K. Čeč).

Vsebina 4. in 5. štev.: Dr. A. Mrak: Beseda o planinstvu in o planinskih odpravah (str. 85). — Dr. A. Mrak: Po Dauphinéji (str. 90). — Dr. Miha Potočnik: La Meije (str. 99). — Andrej Morè: Les Bans, 3789 m (str. 118). — Matevž Frelih: Le petit Cervin, 3634 m (str. 121). — Andrej Morè: Râteau, 3809 m (str. 124). — Matevž Frelih: Pic Lory, 4083 m (str. 128). — France Hvastija: Barre des Ecrins, 4101 m in Pic Coolidge, 3774 m (str. 132). — Janez Brojan, vodnik: Preko Barre des Ecrins, 4103 m (str. 135). — Andrej Morè: Brèche de la Meije (str. 139). — Dr. Miha Potočnik: Miha Čop — prej, zdaj in za vedno (str. 142).

Nahrbtnike, kovčege, ročne torbice, aktovke, listnice, denarnice, gamaše itd.

v veliki
izbiri
priporoča

IVAN KRAVOS, trgovec
MARIBOR, Aleksandrova 15

Ako potrebujete

tiskovine, kataloge, ilustracije, prospekte in se ne morete odločiti, v kakšni tehniki naj se izdelajo, se blagovolite obrniti na

Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani

Brzozjavni naslov: »Jugotiskarna Ljubljana«

BAKROTISK, OFFSET-
IN LITOGRAFSKI TISK
KLISARNA
TISKARNA ZA KNJIGO-
IN UMETNIŠKI TISK

Umetniški grafični zavod, v katerem so zastopane vse moderne grafične panoge. Vsa grafična dela se izvršujejo lepo, solidno in po zmerni ceni

Najboljša pijača doma in
na turah je

Dobite jo tudi
v planinskih kočah!

Radenska

z rdečimi srci.

Dr. A. Mrak:

Beseda o planinstvu in o planinskih odpravah

Od vsega začetka so slovenski planinci zahajali tudi v tuje gore. Valentin Stanič je že pred 130 leti prepotoval salzburško pogorje. Bil je tudi tisti, ki je prvi pristopil na Veliki Klek, torej vrh, ki ga Nemci razglašajo za najvišjo nemško goro. France Kadilnik je z enakim veseljem pripovedoval o obisku Velikega Kleka, kakor o svojih pristopih na »očaka Triglava«. A tudi poslej so obiskovali naši planinci posamezno ali v manjših skupinah tuja alpska, pa tudi izvenalpska pogorja.

V zadnjih letih je šel obisk tujih gorá v širino. Poleg posameznikov so se začele najprej zasebno organizirati tudi večje skupine. Naša pglavitna planinska organizacija, Slovensko planinsko društvo, bi bilo zgrešilo svoj namen in zgubilo svoj pomen, če bi ne bilo postalo pozorno ob tem pojavu. Videlo in sprevidelo je, da gre za gibanje, ki mu je v razvoju planinstva usojena važna vloga. Kajti kakor drugod v Alpah, zmanjkuje očitno tudi pri nas planinstvu od leta do leta tal. Motorni promet, ceste, nadelana pota, planinski hoteli in gostilne utesnjujejo bolj in bolj naš planinski svet in s tem tudi planinsko dejavnost, katere bistvo, dá, njen bitni pogoj je ravno v tem, da v njenem področju vseh teh udobnosti — ni.

Nekako ob istem času pa, ko so naši planinci začeli pohajati v skupinah v tuja pogorja — po navadi vzporedno s pripravami za take odprave — so se začeli tudi ugovori: »Čemu v tujino? Saj imamo pri nas doma dovolj gora! Lepe so te in strme, in nerešenih, 'problemov' polne. In kdo ve kaj še vse — ostanite raje lepo doma!« Celo narodni gospodar se oglašá iz njih: »Pokaj bi nosili po nepotrebnem denar čez meje?«

Saj tisto je: po nepotrebnem! »Le ne iz domačega gorskega za-pečka ven! Bog ve, kaj vse je tam zunaj!« Ne pomislijo pa, da bi tujcev tudi k nam ne bilo, da bi jih ne smelo biti, če bi naj bila tista beseda o nepotrebnem obiskovanju tujih gora resnična, torej splošno veljavna. Često konča tak samozvani prerok svojo modrost z zanešenim poudarkom: »Naše gore so najlepše!« In si oddahne, češ, zdaj sem vzel nasprotniku svojih naukov zadnjo slamico, ki se je je še

oklepal. Če bi mi pa oporekal, ga lahko zaznamujemo za slabega domoljuba.

A še čuti ne, kako mora prav v njegovih ustih biti puhla ta beseda, kako prazna taka sodba, ko posredno zatrjuje dejansko, da je drugod gorovje manj lepo, pa ga še videl ni. Tako primerja in sodi o stvareh, ki jih ne pozna, ki jih po lastnem nauku ne sme in torej niti ne more poznati.

Zakaj?

Vsaka sodba visi v zraku, če ne izhaja iz neke že dane osnove. Šele tista osnova, iz katere izhajamo, in primerjanje z njo zbudjata določnejšo, jasnejšo predstavo. Vrednote izražamo torej s tem, da primerjamo. Prilastki so prazni — nič ne povedo. Dobri pisatelji, torej dobri opisovalci, se jih ne izogibljejo zastoj. Vsako stvarno ocenjevanje in vrednotenje je zategadelj primerjanje.

Neizogibno izhaja iz tega, da je predstava tem določnejša, čim več je primer in mogočosti primerjanja. Samo tisti more soditi o večji ali manjši lepoti teh ali onih gora, ki je videl te in one. Samo takemu tudi smemo verjeti, ko jih ocenjuje in sodi. Zato je tudi skoraj odveč pripominjati še posebej, da takih naukov ne bo nikoli delil človek, ki je z odprtimi očmi in s sprejemljivo dušo šel v svet, da ga vidi in spozna.

So pa še drugi nagibi, ki ženejo planinca v daljavo.

Tisto, kar daje planinstvu njegovo najbitnejšo vsebino, je poleg višine oddaljenost od človeških bivališč in civilizacijskih dobrin, a prav tako tudi čar neznane pokrajine, čar tujine in divjine. To je odsev tistega pradavnega, prvobitnega človeškega nagona, da zmeraj in zmeraj odkriva nove pokrajine, tistega pol pustolovnega hrepenenja, pol življenjsko nujnega prizadevanja, da v nevarnostih spozna nov svet in hkrati pridobiva sebi in svojim boljše, lepše zemlje. Zato lahko opazujemo povsod, kjer je planinstvo zajelo človeka: brž ko je spoznal neke gore, že hoče spoznavati še druge, če le mogoče bolj divje, težje in višje, in ono prvo spoznanje mu je samo pobuda za pot do drugih. Mislim, da ga ni planinca, ki bi ne bil srečen in vesel, kadar je na še tako znani in še tako neznatni gori odkril kak nov pristop ali sicer kakšno posebnost, pa če je ta še tako majhna in ponižna. Tisto novo, neznano je, kar slehernega planinca mika in vabi z nepremagljivo silo. Bistveno za planinstvo je zato hrepenenje v nepoznano, v divjino; tako bistveno, da planinstvo preneha, kjer je človeku znana sleherni pot, kjer ga ne more doleteti nič nepričakovanega več.

Pri tem niti ni treba, da gre res za nov, neodkrit svet, kakor je sicer iz dušeslovne osnove planinstva razumljivo, da je tak svet planincem posebno ljub. Planinec in zemljepisni raziskovalec nista eno, pa če ima njuna dejavnost često še toliko sorodnih črt. Kajti namen jima je drug: prvemu prosvetno npravstven, drugemu znanstven. Ni čuda, če se enemu izmed znamenitejših zemljepisnih raziskovalcev, Svenu Hedinu, zdi planinstvo bolj ali manj jalovo početje. Hedinu so se planinci očitno predstavljali preveč s stališča

postavljanih in reševanih planinskih vprašanj. Tako je njegova sodba razumljiva; saj s tega stališča ni mogoče doumeti planinstva. Po drugi strani pa ga ni planinca, ki bi ne cenil raziskovalčevega dela. Morebiti so Hedinove spise prav planinci prebiral največ. Njihova napaka je bila le v tem, da so skušali njegovo delo preveč prilagajevati planinstvu. S tem pa so mu zasenčili njegov namen.

Kaj je tujina in kje? Kakor vse, je tudi to zelo relativno. Kadilnikovi pohodi na Triglav in Veliki Klek pred nekako 70 leti so pomenili več kakor danes izlet v bolgarske planine ali na Špicberge. Ne samo prometno-tehnično, čeprav tudi to v dobršni meri šteje, ampak predvsem psihologično; kajti Triglav in Klek sta bila takrat kot gori povprečnemu človeku komaj če kaj bolj znana kakor danes Kavkaz, in v domišljiji Kadilnikovega bralca so bile strahote ture na Triglav ali Klek najbrž hujše, kakor za sodobnega prijatelja gora pristop na Ušbo ali Dyhtau.

A še z nekega vidika je za nas važno spoznavanje tujih pogorij. Predvsem so naše gore razmeroma nizke. Zato so skalnate, zato nimajo ledenikov — vsaj takih ne, ki bi za ledeniške gorske pristope resno šteli. A prav ledeniška meja je tudi meja za pravo visokogorje. Nadalje prevladuje pri nas apnenec in dolomit. Pramenja skoraj ni, in tisto, kar ga je, pač komaj če še za planinstvo šteje. Z drugimi besedami povedano: planincu v naših gorah ni mogoče spoznati vsega tistega, kar tvori tudi, in sicer celo v prav znatni meri, predmet njegovega hrepenenja: ne ledenikov, ne vseh mnogoličnih tvorb pragorja. A tudi to mu je potrebno.

Oglašajo se kakopa tudi plahi, tesnosrčni: »Tujina bo ubila našemu človeku ljubezen do domačih gora in s tem do domovine.« Toda ljubezen do domovine, ki jo lahko ugasi že zgolj pogled v tujino, ta sploh več ljubezen ni. Ljudje s tako ljubeznijo so že zgubljeni, domovina jih torej ne more niti zgubiti več.

H koncu naj se dotaknem še stvari, ki se o njej zadnje čase tolikokrat sliši in govori, namreč tako imenovanih planinskih vprašanj, ali, kakor jih raje po tuje imenujejo, »problemov«. In človeku se zdi, da pri tej stvari dostikrat ni samo beseda nekam tuja zadeva.

Najprej si moramo biti na jasnem, kaj je in kaj more biti vsebina kakega planinskega vprašanja. Za znano in dognano lahko štejem pri tem, da je zunanje oznamenilo tako imenovanih planinskih vprašanj: pristop na neko goro — ali tudi sestop z nje — v različnih smereh, od različnih strani in ob raznih letnih časih, toda pristop, ki je hkrati vsaj v enem pogledu še neznan, nov.

Gotovo namreč ne more nobeno planinsko vprašanje obstajati v tem, da najdemo na kako goro tisoč pristopov, ampak samo v tem, da se najdejo pristopi od tistih strani, s katerih kaže gora v pokrajinskem ali planinskem pogledu poseben obraz, ali ki so potrebni iz popolnoma praktičnih razlogov. Inačice enega takega pristopa torej ne spadajo sem in, če so sploh še kakšno vprašanje, so to kvečjemu športno. Nesmisel je zato napihovati kot poseben dogodek

in kot rešitev nezaslišanih »problemov« pristop, ki vodi, recimo, skoraj tik že nekega dognanega, ne da bi v planinskem ali pokrajinskem pogledu res kaj nudil, pa če je zgolj tehnično planinsko še tako težak in zahomotan. In prav lahko se bomo ob vseh takih pojavih opredelili, če si bomo na jasnem glede načela, da je in mora biti vsa tehnika v planinstvu samo sredstvo, ne pa namen. Dejavnost planinca sploh ni odvisna od reševanja vprašanj, kakor je to tudi zaželen cilj.

Prav tako je očitno, da preneha pravo planinstvo tam, kjer začenja prevladovati tehnika. Tu pa tam kak klin, zabiti zaradi ravnotežja in varovanja, prav! Ali pristop, ki ga označuje zgolj veriga klinov — nadomestilo za lestev, ta gotovo ni v duhu planinstva. In tudi noben planinski problem ni rešen z njim.

V tem smislu pri nas ni več velikih planinskih problemov. Ne mislim s tem reči, da ni tudi na stisnjenem prostoru naših slovenskih gora še kje kaka stena, ki kakor trnjulčica čaka »rešitve«. Še to prav rad verjamem, da je celó več takih sten, magari prav pošteno težkih v tehničnem smislu. In res je navsezadnje, da bo kakšna neprehodna skala še zmeraj ostala, dokler ne bo tehnika izumila sredstev, da bo človek tudi po previsih lahko lezel ko muha.

Te misli so mi daleč od vsake tesnosrčnosti. Res, planinskih vprašanj mi ne vidijo tam, kjer jih ni. A res tudi prav zaradi tega so osnova prave planinske miselnosti in dejavnosti. Kajti v življenju človeka in za njegovo srčno in umsko omiko je navsezadnje tudi planinstvo sólo le sredstvo in ne namen. Prav zato njegova bistvena vsebina ne more biti samo reševanje vprašanj, če se naj na koncu ne prevrže v — nakazo!

S tem pa seveda nočem reči, da bi iskanje novih potov in težkih pristopov v sicer dodobra znanem gorskem svetu bilo sploh brez smisla. Ima smisel, toda ne sólo na sebi, ampak le kot vaja in priprava. Ni torej namen, marveč sredstvo. Zato tudi nima s planinstvom vsaj notranje zveze prav nič več, kakor, recimo, telovadba v iste namene. Priprava zaradi priprave same je nesmisel, nosi kal pogina v sebi, mora izroditi. Smisel dobi šele tisti hip, ko usposablja za iskanje pristopov v neznanem svetu, zlasti pa, kar je za planinstvo sólo in za velikansko večino planincev poglavitno, za praktično izvajanje gorohodstva, ki je vendarle osnova vsega planinstva.

Nečesa celo upam od vsega tega iskanja planinskih vprašanj: da se bodo namreč pravi planinci ob njem zavedli vsebine planinstva; da bodo pomagali pri delu vsem tistim pravim prijateljem narave sploh, a gorske še prav posebej, ki se zavedajo, da ni pristne narave več, kjer je ta vsepovsod okrnjena, in da ob taki tudi pristne ljubezni do narave ne more več biti. Kamor prihajajo izletniki ali celo vozovi po nadelanih potih in cestah, kjer zidajo gorske gostilne in hotele, tam je tudi konec planinske romantike. Kajti bistvo planinstva je vprav romantika, ki se umika pred hruščem hotelov in letovišč v odljudne kraje, v zavetišča in bivake.

Važnosti take priprave za planinstvo se je treba tudi sicer zavedati. Pomen ima že za planinsko dejavnost vsakega planinca samega. Uči ga spoznavati nevarnosti gora, znajdljivosti, poguma, odločnosti, tovarištva — zgolj lastnosti, ki so za planinca neizogibne, a so tudi s splošno človeškega stališča zaželene in potrebne. Pa še izven njih je pomen take priprave. Sam sem govoril s planinci, ki so se za težke kavkaške vzpone pripravljali, namenoma in po načrtu pripravljali že v Alpah, in sicer prav v Dauphinéji, ki so jo imeli zaradi njene divjosti in prvobitnosti za najbolj primerno v ta namen. In gotovo bi razne odprave v Ande, v Himalajo, na Pamir in Tienšan ne bile dosegle uspehov, ki so jih, če bi se ne bile v domačih gorah urile in pripravljale za veliko delo.

Ko pa se beseda o planinskih vprašanih tolikokrat rabi, mora vendarle biti nekje vzrok, dušeslovni pogoj zanjo.

Gotovo so neka vprašanja, toda ne vprašanja planinstva, ampak vprašanja za vsakega posameznega planinca. So to osebna, subjektivna planinska vprašanja, ki se tičejo planinca samega: »Kakšen je smisel tega ali onega pristopa?« »Pojde ali ne pojde?« »Naprej ali nazaj?« Vprašanja, ki jih mora rešiti vsak planinec zmeraj in zmeraj spet zase in znova, jih dognati glede na svoje dušno nastrojenje in umsko usmerjenost, glede na tvarne, telesne in druge pogoje; vprašanja, ki mu jih ne more nihče prihraniti in mu jih niti ne sme, če naj planinstvo ne zgubi svojega bitnega smisla. A vendar vprašanja, glede katerih vsakemu posamezniku pomaga nauk in zgled drugih, da jih more poglobljati in hkrati dvigati na zmeraj višjo raven. In to je tisto, kar nam bo ohranilo tudi ob vseh dognanih planinskih vprašanih pravo planinsko misel zmeraj svežo in mlado, zmeraj svetlo in pobujajočo.

Napako vidim v tem, da se hoče na vsak način dati planinstvu namen, ki ga nima. Morebiti je tu še nekaj miselnosti iz časov, ko so planinci dejansko odkrivali neznan svet za znanost, zlasti za zemljepisje in geologijo, ko meja med planincem in znanstvenim raziskovalcem še ni bila tako razločno vidna. Toda, kakor je bilo to raziskovanje često tesno povezano s planinstvom, bistveno zanj ni bilo. Sicer bi neizogibno moralo planinstvo prenehati tisti hip, ko bi bila opisana in orisana sleherna gora in dodobra raziskana njena geologična zgradba. In narobe bi seveda sploh ne bil pravi planinec, ki bi se ne uveljavljal kot zemljepisec ali geolog.

Planinstvo bo živelo brez ozira na postavljena in rešena vprašanja. Nevarnost mu zato ne grozi od te strani. Kolikor mu grozi, je popolnoma druge vrste: po eni strani s poudarjanjem »problemov« ubijajo v človeku zavest, da ti tako imenovani problemi niso v planinstvu pogloblitni in pravi namen; po drugi pa, da s poti, cestami, z gostilnicami, hoteli spodmaknejo planinstvu osnovo, tisto bistveno vsebino, ki se začinja šele izven vseh teh vnanjih dobrin.

Dr. A. Mrak:

Po Dauphinéji

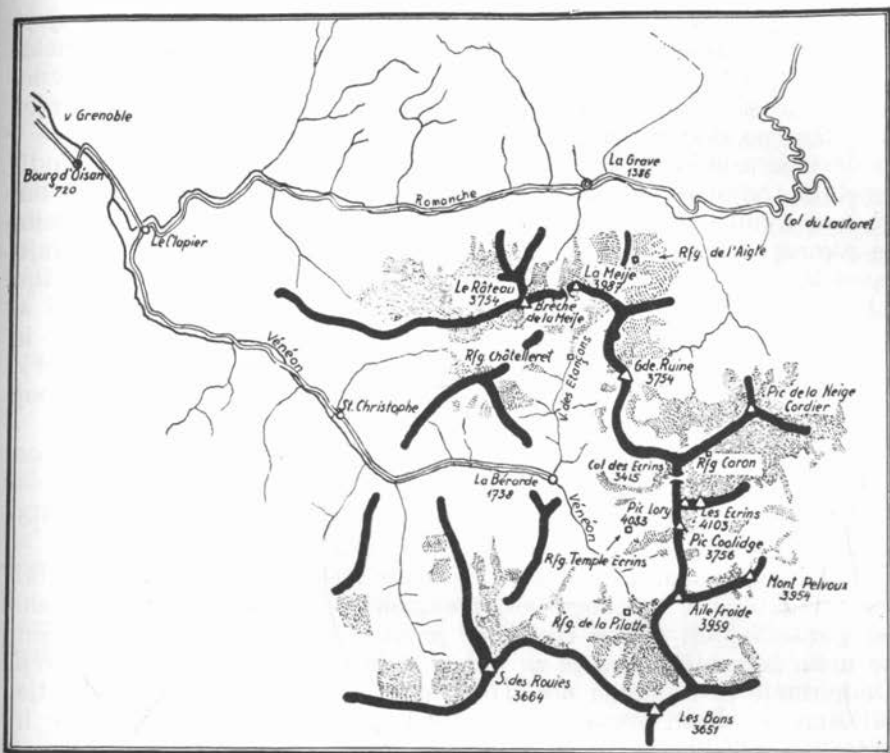
Značaj pokrajine.

Ko smo se lanske spomladi začeli pripravljati na pot v dauphinéjske gore, so nas vpraševali in še zmeraj slišimo vprašanje, zakaj smo šli ravno v Dauphinéjo, ko pa imamo bliže, že v Švici, drugih gora, ki so celo višje kakor dauphinéjske, in povrh tudi vse bolj slove po svetu.

Dauphinéja je danes brez dvoma najbolj divji del Alp. To se utegne komu zdeti čudno, ko pa stoje dauphinéjske gore v nad vse kulturni Franciji in skoraj v neposredni bližini Mont Blanca, kjer je prav za prav izvir novodobnega planinstva. Še bolj čudno je, a je tako, da je ravno ta del Alp še danes najmanj znan, najbolj odljuden, navzlic temu — ali ravno zato? — ker je po obliki in višini, kakor tudi zaradi pomanjkanja planinskih hotelov in gostiln še najbolj planinski.

A prav lega Dauphinéje nam daje tudi razlago teh dejstev. Po eni plati je sloves »vladarja« Mont Blanca pritegnil nase množice gorohodcev; saj se te gnetejo najraje po znanih, razglašanih potih in pristopih. Po drugi strani je bila Francija dolgo in je še zmeraj v prvi vrsti — poljedelska dežela. Poljedelec pa, zrasel z zemljo in tako rekoč zakopan vanjo, ne čuti tiste potrebe po neokrnjeni naravi, kakor mestno prebivalstvo. Ne smemo pozabiti, da se je novodobno planinstvo razvilo skoraj vzporedno z mesti in industrijo. Kot tretje, kot nekaj naravno-prvotnega se uveljavlja posebnost, da je Dauphinéja divja ne samo zaradi odljudnosti, ampak v obilni meri tudi zaradi svoje planinske zgradbe. Kajti, kolikor sem videl gora, redkokje stopajo stene tako izzivajoče navpično iznad dolin in ledeniških meli; če ta pojav najdemo kje drugje, na primer v Langkoflu v Dolomitih ali Stubaiu na Tirolskem, ali v nekaterih dolinah Visokih Tater, ali pri nas v zaaški krnici in Rokavih, so to vendar posamezni, izjemni pojavi. Pa še ti ne vem, če imajo kje toliko globokih škrbin in presek v svojih grebenih in toliko možicev, ki se vrste kakor vojščaki — stražarji gora pred iznenađenji. In še je treba reči, da se v Dauphinéji ta odbijalnost začenja mnogo niže, kakor drugod v Alpah.

Takoj, ko stopiš v to gorsko pokrajino, v razmeroma obljudenih krajih, še z avtomobilske ceste, je prvi vtisk divjava. Ozka dolina, polna tesni in klancev, strme brežine, včasih malone stene, na dnu pa ledeniška reka s svojo kalno vodo, kolikor je to kalnost sploh mogoče videti izmed valov, ki se penijo v bisernih skokih čez čeri in skale. Potem še tista rečna struga, kako je divja, polna čerovja in tolmunov, večjih in manjših slapov in brzic, dečin in jarin! To divjost in odljudnost še povečuje pičlost rašče v brežinah — v dolinah mestoma sicer dokaj bohotne — ter pomanjkanje planšarskih stanov po planinah.

Okolica La Bérarde, 1:200.000

Više ko pridemo, bolj se stopnjujejo te lastnosti Dauphinéje. Brežine prehajajo ponavadi kmalu v stene, doline postajajo še globlje in tesnejše, grebeni so ostri z nešteti škrbini, možici in kar je še takih visokogorskih tvorb. Ledeniki zaradi strmih brežin niso zmeraj tako razsežni, kakor bi se dalo sklepati iz višine tega pogorja. Toda kar jim manjka v tem pogledu, nadomestujejo obilno s svojo strmino, z razjedenostjo, z ledenimi podori in bolvani. Vse skupaj daje pokrajini posebno temačno divjost. Plastično jo je izrazil Paul Güssfeldt, eden izmed prvih obiskovalcev in raziskovalcev Dauphinéje, z besedami: »Umetnik, ki bi to gorsko deželo hotel prikazati s prisposodob, bi moral v ta namen izbrati vitko žensko plemenite postave in odločnih potez, toda odeti jo v razdrapano obleko in noge ji pokaziti z raztrganim obuvalom.«

Značaj tega pogorja utegne ponazarjati tudi dejstvo, da je na prostoru, manjšem od Julijskih Alp, nagomiljenih več ko 50 vrhov, ki segajo nad 3500 metrov, in več ko 100, ki so visoki nad 3000 m. Kratko in malo: Dauphinéja je tak in tisti del Alp, kjer more še živeti in dihati planinska romantika, torej motiv, ki je botroval planinstvu ob njegovem rojstvu, s katerega poginom pa bo zginilo tudi pravo planinstvo, puščajoč za seboj le nekaj plehkega sporta z njegovimi brezmiselnimi rekordi, in nekaj tujske industrije.

Val planinstva udarja čedalje širše kroge, čimbolj postajajo srednje in vzhodne Alpe odkrite in »osvojene«, kot pravi neka bolj sportna kakor planinska beseda — udarja tudi ob strme stene, razjedene grebene in razpokane ledenike Dauphinéje. Res srečuješ tudi tam po dolinah izletnike v pisanih oblekah, ženske ponajveč v modernem smuškem kroju, včasih poslikane kakor Cooperjevi Indijanci na bojnem pohodu. Toda že pred zavetišči se vse to nehá. Če nad njimi dobiš človeka na samotnih potih, včasih komaj vidnih, se skoraj zmeraj lahko zaneseš: to je planinec, kakor ti! Kajti zavetišča, ki jih je postavil Francoski planinski klub, ne nudijo udobnosti, ki bi zavajale izletnike do njih. Z malimi izjemami si moraš postreči sam, sam si poiskati često dovolj prepleznjene in luknjaste odeje, sam si kuhati, če hočeš kaj toplega imeti za večerjo in zajtrk, in seveda kuhati s kurivom, ki si ga sam prinesel s seboj.

Pristop na La Grande Ruine.

Ni mnogo izhodišč za tujca, ki prihaja od daleč v Dauphinéjo: Modane, Briançon, Grenoble. Mi smo si izbrali zadnje.

Grenoble sam je že pravo gorsko mesto, nekako tako veliko kakor Ljubljana, a mnogo bolj planinsko: od vseh strani je obdano od gora. Najbolj znano izhodišče je za dauphinéjske gore; v njem se neha železniška vožnja za njihove obiskovalce. Seveda, do osrčja Dauphinéje je še dolga pot. Toda lepa avtomobilska cesta vodi tja. Mi smo si izbrali gorsko vasico La Béarde za zadnje izhodišče in zbirališče; 85 km ceste je do nje in 1738 m visoko leži, nekako v višini Velega Polja.

Cesta vodi najprej skozi dolino reke Romanche. Pri gorskem mestecu Le Bourg-d'Oisans zavije v stransko dolino Vénéon. Tipični dauphinéjski dolini sta to, ozki, polni tesni in klancev, od visokih, strmih, skalnatih podolov obdani. Zlasti cesta od Le Bourg-d'Oisans do La Béarde je izmed najlepših gorskih cest. Ožina doline jo sili, da se kakor z naporom drži zdaj ene zdaj druge brežine. Zdajci sploh ne more dalje; pa se zasuče v drznem zavinku, kakor da išče prehoda. Mestoma je cesta skoraj preozka za široki avtobus. Na več krajih so se vrtela vnanja kolesa že tik ob prepadu, ki se neha naravnost v razriti in s čermi posuti strugi Vénéona. Izogibališča za motorne vozove so posebej določena in zaznamovana. Kmečke hiše v La Béarde stopajo popolnoma v ozadje. Dosti jih tako ni: tri ali štiri. Vasico označujejo hoteli in gostilne; vse živé od gorskih popotnikov in letoviščarjev. Njim služi tudi tistih nekaj trgovinic, ki prodajajo razglednice, zemljevide, gorovsko opravilo i. pod. —

Opisati bom skušal pristop na La Grande Ruine (3765 m), ki je v vseh pogledih značilna za Dauphinéjske Alpe, prav tako po svojih razpokanih ledenikih, kakor po zmeraj rušočih se pečinah.

Popoldne sva se s tovarišem Lojzetom Erjavškom odpravila na pot. Vodila naju je naravnost severno iz La Béarde skozi dolino des Etançons. Do zavetišča Refuge du Châtelleret (2230 m), ki nama je bil cilj za prvi dan, je bilo kaki dve uri hoda. Časa sva imela

torej dovolj za opazovanje. Kakor povsod v Dauphinéji, rašča tudi tu nima veliko prostora; kjer ga ima, je za visokogorje vprav bohotna. Toda vsaj v primeri z našo, apneniško, ni nič kaj mnogo-vrstna. V dolini je še cvetel sleč; zbujal je pozornost zaradi svoje višine: rasel je v celih grmih, do poldrugega metra visokih!

Gospodarsko je dolina malo izrabljana; to je prvi vtisk, ki ga dobi nehote tudi gorohodec. Samo v zgornjem delu doline, kake pol ure nad vasjo, se je paslo nekaj krav, brez vsakega — nepotrebne! — nadzorstva. Sicer pa nič drobnice, nič planšarskih stanov, v katerih se gorski popotnik tako rad ustavi, da povpraša za mlekom ali čimerkoli. Ne da bi morebiti manjkalo paše — bilo je je več ko dovolj! Kaj vse bi naši Gorenjci, že celo pa Trentarji naredili iz te doline! Pa tudi sicer izrablja dauphinéjski kmet pridelke slabo: skoraj tik nad vasjo se je nepokošeno seno že sušilo...

Vladarica Etançonske doline je La Meije. Zmeraj in zmeraj znova se ti prikazuje izza ovinkov doline. Njena stena zapira dolino kakor trdnjava, njen zahodni vrh pa je stolp te trdnjave, kakor stražnica, ki čuje, da ne gre nihče mimo neopažen in nepoklican. — La Grande Ruine pa je v vzhodnem grebenu nad dolino. Vidna postane šele, ko stojiš skoraj tik pod njo. Če bi — zgolj zaradi ponazoritve — hotel primerjati to dolino recimo z našimi Vratci, bi nam Stenar nadomestoval seveda mnogo širšo Meije, Škrlatica ali Dolkova špica pa Grande Ruine.

V zavetišče sva prišla še za dne. Opazila sva ga malodane šele, ko sva stala tik pred njim; tako je skrito med skalami in tako majhno. Zavetišče je eno izmed starejših. Notranjost in oprava takih zavetišč je čudovito preprosta: dolga miza, nekaj klopi brez naslona, pečica ali ognjišče brez kuriva, polica polna neporabljenih in tudi le v skrajni stiski rabljivih jedil, ponajveč pač tistega trdega francoskega kruha, ki je še svež le za bolj močne zobe; in seveda poglavitno: pogradi, dostikrat v dveh vrstah — ena nad drugo — postlani z bolj ali manj preperelo slamo, včasih tudi s prav takimi slamnicami; potem v kakem kotu nekaj manj ali bolj luknjastih odej, glede katerih porabe velja kakor povsod staro slovensko pravilo: »Kdor prej pride, prej melje.«

V zavetišču sta bili že dve družbi, skupaj pet ljudi. Ena — dva gospoda in ena dama iz Marseille-a, je bila prav tako namenjena na Grande Ruine. Za silo smo se sporazumeli v angleščini. Eden izmed gospodov mi je povedal, da je bil že večkrat gori. Povabili so naju, da gremo skupaj. Bil sem zadovoljen, upal sem, da si prihranim čas z iskanjem pota in smeri, zlasti zjutraj v temi.

Spat smo šli zgodaj. Zeblo ni, kljub luknjasti odeji; seveda smo polegli kar oblečeni. Ko sem ravno zadremal, pride še družba treh. Napravili so dovolj hrupa; kolikor sem razumel, so se nekaj sporekali z drugimi zaradi odej. Pri meni je še nekdo preiskoval, če nimam dveh. Nazadnje so napulili iz naših ležišč nekaj slame in si postlali z njo na tleh pod pogradi.

Stvari so to, ki se jim človek ne more ogniti, ki pa včasih vendar precej krajšajo spanje in počitek.

Skupina SPD v La Béarde

Foto inž. Lasič

Od leve na desno: dr. Mrak, ga Escher, Brojan, Dibona Ignazio, Hvastija, Pierre Rodier, Joža Cop, gđc. Mally, Erjavšek, Frelth, Bizjak, dr. Potočnik, Dibona Angelo (Luckman in Morè odsotna)

Zjutraj smo bili zgodaj, takoj po 3. uri, že na poti. Avgustovske noči so že dolge, in dolgo smo stopali v temi in poltemi. Noč je bila čista, nebo z zvezdami posuto. Prav posebni so občutki na takem potu. Po eni strani še ni utešena potreba telesa po spanju in počitku, po drugi pa napeta radovednost in pričakovanje zbudjata in pobujata duha. Saj to je tisto poglavitno pri planincu: pričakovanje, naprej obrnjeni pogled, k cilju si prizadevajoč, zlasti še v gorah, ki so ti bile predmet tolikih želja — kako bi bil sicer prišel k njim tako daleč! In medtem ko zahteva vso pozornost pot, od slabotne svetiljke razsvetljevana, bi hotel človek predreti temo v daljave do tja, kjer vabi namen in cilj.

Nekaj sto metrov je pot lepo nadelana. Le tu pa tam delajo napoto naplavi — nasledek plazov in hudournikov. Nič ni motilo tišine noči, razen naši koraki in udarci osti cepinov ob kamen. In tu pa tam polglasna beseda, tičoča se poti. Ledeniški studenci in potočki se še niso bili zbudili. Od daleč v dolini je šumela rečica des Étançons. A šumela nam je že vso noč in vse prejšnje popoldne. Šuma, ki ti trajno bije na uho, ne slišiš. Šele ko preneha, ga zaslišiš spet.

Kmalu pa se nam je pot popolnoma izgubila med rušami. Šli smo po celem. Ob prvem svitanju smo plezali čez neko bolj položno, a dovolj gladko skalovje in smo kmalu dospeli do prvega večjega

snežišča, ki ga je predse postavil ledenik de la Grande Ruine. Strmo je bilo in še zmrzlo. Navezali smo dereze. Iz objema noči se je začelo viti jutro. Bolj in bolj se je umikala tema v dolino. Nebo se je s pridobivano višino širilo nad nami.

Tik pod steno južnega vrha Grande Ruine (Pic Bourcet) smo nekaj časa počivali v krajni počii, napolnjeni s snegom. Imel sem dotlej dovolj priložnosti, da opazujem svoje francoske tovariše. Hodili so hitro, potem pa sedli in čakali name. To mi je postalo neprijetno. Nisem jim hotel biti ovira pri hitrem napredovanju. Razložil sem jim to in jih prosil, naj se le ne ozirajo name. Bom že sam našel kam in kod. Odklonili so prav tako prijazno, kakor odločno; njim da je taka hitrost prav in način hoje popolnoma všeč.

Navezali smo se in šli dalje. A kmalu smo popolnoma obtičali v mreži neprestopnih razpok. Doslej sem se bil prepustil vodstvu francoske družbe brez ugovora. Sicer se mi je že niže doli zdelo, da je prav tu na južni strani ledenik hudo razpokan. Zato sem vprašal, če ne bi morebiti kazalo iti levo, severno. Ker so pa zatrdili, da poznajo prehod, in ker so hodili ves čas, še v temi, tako samosvestno, kakor dela to le človek, ki mu je pot doobra znana, nisem dvomil. Sicer bi si tudi ne upal trditi, da so zgrešili smer. Ledenik je pač kaj samosvoja prikazen. Lahko prehodena kdaj, se prepreže drugikrat z razpokami prav na istem kraju, da ti ne kaže drugega, kakor vrniti se. To sem vedel iz izkušnje. A mojim francoskim tovarišem ta izkušnja menda ni bila dana. Bili so osupli, skoraj zbegani. Iskali so prehoda na levo in desno, in kar nemogoče in nerazumljivo se jim je zdelo, da ga ni.

Tema se je medtem bila popolnoma umaknila v dolino. Lahko je bilo pregledati ledenik. Videl sem, da moramo nazaj in niže prečkati ledenik na levo — orografično desno — severno stran. Šlo je, čeprav s precejšnjo zamudo in četudi sem večkrat mislil, da bo treba še niže; toliko je bilo razpok vzdolž in počez — pravo blodišče. Še zmeraj negotovi, kakor v dvomu, so šli francoski tovariši počasi za nama. Nazadnje smo se le izmotali iz mreže razpok in prišli na položnejši del ledenika. Pa ne za dolgo. Više se je sklanjal nad nami leden podor, ki je nastal očitno zaradi strmega naklona gore pod njim. Prepoke in razpoke so se vile od ene stene do druge. Nekako sredi podora se mi je zdelo, da pojde. Razpoke so se tam zožile. Kako je bilo više, se sicer ni videlo. A ker drugeje ni bilo prehoda, sem bil prepričan, da ga najdemo prav tam.

Kratko je bilo to mesto, a bilo je zelo strmo. Ko sem si sekal stopnje, sem z nestegnjenim komolcem zadeval ob steno. Torej vsaj 65°. Noge, ki je stala ob brežini, sploh nekaj korakov nisem mogel postaviti mimo druge. Na nekem mestu sem visel samo še s tremi notranjimi konicami svojih dolgoostnih derez. Nehote sem pogledal na tovariša, če varuje. Varoval je, in tudi dereze so držale dobro. Kmalu sem se lahko zavihтел čez rob na položnejši led in zavaroval tovariša. Erjavšek, lahak in uren, je bil takoj za menoj. Vrgla sva potem vrv še drugim. Nekoliko brez sape so prišli prav tako kmalu za nama.

Kako je bil ta ledeniški podor zahomotan, dokazuje najbolj, da smo ga morali še sedaj preprečkati dvakrat skoraj v vsej širini, preden smo se izmotali iz njegovih prepok.

Spet je postal ledenik položnejši in manj razpokan. Šli smo proti veliki skali, ležeči sredi ledenika, ki jo je La Grande Ruine očitno poslala še nedavno tega dol. Pri njej smo se znova ustavili.

Ura je bila že deset, sonce je že davno vzšlo, a še zmeraj smo hodili v senci »Velike podrte gore«, kakor bi se nekako La Grande Ruine po slovensko imenovala. Tu smo videli, da ne nosi zastonj tega imena: ves ledenik je bil posut z zapadnim kamenjem, ki je svarilo: »Čuj in pazi!« Nekaj sto metrov nad nami je bila škrbina Col de Casse Désert (3484 m). Leden ozebnik jo je vezal z ledenikom. A seveda, pristop ni vodil naravnost. Dolga gorska prepoka ju je ločila; na levo — severno — pa je bil mogoče lahek prehod.

Ko je zajelo sonce tudi našo skalo, smo odrinili naprej. Ozebnik je bil še zmrzel. Tik pod škrbino je bil svet brez ledu in snega. Na škrbini smo se ustavili, da se razgledamo. Prav tak ozebnik, kakor na Glacier de la Grande Ruine, je vodil tudi na drugo stran, na Glacier de Casse Déserte: strm — pa ne preveč —, zledenel sneg in led, z mehkim snegom pokrit. A vsak si je lahko mislil, da reži med njim in ledenikom prav taka prepoka, kakor na tej strani. Sledovi stopinj na ledeniku so najbolj zgovorno pričali o tem.

Začeli smo sestopati, zavarovani na vrvi seveda. Najina naveza je šla prva. Tu pa so naju francoski tovariši prosili, naj ne greva prehitro. Torej tisto zatrdilo zjutraj, da jim je moj način hoje popolnoma všeč, le ni bilo samo vljudnost.

Sestop je zahteval pozornosti, ne toliko zaradi strmine, kakor zaradi mehkega snega, ki se je nabiral med dereznimi ostmi. Na nekem strmejšem mestu je Erjavšek zdrsnil. Pazil sem. Takoj nato in prav na tistem mestu sem zdrknil tudi jaz. Tudi Erjavšek je pazil. Spodaj sva si ogledala prepoko; dovolj je bila široka in zgornji rob dovolj visok, da bi se ne bil obnesel zdrk čez njo. — Pot čez ledenik de Casse Désert je lahek. Skalnat, ne visok greben ga loči od ledenika Glacier Supérieur des Agneaux, čez katerega vodi pot na vrh.

Bilo je že pozno, ura 15. Treba bi bilo hiteti, če naj bi nas ne zalotila noč. Zaradi pitja snežnice se nisem počutil prav dobro. Tudi francoski tovariši so sklenili odložiti pristop na drugi dan, danes pa iti v zavetišče Refuge Adèle Planchard, kakih 300 m niže. Pridružila sva se jim. Ledenik Supérieur des Agneaux je prav tako dovolj razpokan, in pot do zavetišča zato precej ovinkasta. To zavetišče je novejše, čednejše kakor Refuge du Chatelleret in prostornejše. A bilo je že precej polno. Vendar smo še dobili prostora.

V zavetišču smo se srečali z zanimivo družbo: dve dami iz Tržiča, ki sta hodili po Dauphinéji z dvema dolomitskima vodnikoma, Dibonom starejšim in mlajšim, in še z nekim francoskim vodnikom domačinom. Dami sta znani med slovenskimi planinci; saj je ena delala kinematografske posnetke tudi naših krajev in jih je nedavno poleg drugih predvajala v Ljubljani kot gost Slovenskega planinskega društva. Bili sta prav tako namenjeni na La Grande Ruine.

Spet je bila jasna noč in čisto jutro. Po včerajšnjih sledovih sva šla z Erjavškom čez ledenik v smeri proti vrhu. Razpoke so seveda zahtevale pozornosti, sicer pa je bil pristop lahak in brez posebnih doživljajev. Le na gornji planoti ledenika se mi je pripetilo nekaj, kar bi se mi ne bilo smelo zgoditi. Na njenem robu, kjer ledenik začne padati, je bilo seveda precej razpok. Večini se je dalo izogniti. Le pri eni bi to ne bilo šlo brez precejšnje zamude. Pa tudi ni bilo treba, snežen most je vodil čez njo. Sicer je bil že precej upognjen tisti most, na spodnji strani je že režal — sama znamenja, da so mu šteti dnevi, če ne ure, in da bi ob južnem vremenu tudi lahke preskušnje ne prenesel več. Šel sem čez, previdno, s kar mogoče lahkimi koraki. Pa dec v razpoko ni nikoli prijeten, naj je človek še tako dobro zavarovan. Tudi če si pripravljen nanj, ti vrv stisne ogradi, da ti poide sapa in da si vesel, če so rebra ostala cela. Popolnoma zadovoljen sem bil torej, ko sem bil na drugi strani. Pri tem sem slučajno pogledal vrv. Vozel na dvojno vrv, na kakršni sva bila navezana, se je bil popolnoma zrahljal. Ni dvoma, zdrknil bi bil skozi zanko, če bi se bil most podr! Tisti hip mi je stopila temna globočina razpoke prav živo pred oči. Na toplem, skoraj pripekajočem soncu me je za hip zazebló...

Pogled na Pic du Says Foto Joža Cop

Najresnejša, največja nevarnost v gorah grozi zmeraj od lastne nečujčnosti. Kjer je nevarnost res velika, torej očitna na prvi pogled, tam se je človek loti z vso napeto pozornostjo, z vso silo, pa jo zmaga. Drugače je tam, kjer ne bije tako v oči, navadno prav zato, ker je neznatna. Tedaj pride skušnjavec kot malomarnost in lenoba: »Kaj bi pazil ob tem lahkem mestu, saj se ne more nič zgoditi!« Ni čuda, da je največ nesreč ravno na takih krajih. —

Razgled z La Grande Ruine je lep in obsežen, zaradi ugodne lege med najboljšejšimi v Dauphinéji. Škoda le, da so nam daljave

zastirali oblaki in megle. Zato pa je bil pogled v bližino tem bolj neoviran. Da bi našteval imena gora in dolin, nima pomena. Samo to naj omenim, da je na jugu ledeniška stena najvišjega dauphinéjskega vrha Les Ecrins s svojo odbijajočo strmino zmeraj in zmeraj znova pritegovala pogled nase. — Kmalu za nama sta prišli tržiški dami s svojim spremstvom na vrh. Seveda sta fotografirali in filmali.

Medtem se je začelo oblačiti okoli vrha hitreje, kakor bi bil kdo pričakoval. Celó nekaj drobnih snežink je priletelo z vetrom. Začela sva sestopati. Snežilo je zdaj že močnejše. Pa ne dolgo. Ko sva stopila na ozebnik pod škrbino Col de Casse Désert, že ni več snežilo.

Pri sestopu s škrbine na ledenik de la Grande Ruine, še v ozebniku, je priletel debel kamen z veliko silo komaj za ped mimo moje glave. Tudi če bi bil zadel samo vrv, bi bila stvar lahko kočljiva, kajti nekaj korakov pod nama je zijala prepoka. Sicer pa o sestopu ni mnogo reči. Ista pot je zmeraj lažja — znana je. Zato je tudi manj zanimiva. Manjka ji posebnosti, ki dela planinstvo tako mikavno: pričakovanja in planinskega cilja. Vse to je za nami, p r e d nami pa nižava s svojo vsakdanjostjo. In če si gor gredé kaj podvomil »Pojde ali ne?« veš pri sestopu: »Pojde!« Mnogo ugibanja, omahovanja ti prihrani to znanje; napenjaš bolj spomin kakor razum.

Vračala sva se torej izvečine po isti poti. Le na ledeniku pri podoru sva našla lažji prehod, in sicer naravnost skozi neko zasneženo razpoko. Niže sva seveda takoj zavila na severno stran ledenika. — Oblaki so se medtem zgoščevali bolj in bolj; ko sva se bližala dnu Etançonske doline, je že začelo deževati. Kmalu so zginili vrhovi v oblakih. Iz dolin, od vsepovsod, pa so lezle megle. Tiste sive, lene megle, ki se vlačijo po brežinah, ki dihajo že iz daljave vlago in mraz v človeka in ki se vležejo zmeraj prav tja, kjer bi gorohodec najbolj rabil pregleda. Res, če bi bile take megle zmeraj na gorah, bi, mislim, planinstva nikoli ne bilo.

Zdaj se je šele pokazala odbijalnost te dauphinéjske doline. Sončni žarki, razliti čez njene temačne stene in čez gredine srebrnih ledenikov nad njimi, delajo tudi to divjo pokrajino drugačno; kakor prijazen nasmeh gre njihova svetloba čez njen strogi obraz. Vse drugače je ob zastrtem nebu, v dežju in megli. Poudarjana belina zasneženih ledenikov izgubi svoj sijaj, zdajci je siva in pusta. Razpoke in prepoke stopajo v ospredje, mrke, grozeče. Temne pečine pragorja potemne še bolj. Samo ledeniški potoki se v tem mračnem osredju, s svojimi v pene in kaplje razbitimi valovi, zdé še bolj svetli. A kakor onemogli so nasproti vsem tem silam teme; besno se zaganjajo desno in levo, skale in čeri pa jih hladno pehajo od sebe: »Kaj hočeš od nas, ki se ti mudi, ki si, pa te že spet ni? Glej, me stojimo tu, postavljene od večnih sil gora, in se ne umaknemo!«

Zmeraj sem bil mnenja in sem seveda še, da gore prav ne pozna, kdor je ni doživel tudi v slabem vremenu, v dežju in snegu in viharju. Res, La Grande Ruine sem sicer videl, a popolnoma spoznal je nisem. V soncu sem jo videl, in nasmehnila se mi je. Doživel sem njeno strogo lepoto in zaslutil njeno moč.

Pa tudi to mi je dovolj.

Foto inž. Dušan Lasič

Grande Ruine

La Meije

V Ovčji vasi pod Poliškim Špikom smo se lanskega zadnjega julija srečali z dr. Kugyjem. Kar hitro smo bili v živahnem planinskem pogovoru in sredi svojih načrtov. Dr. Kugy nam je pripovedoval, kako piše svojo novo knjigo o svojem in našem Triglavu in o njegovih petsto letih, midva s prijateljem Pavlom pa sva mu zaupala, da se odpravljamo prihodnji teden na Francosko, v Dauphinéjo. Dr. Kugy je kar oživel, ko je slišal to ime; saj ga vežejo na tisti gorski svet zelo dragi in močni spomini; 12 let je hodil tja vsako poletje in doživel je tam marsikatero veselo in korajžno zgodbo. Tako sva ga torej s Pavlom vprašala za nasvete.

Sedli smo na staro vegasto klop ob hiši, kjer dr. Kugy uživa svoje počitnice in iz skromne delavnice z umetniško roko riše prelestne podobe naših gora domačemu in tujemu svetu, da strmimo in po čudovitih podobah omamljeni hrepenimo zdaj v solnčne višave, zdaj v omotične in mračne julijske strmine. »Dauphinéja!« No, to zamisel smo morali že bolj natančno in podrobno pretehtati.

Pa nama je dr. Kugy pripovedoval, kako je v Dauphinéji lepo in kako imenitne gore so tam. Toda tudi muhaste in težavne! Naštel je celo vrsto nama doslej neznanih imen — sproti sva jih pozabila. Saj si jih nisva znala predstavljati. Zato jih je dr. Kugy po vrsti, obenem z najlepšo in najtežjo smerjo, zapisal kar v mojo plezalno beležnico. To sva bila s Pavlom na to čast ponosna! Saj sva v pičli uri izvedela več, kakor če bi brala kdove kakšne popise. Ko smo se ločili, sva že znala na izust, da so prvaki v Dauphinéji: La Meije, Barre des Écrins, Pelvoux, Grande Ruine, Les Bans, Ailefroide in da se pride na Grande Ruine najbolj s pridom od Refuge de l'Alpe, sestopi pa v La Béarde, da je najužitnejši pristop na 4103 m visoki Barre des Écrins v smeri od juga na sever, da je najveličastnejša, pa tudi najtežja pot v Dauphinéji prečenje Meije čez južno steno na vrh in nato po grebenih s sestopom na sever. Že naprej sva se veselila, kako bova s temi zanesljivimi podatki gonila tovariše v kozji rog!

Od vseh imen, ki jih je častitljiva roka zapisala v mojo knjižico, mi je bilo že od prej znano samo eno: La Meije. Bral sem o gori in sem iz berila dobil o njej težko in hudo podobo.* Saj je to ime zvezano z imenom in usodo enega najuspešnejših klasičnih alpinistov, Emila Zsigmondija. Prav ta gora ga je sredi načrtov in čudovitih uspehov strmoglavila v smrt, katere zgodba me je bridko pretresla že v letih, ko sem si zadrževal še prve vozle na prsih.

Tudi dr. Kugy je govoril o tej »Kraljici Dauphinéje« z vsem spoštovanjem in s častjo. Svetoval nama je, naj se je ne lotimo takoj, naj za vajo rajši pred njo obredemo nekaj drugih, lažjih Dauphinéjskih gora. »Kajti La Meije,« je dejal, »to je huda zverina, težja in nevarnejša je od Matterhorna in Weißhorna, tudi od Dent Blanche.« »Od-

* Glej V. Šega, »Les Écrins...«, Plan. Vestnik 1921, 12, in isti: »La Meije«, Plan. Vestnik 1936, 171. U r e d n.

lično izpričevalo!« sem pomislil, ko sem se spomnil, kako nam je svoje dni snežni metež na Matterhornu strojil kože! »Ko sem se prvič srečal s to veličastno goro,« je pripovedoval dr. Kugy dalje, »sem se je bal tako zelo, da vso noč nisem zatisnil očesa; neznansko so me skrbele težave, o katerih sem vseprek bral in slišal. No, drugi dan pa, ko sem se gore zares lotil, mi je bilo vse lažje; predstave so bile mnogo hujše od resnice, čeprav tudi ta ni bila kar tako. Meije

Foto inž. Dušan Lasič
La Meije iz doline Des Etançons

je resna in nevarna pa zelo težavna gora.« — Tako smo se ločili z obljubo, da bomo sporočili z Meije, kako in kaj.

Bral sem o Meije tudi v Merklovi knjigi. Tudi ta »ledeni«, himalajski mož govori o njej s posebnim priznanjem. Dala mu je dosti opravka in šole. O Dauphinéji piše: »Če so Dolomitske gore in robovi vsakemu mlademu plezalcu ideal, da sanja o njih in hrepeni za njimi, so Dauphinéjske želja in stremljenje odraslih, zrelih mož.« Spet drugje pa sem bral tole

modro resnico: »Kdor še ni videl Dauphinéje, ta je še malo videl; kdor pa še ni videl Meije, ta še sploh nič ni videl!«

Zato ni prav nič čudno, da je bilo veliko naše pričakovanje in silna naša radovednost. Tudi ni čisto nič čudno, da smo že med vožnjo po Zgornji Italiji na tihem v našem »jeseniškem« oddelku skovali zaroto in celo zanemarili moder in dober nasvet mojstra Kugyja. Odločili smo se, da bo naša prva pot v Dauphinéji — na Meije, češ če bo vreme stanovitno, bo treba kar hiteti, ko bo le 10 dni časa za ture. Čimprej je taka resna stvar pod streho, tem boljše je; vsaj glavno nalogo v Dauphinéji je pa vendarle treba izvršiti. Dajali smo si korajžo s tem, da smo že med letom doma marsikatero lepo in težko plezarijo ugnali in da smo zlasti tudi pozimi na Razorju, Stenarju, Dolkovi Špici, na Jalovcu, Sovatni in v severni steni Škrlatice dobili nekaj vaje in brusa.

Kakor nalašč je bilo tudi vreme s svojimi preroki naših misli. Komaj smo prespali prvo noč v La Bérarde in pozabili na prekladanje po železnici, pogledali nekoliko po okolici in uredili »slovensko kolonijo«, že smo naslednjega dne opoldne nastopili rajžo po Etançonski dolini do pet ur oddaljenega zavetišča na skalni ostrogi »Promontoire«. Da hoja ni bila preveč sladka in užitna, za to so v obilni meri poskrbeli zabuhli nahrbtniki; kajti pripravili smo se bili dobro. Nič več nismo utegnili misliti na dolgo pot sem v Francijo in na to, kako smo se iz Chambéryja meni nič tebi nič peljali, mesto proti jugu in Grenoblu, proti Parizu in na sever, tako da smo si brez lastne zasluge gredoč še ogledali slikovito in veliko jezero Lac du Bourget in med vožnjo v brzcu znamenito kopališče in letovišče ob njem, Aix-les-Bains, in kako smo se šele tu iztreznili, da se ne peljemo prav: tukaj smo po Brojanovih zapiskih in po zemljevidu ugotovili, da na poti iz Chambéryja v Grenoble ni nobenega jezera! In kako smo pri prestopu prekladali prtljago, ki je je bilo za celo goro, preden smo vse spravili iz vlaka, še vedno v skrbeh, da li nismo kaj pozabili. Kako so nas začudeno ogledovali dobrodušni Francozi in vlekli na ušesa, kdo in od kod smo! Kako je vse to že daleč zdaj, ko jo režemo v popoldanski pripeki ob Etançon-skem potoku po zložni dolini! Saj se pred nami odpira nov svet, ki ga šele narahlo slutimo tam za prvimi grebeni in robovi, izza katerih leze in kuka vedno več vrhov, vedno več snežišč in ledenikov, ki so kakor zrcala, da se od njih odbija solnce v trepetajočih zajčkih na temno granitno skalovje in pleza pred senco v višave. La Meije se še skriva; saj lepotece ne hodijo na vsak podeželski gasilski ples, ne nastavljajo se po voglih in sejnih. Tja na desno se odpira šele dolina ledenika de la Bonne Pierre, po njej greš na Écrins. Mi pa samo pogledamo tja proti liku 3716 m visokega Roche Faurio, na nebesno modrino vrezanemu, in zdihujemo dalje: Joža, dva Miha, Matevž pa Pavel in Andrej, šest pohlevnih romarjev, a ena sama velika želja in korajžna namera! Spet so ramena povešena in tilnik upognjen, kovanci grizejo in praskajo po granitu ledeniške groblje; nič se nam dosti ne ljubi govoriti, zatopljeni smo v pot in v dogodke, ki nas čakajo. Nenadoma in čisto nepričakovano pa ...!

»La Meije!«

Neopazno se nam je zasukala dolina pod nogami, dolina, ki je tako nepopisno zaprta z veličastno trdnjavo mrkih granitnih prepadov in obrobljena z bleščečim podnožjem Etançonskega ledenika, da nam kar kri vre!

La Meije je ogromna gora, njena teža te kar podre, ko jo ogleduješ izpod Etançonskih ledenih odlomov. Vsa resna je in vase zaprta, preizkušen vojak na straži, ki ima sabljo čisto narahlo v nožnici; nič ni burke z njim. Tako je širokih in tršatih pleč, da ji je pri nas v malem samo Prisojnik podoben in morda še Široka Peč iz Za Aka. Toda pri nas so gore vesele, mladostne in nizke. La Meije tukaj pa košato čepi nad dolino, resna in grozeča, in te po malem stiska za razburjeno srce. Kamor pogledaš, same gladke plošče, odrezane stene, strahotni prepadi — slovita južna stena, gola skala,

na pogled nerazčlenjena in nepristopna, da še oko in misel s težavo iščeta prehoda. Kako se bomo pač spopadli?

No, nič preveč skrbi, saj bo še jutri čas zanje! Sicer pa vemo, da od daleč pogled goljufa. In toliko jih je bilo že pred nami tukaj, ki so izpričali slavo te dauphinéjske kraljice, da vemo od njih tudi za njene slabosti; popis znamo domalega na pamet: Promontoire, Grand Couloir, Pyramide Duhamel, Grand Mur, Pas du Chat, Cheval Rouge, Chapeau du Capucin, sama imena, ki gremo za njimi, da jim

Foto Pavel Luckman

La Meije z Râteau-ja

še le raziščemo pomen in vsebino. Čim bolj to našo Meije ogledujemo, manj nas skrbi; zdi se nam celo, da se nam hoče pomalem nasmeh-niti skozi okence tri-tisočmeterskega ledenič-ka, ki visi in se beli tam v strmini pod nje-nim najvišjim vrhom.

La Meije — to po-meni Ponco, Poldnico. Njeno ime ima domačo, kmečko obleko; po gosposko bi se ji v knji-ževni francoščini menda reklo Midi, Poldne. Tudi pri nas imamo gore s tem imenom: Ru-tarsko Poldne, številne Ponce. Gore so to, ki dobe svoje ime s se-verne strani, opoldne ravno nad njimi solnce počiva. Tako so torej tudi Meije krstili s se-vera, od la-gravske stra-ni (Aiguille du Midi de

la Grave). Mi smo ji dali ime bolj po domače; rekli smo ji kar po slovensko: »Meža«. Saj bi si sicer s temi imeni še jezike polomili.

Meža ima tri vrhove: Grand Pic (3987 m) ali zapadni in najvišji vrh, Pic Central - osrednji vrh (3970 m) in Pic Oriental - vzhodni vrh (3911 m). Nanjo gre več smeri s severa in z juga, vse pa so težke in dolgotrajne plezalne ture. Najbolj znana in slavna med njimi je smer po južni steni na Grand Pic, odkoder nadaljuje, kdor noče po isti poti nazaj, pot po vsem razsežnem grebenu na Pic Central in od tam sestopi na severno stran v dolino Romanche, v idilično gorsko vas La Grave, drugo glavno izhodišče za to gorsko skupino. To je veličastna plezarija, ki ji je med klasičnimi pristopi težko najti para v Alpah. To je znamenito prečenje Meže, Traversée des Arêtes.

Vse to smo povečini že vedeli, še preden smo na svoje oči ugle- dali Mežo tam v Etançonski dolini. In vendar je resnica delovala na nas s čudovito silo in s popolnim prepričanjem. Res je Matterhorn kavelj in vsa tista rajda okrog njega; toda tudi Meži bi ne bilo treba zardeti, če bi se vstopila obenj. Zdi se mi, da bi ga, čeprav je skromna in mnogo manj razglašena, v marsičem celo posekala.

Dvignili smo se medtem že na visoko nasuto ledeniško grobljo v koncu doline in po njenem slemenu na krhki led Etançon. Solnce in teža na hrbtu sta nas že pošteno zdelala, pritegnila je še lakota, tako da smo po štiriurni hoji prav radi posedli po zadnjih kopnih ploščah. Nad nami je že v neposredni bližini kipela v jasno poletno nebo južna stena, ki je prav do nas iztegnila svojo najjužnejšo oporo: ozek, slok steber, ostrogo Promontoire. Samotne in redke stopinje v ledenem sreču so nas pripeljale do te ostroge in v njene peči, ki smo jim dali prednost pred vedno strmejšim ledenikom, čeprav nas je hotela obrobna poč nekoliko postrašiti. Po zlizanih in s kvedri nabrušenih ploščah in granitnih kladah te spodnje stene smo končno vsi upehani le prispeli do koč, prav ko se je solnce odločilo, da bo začelo bolj naglo drseti na zapad.

Mislili smo, da bomo naleteli na tako koč, kakor jih imamo in uživamo pri nas. Posebej še, ko so v dolini govorili o nekem »hotelu« in 70 posteljah — če smo prav razumeli, seveda. Pa smo se pošteno ušteli. Leseno zavetišče je stisnjeno v strmo peč, da imajo na njej komaj prostora vsi štirje vogli. Če je 20 ljudi v koči, je že zadrega; vsakdo misli o drugih: »Kaj jih je bilo neki treba!« No, topot je bilo pa še hujše; stanovitno vreme je privabilo alpiniste z vseh vetrov, Francoze, Švicarje, Lahe in še kar naprej sta jih dajala za nami dolina in prelaz Brèche de la Meije (3300 m). Z največjo težavo smo se stisnili brž po najskromnejših ležiščih, trije spodaj, trije v »nadstropju«. Saj se je nabralo do noči in v prvem mraku v zavetišču nad 40 ljudi. Vsi pa so hoteli kuhati, sedeti, spat. Bili smo tujci med njimi; še Švicarji, ki smo jih ob prihodu že dobili v koči in ki so nam dali po enem samem od njih nekaj skopih nemških odgo- vorov, niso kazali nobene prijaznosti. Zato smo molčali. Kaj nam je pa tudi drugega kazalo, ko pa smo imeli slabo vest; saj ni nihče od nas znal jezika in, kar je bilo še slabše, nihče od nas tudi ni bil član C. A. F. Gledali smo kar bolj pohlevno okrog sebe, ko smo ve- čerjali iz nahrbtnikov, saj smo venomer pričakovali, kdaj nas bodo »razkrinkali« in nas pregnali z ležišč na »stojišče« za duri. Pa v koči k sreči ni nobenega oskrbnika; za red skrbe obiskovalci sami in pa predvsem vodniki. Tako so tudi ta večer, ko je bila kuha po mizah in klopeh končana, poskrbeli za red vodniki. Tam namreč vsakdo sam zase kuha, sleherni ima s seboj kuhalnik ali pa prinese iz doline butarico grmičja, pritlikavega brinja, ki zaradi smole prav dobro gori, čeprav je sveže in zeleno, in si z njim skuha večerjico na skromnem železnem štedilniku. Nam se je že prej čudno zdelo, da so slamnjače dvojne, Joža je ves čas nekaj sumil. In res so nam vodniki po večerji potegnili izpod teles po eno slamnjačo, seveda boljše, in s tem poskrbeli kolikortoliko za upravičen socialni red v

spanju. Kar so teh slamnjač zaplenili izpod nas — prvo nadstropje je bilo tega davka prosto — so jih razprostrli po tleh in po mizah, pogleli in upihnilo luč. Čeprav je bilo neizrečeno trdo in »gosto«, smo vendarle sladko spali. Še sanjati se nam ni nič utegnilo, tako smo hiteli.

Noč še prav nič ni kazala namere, da bi pobegnila pred dnevom, vse je bilo še obdano z gosto, žametno temo, ko so najpridnejši že začeli s pripravami. Spet so sopli samovarji, rožljale dereze in cepini po nahrbtnikih, drncale okovanke po grčastih podnicah in škripale preobtežene klopi. Nič več ni bilo s spanjem; le zaradi gneče pred ležišči smo še poležali. Počasi se je kočja začela prazniti, prve družbe, vodniške, so odhajale; znana jim je bila pot.

Bizjakov Miha nam je skuhal tečen zajtrk in z Jožem in Matevžem smo se obilno podprli; brez kalorij se slabo pleza, to že dolgo vemo. Podpisali smo se še v knjigo — kar po slovensko — in plačali. Komu, ko pa ni oskrbnika? V koči je miza, v mizi predal, napolnjen z majhnimi ovitki, ki se zalepijo; nanje napišeš, kdo si, odkod si, koliko noči ali dni si prebil v koči; na steni je cenik, pod njim nabiralnik, kamor vržeš ovitek s franki — tako plačaš. Vsi plačajo, nikogar ni, ki bi plačal »po francosko«. Poštene ljudje zahajajo v tiste gore, pravična so njihova pota!

Skoraj vsi so nam že ušli v noč, le še trije, štirje Francozi so bili za nami in par Švicarjev. Navezali smo se kar v koči, zakaj prvi korak iz kočje v breg je že plezarija, tako da se prvi že bori s skalo, ko ga drugi še lepo varuje izza duri.

Že prejšnje popoldne smo pregledali prvo strmino nad kočjo, ker smo vedeli, da bomo zjutraj odrinili zarana še v temi. Tako se torej Jožu ni bilo treba prav nič loviti, ko je kot prvi nad nami kresal iskro s kovanci iz promontoirskega stebra. Vse družbe pred nami so se že precej odmaknile v višavo, nič jih ni bilo videti, le kak cepin je trčil kdaj pa kdaj ob skalo ali pa je nejevoljno zastokala skala, ki jo je okovani podplat zdramil tako navsezgodaj iz sna. Brž je potekla Joževa vrv, na pot je moral Bizjakov Miha, za njim jaz in Matevž pa Pavel in Andrej, po dva in dva, kakor smo bili pač navezani na tri vrvi. Kar brž smo stali v ostri škrbini v razu nad kočjo. Iz škrbine se kakih 10 do 15 m visoko navpik dviga gladka skala, slabo razčlenjena, težka. Nič ne veš, kod bi se je lotil, kar izpod čela te gleda. Na levo zaideš v preveso, naravnost je plošča brez prijemov, prav na desni pa se reže v skalo ozka, plitva, ob vrhu previsna poč, ki te izrine s stebra nad prepad proti Etançonskemu ledeniku; ta počiva 200 metrov nižje še globoko zadelan v toplo nočno odejo. Počasi in neopazno nastaja jutro, ki je od začetka še plaho in motno, kakor dih na rosno šipo. Tako vsaj vidimo in si lažje pomagamo. Precej časa praskava z Jožem vsak na svojem kraju in iščeva prehoda; prav nerodno je v čevljih, ko smo vajeni plezalk. Toda tukaj ni nič z njimi, slabo primejo, pa tudi čevlji so na nogi lažji ko v nahrbtniku, ki je itak kakor zatekel. Joža se zrine na levi čez previs, jaz istočasno na desni po špranji; od zlomka me zasope. Tudi Matevž kar skrižem gleda, ko pripravka za mano. Dva Francoza se kar obrneta, zmanjka

jima korajže. Tudi Švicarje pustimo zadaj, prav naglo napredujemo; saj nad tem sitnim skokom steber spet spodobno leži — užitek je, plezati po strmem pa trdnem slemenu. Na vzhodu rdi nanovo pobrisano nebo, solnce se mota iz plenic, kmalu se bo posmejalo tam z laške strani. Steber spet sili v strmino, postaja navpičen. Iz popisa vemo, da se nam ne bo treba bosti z njim; ko nas le preveč odriva vznak, ga zapustimo in se namerimo na levo, po ploščah in poševnim policam podobnih skladih se naglo dvigamo ter zraven prečimo v globok in obsežen žleb, v grapo Grand Couloir. Oddahnemo se, v žlebu ni ne snega ne ledu. Saj bi bil tak žleb hudo slan. Tako pa smo kar igraje zgovorjeni z njim in že sedimo vrh Promontoirja, skalne ostroge. Najbolj spodnji, pa tudi najlažji del stene je pod nami.

Navpik nad nami telovadijo v strahotni strmini tisti, ki so po hiteli z vstajanjem. Prav nazaj v tilnik moraš nagniti glavo, če jih opazuješ; zdi se, da hodijo po zraku. Zlasti na enem kraju, pri »mačjem koraku« (Pas du Chat) misliš, da se sprehajajo duhovi; tako huda je tam izpostavljenost — Bog ne daj, da bi tam koga izpodneslo! Misliš, da je tisti, ki se plazi pošev tam skozi mačji previs, naravnost nad tvojo glavo, še rajši bolj ven iz navpičnice. Vendar vodniki tam nič dosti ne oklevajo; pozna se jim vaja. Tako pač tudi za nas ne bo prehudo, se tolažimo.

Že so nas dohiteli Švicarji, dva sta nam celo naprej ušla: mlad fant, ki vodi, in starejši gospod. Skoraj privoščimo fantu, ki se mu že nekaj metrov od nas zatakne, da visi v navpični plošči in praska na vse kraje; očitno se je zaskočil. Dosti ima dela, preden se izmaže in povzpne kvišku.

Zdaj odrinemo tudi mi. Nočemo, da bi bili ravno za rep. Tam, kjer je prej ustavilo švicarskega fanta, Joža naglo opravi, drži se nekoliko bolj desno po tenki špranji in že vabi Miha za seboj, s katerim odrineva kar istočasno. Miha se tudi drži desne strani, nič manj gladko mu ne gre, kakor je šlo Jožu. Mene pa spravi na limanice tista plošča na levi, kjer smo se muzali Švicarju. Pa res ni tako enostavna; kar dobro moram stegniti svoje krake in se upreti v gladko ploščo, ki je brez pametnih opor, da prav na vrhu dosežem prijem in se zbašem na varno. Zdaj bi se pa verjetno Švicar meni muzal!

Po dobro razčlenjeni skali, po kateri je lepota plezati, se zložno dvigamo proti desni v mračen vogel, moker kot; namakajo ga curki vode in padajoče ledene sveče, ki jih pošilja v smelih skokih sem doli Glacier Carré, da se razbijajo v prašne, sijajne kristale in se nabirajo v tem skalnem kotu. Hitro se poberemo od tod, po čistih laštah in policam podobnih skladih se pomikamo spet v levo, nazaj v odprto, navpično steno, Grand Mur, »veliki zid«. Pred ledom smo že na varnem. Bojimo se le še kamenja, ki ga utegnejo sprožiti tisti, ki jih je pred nami vse živo. Pa nič ne pribrni z višave in nič nam ni treba stiskati glav med ramena in pod previse. Stena miruje, saj je iz trdnega prakamenja, ki se ne kruši in ne drobi; skala je čista, opore čvrste in zanesljive, po stopih, laštah in policah ni nič gruščica in preperelih odpadkov kakor pri nas. Če bi se pri nas zbasalo

toliko ljudi v eno smer, to bi bilo apnene kamenite toče! Tudi za ta del smo torej pomirjeni. Plezanja po tem kamenju smo se privadili in naravnost uživamo; nič več nas ne skrbi, vse nam je že odleglo. Elegantno se prestopamo in potegujemo kvišku, nič več nas ne mori teža te široke, ogromne gore. Čim višje prihajamo, tembolj smo lahki in podjetni. Še od sile strma in odvratna stopnja v steni nas nič ne zadrži; tisti dve dolžini vrvi sta kar mimogrede opravljeni. Saj so zares prijemi in stopinje, da bi se človek najrajši kar vrnil in znova užival! Pa se nam tudi pozna, da prihajamo iz goljufivega apnenca, kjer je vsak prijem lahko izdajalec. Od začetka smo bili čez mero previdni, zdaj se že spoznamo — kar zabavamo se s strmino. Spet smo na polici, s katere se pomikamo zmeraj bolj v levo in prestopimo na višjo, široko polico; po njej hodimo kakor po hodniku. Andrej in Pavel sta še v dnu Velikega zidu, ko Joža pleza že spet po razu, ki loči južno od jugozapadne stene v tisti omotični strmini, ki smo jo pred dobro uro videli še tako visoko in tako navpično nad seboj.

Joža nekaj zmerja; zašel je previsoko, pa mora čez težaven prag na drugi strani dol. Nama z Matevžom s tem prihrani to težavo, zavijeva jo pod pragom nekoliko v desno in se znajdeva v tesnem žlebu. Tukaj ujamemo oba Švicarja; mladenič spet išče in se vrti v navpični skali kakor muha v močniku, čeprav je podoba, da je na pravi poti. Zlezem za njim in kmalu spoznam, da ozka lašta, ki se ostro vzdiguje pod Glacier Carré, vodi v slepo. Kako je škoda tistih 15 metrov, ki jih moram sestopiti in kako preklicano je to nerodno, ko me hoče nahrbtnik na vsak način pahnuti od skale. Joža je medtem že v previsnem kaminu, ki se pne iz žleba in se razgublja v obokanem previsu. Ko dopleza pod obok, nam javi klin in še enega. Torej je tam prava pot! Zaponke v kline in že je čez prebito gladko ploščo in na razu, ki je tukaj kakor vodoravno prežagan: ozka in stisnjena polica drži okrog roba, nad njo je poveznjen ogromen skalen pokrov. Vso zvijačo moraš porabiti, da se prerineš, stokrat prekolneš nahrbtnik in cepin, ki si ga vanj zavezal, da ti štrli čez glavo kakor strelovod. To je tisti znameniti »mačji prestop«, Pas du Chat.

Joža je že za robom, za njim vrv, ki se nategne, za njo Miha; zamudi se v plošči le toliko, da odpne vrv iz zaponk. Zaponke pusti za naju dva, da ne bo dvojnega dela in zamude. Švicarja sta se ravno izmotala iz slepe lašte, ravno vštric mladega vodnika pomolim glavo iz kamina; z Matevžem sva jih prehitela. Nekam čudno me gleda, resnično, prav spoštljivo. Pokimam mu, pa me vpraša: »Sagen Sie mir 'mal, was für Landsleute seid ihr eigentlich?« To se pa sliši že kar prijazno, ugnali smo ga. Povem mu, da smo Slovenci, in vidim, da me ne razume. Poizkusim z Jugoslavijo in se mu še kar nič ne posveti, tudi pri Triglavu ne. No, to mu moram pa že podrobneje razložiti. Končno mu s pomočjo dr. Kugyja le dopovem, odkod smo in kakšni ljudje smo Slovenci. »Das ist aber verflucht weit!« No, seveda. Ko pove, da je iz Basla, mu imenujem dobrega znanca, dr. Tscharnerja, ki sta že z Jožem hodila po tri-

glavski steni. Tudi on ga pozna, prvovrsten alpinist da je, »eine Kanone sogar«. Zdaj nas pa res že priznava in še bolj spoštuje! Tako smo kar tam pred »mačjim korakom« odpravili vsaj za en tujskoprometni prospekt dela, Matevž nekaj gode o diplomatih in o poslaniku na carskem dvoru... To bi prehodili gora s tisto plačo in tujecev prepričali in poučili!

Onih dveh že nikjer več ni, niti ne slišimo jih več. Stegnem se zategadelj po kaminu in se previdno splazim na ploščo, pripnem

dvakrat vrv v zaponko in že se potiskam skozi prerez — podobno, kakor bi lezel po znani polici z Dolške škrbine na Kočno, samo da je vse ožje in vse bolj odsekano — pod menoj je že svojih 600 m zraka. Za robom je vse pripravljeno za oddih, široko se lahko vstopiš v prostoren kot in se zavaruješ. Matevž je kar brž za menoj, kurjaška lopata ga je posušila, da je kakor pomerjen v ozko špranjo. Zaponke pustiva Švicarjema, sama pa pohitiva čez obrušeno ploščo na raz do male škrbine; še nekoliko se dvigneva in nato zavijeva po širokem hodniku, na katerem so v klasičnih časih prenočevali dauphinéjski pionirji, na rob ledenika Carré, kjer že počivata in se solnčita Joža in Miha. Pripredava še midva in pomagava onima dvema; saj smo malico že pošteno zaslužili. Tako nas spet dohitita Švicarja, vrneta nam zaponke in se prijazno poslovita; režeta jo kar naprej, mudi se jima.

Tudi mi bi že radi šli naprej, visok je še Grand Pic. Toda Andrej in Pavel sta se očitno nekje zataknila, od nikoder jih ni. Najedli smo se že in napili in že pol ure smo tu na solncu, pa jih še ni. Čakamo tri četrt ure, uro. Nič! Matevž je že slabe volje, kar preseda se. Stopi tja po polici na raz in se nagne čez steno, nekaj vpije.

»Nesreča!«

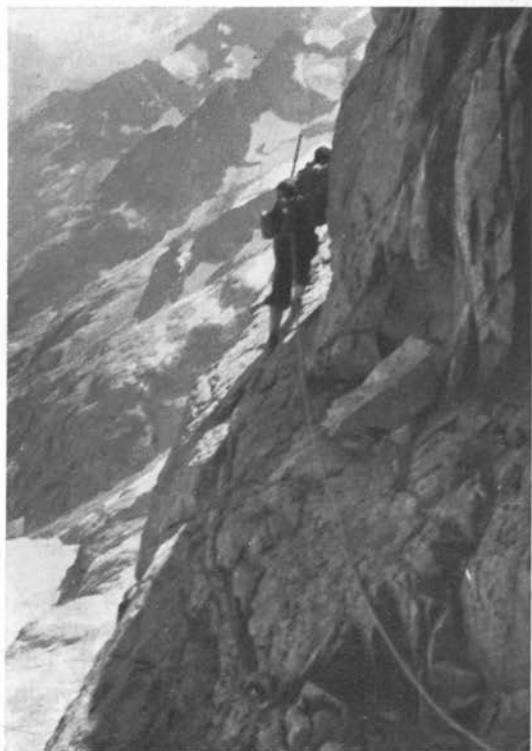

Foto inž. Dušan Lasič

Polica pod Glacier Carré

Kakor bi treščilo med nas. Prva misel velja Pavlu in Andreju — kaj je neki! Tako kakor nam trem mora biti zločincem zadnji trenutek, preden mu preberejo sodbo. Tudi Matevž nam jo prebere: Andrej in Pavel sta zdrava, tudi nesreča ni smrtna; dva Švicarja, ki sta plezala med zamudniki za nami, že starejša možakarja, sta se pobila prav pred »mačjim korakom« na gladki plošči, tam, kjer sta zabita tista dva klina. Drugi plezalec je spodrsnil in omahnil vznak nekaj metrov po skali, prvi ga je obdržal, vrv pa mu je prežgala in predrgnila vso dlan in prste. Prvi ima ves obraz razbit, ves je polomljen, drugemu ni hudega. Zdaj vise tam na plošči in okrog »mačjega koraka«; Pavel in Andrej sta jih brž pritrdila s klini, tudi dva druga Švicarja pomagata. Matevž in Joža zlezeta po steni do nesreče, z Mihom počakava, če bo še kaj treba. Joža naju kmalu pomiri: nič ni hudega, nič zlomljenega in polomljenega, le hud udarec na glavo in dosti krvi. Joža vse lepo obveže, ponesrečencu zavije glavo v svojo ruto, vse lepo uredi: reševalna služba SPD deluje! Milo se nam stori, ko mislimo na Grand Pic in na prečenje tja do osrednjega vrha — saj bo treba reči adijo, morda za zmerom. Toda niti malo ne pomišljamo! Vsi vemo, kaj je naša dolžnost: v dolino, nazaj čez steno s padlim neznanim tovarišem.

Ta se pa upre, noče v dolino; 20 let je že hrepenel po trenutku, ko bo mogel obiskati to čudovito goro, danes se mu izpolnjuje želja. In da bi prav danes hodil nazaj? Danes, ko je že tik pred ciljem? Ne! »Saj mi tudi nič ni,« prepričuje, »vse kosti so cele, udarec tudi ni tako hud. In dosti lažje in bližje je čez vrh v dolino kakor pa po navpični, strahotni 600 metrski steni v Promontoire.« — Tako zmaga. Joža ga nekoliko opira, drugi varujejo. Kar dobro gre. Saj res ni hudega.

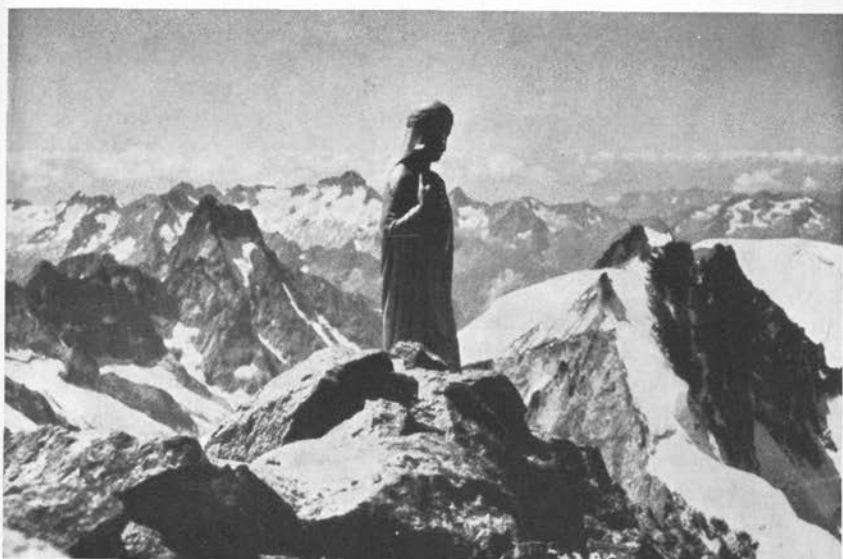
Ko pridejo do ledenika, gre mož že čisto pokonci, sam, brez opore in brez pomoči. V kotu ob ledeniku počivajo, ponujamo se jim še v pomoč. Ne sprejmejo je, zahvalijo se nam za tovarišstvo in nas odločno odbijejo, ko se kar naprej ponujamo. In presenečeni so vsi štirje, čudijo se, kako da smo tako ustrezljivi, tako tovariški. Saj sta jih Pavel in Andrej rešila najhujše stiske, Joža se je z vso svojo v številnih nesrečah in reševanjih že preizkušeno ranocelniško pripravnostjo zavzel za ponesrečenca, da ga je letá pri priči objel in ga pritisnil na svoje krvavo obličje, in z eno samo ginjeno besedo pohvalil: »Kamerad!«

Ločili smo se; spet je bil Grand Pic naš cilj in naša naloga.

Naglo se dvigamo po srenu tik ob steni, tako da hodimo deloma po robu, deloma po krajni špranji v strmino. Kmalu smo vrh ledenika, ki je zgoraj zagrajen s strmimi in gladkimi stenami smelih stolpov zapadnega grebena — Epaule, Doigt, Pic du Glacier Carré, med katere so vrezane globoke škrbine. Tik pod steno zavijemo na desno v vodoravni smeri; sneg, ki ga prožimo s stopinjami po ojuženi strmini, pušča za seboj dolge ravne črte, ko se taka v drobnih kepah v prepad. Spričkamo se med potjo zaradi nadomestne vrvi, ki smo jo iz previdnosti vzeli s seboj in ki nikomur ne diši, da bi jo nosil. Pavel že pošteno gode, tudi Andrej mu pritrkava.

Nekam slabe volje sta in nekoliko hočeta pešati. Kajti niti sinoči niti danes zarana nista kdovekaj jedla, zdaj jima po malem zmanjkuje moči. Mi štirje pa smo se ravnali po Bizjakovem nasvetu, najedli smo se obakrat pošteno. Zategadelj nam stroj tudi brezhibno deluje.

Brèche du Glacier Carré, škrbina med stolpom Pica du Glacier Carré in najvišjim, zapadnim vrhom Meže! Za hip se oddahnemo in prvikrat pogledamo na sever v dolino Romanche, po kateri se stiskajo drobne vasice; nato zapustimo sneženo hojo in prestopimo v zapadni greben Pica. Spočetka plezamo precej na zraku; posebno na severno

Vrh La Meije (3987 m)

Foto Joža Čop

stran se stena pogreza v globokih skokih na grdo zverženi ledenik; nato moramo spet bolj na desno, južno stran, kjer je stena položnejša in kaže, da je dobro členjena in prehodna. Joža in Miha se nekaj časa sicer še ukvarjata z grebenom in imata na dveh, treh krajih še sitnosti, končno pa morata tudi odnehati pod rez. Prava, uhojena smer gre menda precej bolj na desno, kakor smo brali v popisu in videli s počivališča na ledeniku Carré plezati prednamce. Ker pa stena ni prestrma, hodimo bolj po svoje in bolj naravnost, dokler naju z Matevžem ne začno ustavljati težave gladkih navpičnih stopenj, katerih sta se Joža in Miha ognila na levo.

Midva pa zavijeva v desno, proti običajni smeri, in hočeva v prostoren žleb. Nekaj časa pridno napredujeva po drobečih se oporah in skozi ozke kaminske stopnje. Kamina pa zmanjka, pretrgan je z gladko strmo ploščo; njen desni rob že meji na oni žleb. Lotim se je, drugega mi tako ne ostane, ko so se drugod okrog in okrog zbrali sami previsi. Plošča je res gladka, le z največjo pazljivostjo si iščem

drobnih stopov za ostre robove sprednje podkovice, prijemljam se tudi le s konci prstov. Kdo bi bil pač sodil, da je zlomek tako hud! Tako se torej prav počasi in s težavo prerinem tja do srede plošče. Tam mi pa vsega zmanjka. Čudovito nerodno stojim, tako negotovo, da kar čutim, kako mi noge jemlje. Skala me odriva vznak, en sam prijem imam. Tako je majčken, da je kar smešen. Cenim položaj: nič prida ni. Nazaj dol ne gre, še gor je bila huda. Da bi zabijal, ni misliti. Tako moram naprej, prestopim se v za spoznanje še nerodnejšo držo. Zdaj mi pa že mravljinca gomaze pod klobukom in srce mi leze nekam v grlo. Obvestim Matevža, naj pošteno varuje, ker se končno zna zgoditi, da je ne bom izdelal, te hinavske, potuhnjene plošče; resno namero ima, da me sklati z veje. No, Matevž — revež — tudi nima rožic okrog sebe, tudi on se le za silo tišči k skali. Če bo kaj, bo za oba nerodno! Tudi Matevž bi rad pribil s klinom vrv k skali, pa je ne najde, špranje. Sploh, kdo bo čakal tako dolgo? Mudi se, sila je velika. Kakor nalašč se prav takrat z vrha vsuje še kamenje, samo se je sprožilo, ali pa sta ga Joža in Miha s svojo vrvjo. Pa kako je dobro in natančno pomerjeno: prav na mojo ploščo! K sreči se pri zadnjem skoku premisli in švigne parkrat trdo mimo mene, prav nič me ne zadene. Z zadnjo težavo in skrajno tvegano se le preprimem, za nohti ni nič več krvi, tako tiščim s konci prstov neznatno izboklino v goro in varujem od sile rahlo ravnotežje. Naj zdaj pribrenči le majčken kamenček ali le malo naj se zataknem ali pa naj ne prime trizobi sekač mojega čevlja zadosti trdno plošče — to bo imel dela Matevž! Toda od sile natančen in nestanoviten položaj rodi vedno tudi čudovite in zanesljive rešitve. Čim hujši in nevarnejši je sovražnik, tembolj so vsa čutila in vse zmožnosti na straži in tembolj skladno deluje vsa ta obrambna vojska. Spet se preprimem in prestopim, še dva, tri metre se ravnovesim krčevito po neznatnih oprimkih, ki mi razpraskajo nohte in stiskajo konice prstov do bolečine, grebem s podkovicami ostre praske po plošči, da cvili kakor zarjavel podboj — pa se spet lahko zagrabil s celo roko za prijazen rogelj in stopim s celim robom podplata v trden stop. Debele znojne kaplje mi lijejo po obrazu in za tilnik, sopem kakor meh. Čeprav! Tudi Matevžu se zjasni obraz; vrv, ki jo ima v roki, dobi zopet svojo pravo podobo in spet je trinajst milimetrov debela — saj jih prejle prav gotovo ni imela več ko deset! Tako jo je stiskal!

Prestopim se še korak ali kaj v žleb, kjer se po zadnjiško široko vstopim in uprem ter vrv naravnjam čez ramo. Dva Matevža zdržim, če bi bilo treba. Pa ni treba, prijatelj je gibčen in lahek, dobro jo pobira za menoj. Le tista dva sežnja, ki sta že mene morila, mu zmešata štrečno; rad bi vedel, kod sem se prijemal in kam sem stopal, »ko nič ni«. Ko bi jaz vedel! Zategadelj si nekoliko pomagava z vrvjo, škoda je časa. Ko sva zopet skupaj, ugotoviva, da je to mesto gotovo še nekoliko težje ko znamenita prečnica po napušču tam za Aljaževim Domom med kuhinjskim oknom in veliko jedilnico, ki jo le redkokdo zdela, ne da bi moral odskočiti na peščena tla; že prav posebno srečo moraš imeti, da se srečno prerineš tam mimo, kadar

poskušaj tisto prečnico ob deževnih dneh ali se od dolgega časa, ko ne veš kaj početi v Domu, tam vadiš. Kdor ne verjame, naj za nalašč poizkusi! Dosti bo imel opraviti, čeprav ne bo imel globoko doli pod seboj prepada na ledenik Carré.

Joža in Miha sta medtem ušla že daleč naprej, trdo za nama pa sta že Pavel in Andrej, ki ju še pravočasno opozoriva na najin »Aljažev Dom« in ju odvrneva v boljši prehod. No, naprej gori pa zdaj ni nobene težave več; žleb je imenitno razčlenjen, dokler ga ne

Slovenci na vrhu La Meije

Foto Matevž Freljih

zapre navpična stena vrhove piramide; ta te nažene spodaj na levo po gladki poličasti plošči nazaj na zapadni greben, na raz.

Stojiva pod znamenitim mestom, ki mu je ime Cheval Rouge, »Rdeči konj«. To je strma in kakor zrčalo gladka, nekaj sežnjev visoka rdečkasta plošča, ki jo z desne meji in deloma prekriva previsna peč, da tvorita v kotu, kjer se stikata, ozko poklino, ki ti nudi nekaj redkih pa zanesljivih oprimkov. V to poklino grabiš in se polagoma poteguješ kvišku, z nogami pa škriplješ in iščeš opore po plošči. Vrh plošče tvori kratko vodoravno sleme, oster rez, ki se na sever grezi v zračen, izpodrezan prepad, tako da moraš rez kratkomalo zajahati, ko dospeš vrh plošče. Zaradi varnosti sem med plezanjem na tega konja zabil v poklino dva klina in potegnil skozi zaponki en konec dvojne vrvi — Joža in Miha sta plezala brez tega, varovala sta se pa z reza, s »konja«, dočim sva se midva z Matevžem in za nama Andrej in Pavel od klinov, kjer je bilo zanesljivejše. S sedla na tem »konju« moraš zmagati zelo težavno mesto, Chapeau du

Capucin, ki se dviga v mogočnem in od sile izpostavljenem previsu visoko nad tvojo glavo: zapadni greben Grand Pica se na tem kraju s svojim ostrim razom požene v zadnjem orjaškem skoku in z zadnjo silno močjo navpik v nebo. Z reza plošče, kjer se počasi zravnava v stoji, moraš prestopiti v severno steno, da si kakor muha na šipi. Mesto je drzno izpostavljeno, pod nogami ni drugega ko zrak, vse do ledenika v podnožju severne stene. Prestop je precej podoben izstopnemu mestu Prusikove smeri po severozapadnem razu v Triglavski steni, ima pa gostejše, večje in zanesljivejše opore; tudi je nekaj nižji. Zaradi tega nas ni preveč zamujal, le dobro je treba paziti in izbirati prijeme, ki jih sicer ne pogrešaš na tem zares spoštljivem in močno previsnem »kapucinarskem klobuku«.

Vrh preves odneha strmina; kolikor je spodaj prehuda, toliko je od tu do vrha pohlevnejša. Še streljaj, pa smo ob eni popoldne stali trinajst metrov nižje kakor na štiri tisoč, vrh Grand Pica, pri kipu Matere božje, ki so ga bili sem gori prinesli vodniki. Daljši počitek, južina, slikanje, razgled! Vsa Dauphinéja leži pred nami kakor odprti abecednik, množica Picov, Glacier-jev, Aiguilles, Colov; daleč tja na sever čez dolino Romanche je na modro nebo narisana snežni Mont Blanc — kdo bi mogel vse pomniti in naštet?

Nič preveč nimamo časa, pot tja na Pic Central je še dolga in še na čudne načine zamotana, kakor je podoba. Za silo podprti, pogledamo še enkrat tja dol proti ledeniku Carré, odkoder smo bili ravnokar prišli, in se ozremo po Švicarjih. Kar dobro so jo stopili za nami, slišimo jih doli nekje sredi Pica pod Chevalom. Tako smo torej tudi za ta del pomirjeni. Zbrani in praznični zapuščamo vrh.

Začenja se préčenja Meže drugi del: Traversée des Arêtes. Za začetek je treba sestopiti svojih 100 metrov globoko dol v Brèche Zsigmondy, v škrbino med Grand Picom in prvim stolpom v grebenu, ki se v dolgi rajdi vleče na vzhod proti Pic Centralu. Popis ve za dva ali celo tri sestope. Najlažji in najnavadnejši se spusti po plitvem žlebu z vrha na severno pobočje in nato še levo čez gladko ploščo v drug, svojih 60 metrov dolg žleb, v katerem je že vse oskrbljeno za dober spust; po žlebu so zabiti stalni klini in obešene zanke. Tu smo hoteli tudi mi sestopiti, tako smo se odločili; zamuda pri nesreči nam je ukazovala, da si izbiramo najlažje in najhitrejše prehode, če nismo hoteli okušati kje gori na grebenu štiritisočmeterske noči. Toda je že po navadi tako: kadar se najbolj mudiš, se najrajši kaj pokazi. Tako smo tudi mi zavili z vrha iskat tisti plitvi žleb. Res smo tak žleb našli, toda bolj na vzhodni, ne na severni strani. To se nam pa ni zdelo nič čudno, ker smo v dnu žleba opazili čisto novo zanko, vrženo okrog skalnega pomola. Očitno so jo tam pustili tisti, ki so se danes že pred nami tod spuščali.

Zmota smo opazili šele, ko je bilo že prepozno. Zašli smo namreč v drugo smer, v sestop, ki nam ga je popis odsvetoval kot izredno težavnega. Nazaj pa nismo hodili; čemu tudi? Saj nismo prišli sem gor izogibat se težavam. Če so tisti pred nami zmogli ta sestop, ga bomo pač tudi mi. Spustili smo se zategadelj korajžno do pomola z zanko. Pomol je oster in obsežen skalni rogelj, ki je tako položen čez

žleb, da nastaja med dnom žleba in rogljem ozka odprtina, navpično okno, z zračnim razgledom naravnost dol na Etançonski ledenik. Pod rogljem je previsen, svojih 15 metrov globok skok, gladka, nerazčlenjena stena, ki se neha v ozki poličasti stopnji, nato pa se požene v silnem skoku v mrzel prepad. Mesto zahteva veliko hladnokrvnost in spretnost v spuščanju po vrvi. Ves čas smo bili prej godrnjali nad nadomestno vrvjo, ki so jo morali nositi s seboj tisti od nas, ki niso plezali naprej; kadar smo vodili, smo zaradi gibčnosti in lažjega kretanja morali vendarle imeti nekoliko manjše nahrbtnike. Zdaj nam

Pic Central de la Meije

Foto Joža Čop

pa je tista vrv prišla zelo prav. Naravnali smo jo v zanko in jo spustili čez skok — ravno prav dolga je bila, da sta oba konca dosegla poličasto stopnjo. Nato je prvi skozi ozko okno zlezel Bizjakov Miha, preprijel je še parkrat po skali in se je zatem oklenil z obema rokama spuščene vrvi, medtem ko ga je Joža varoval in spuščal še z njuno vrvjo. Nekajkrat je Miha zanihal po zraku in že je bil na polici. Joža je bil mimogrede za njim; varoval sem ga od zgoraj jaz, ki sem tako prišel na vrsto za Jožem, dočim je varovanje prevzel Matevž. Največ je slehernega zamudilo okno pod pomolom; s silno težavo in močjo smo se basali skozi ožino in stokali pod debelušnimi nahrbtniki, ki so se nam zatikali v špranji, dokler obesek ni gladko stekel po napeti dvojni vrvi. Matevža je spuščal Pavel, njega Andrej, ki je tako ostal zadnji nad pomolom z najbolj nerodno nalogo; njega namreč ni nihče več varoval od zgoraj, spuščati se je moral kar sam. Mi smo jo med tem zavili že v levo po silno nerodni, strmi in razpokani skali ter prečkali čez krušljiv, ploščat žlebič nazaj na sleme grebena; Joža in Miha sta bila že v škrbini.

Andrej se je zbasal v okno. Tam se je pošteno zataknil. Imel je namreč nahrbtnik, ki ima nosilno pripravo, lestvico iz železnih palic, da nahrbtnik lepše sedi na hrbtu. Ta lestvica se mu je ujela v špranji in se tako čvrsto zagostila med oknice, da Andrej nikamor ni mogel, ne gor ne dol. Visel je kakor klobasa v dimniku; bolj ko je cepetal in poskušal svoje umetniže, bolj trdo je »sedel«. Ozmerjal je Mežo, okno, vrvi, nahrbtnik, tovariša Pavla, vse od kraja. Nazadnje še nas, ki smo mu od spodaj gor v najboljši nameri hoteli pomagati z nasveti. To ga je namreč še najbolj razjezilo; živci so ga tisti čas pustili na cedilu: dognano je, da zna Andrej drugekrat veliko lepše govoriti, nego je tiste trenutke v Grand Picu! Joža in Miha sta jo kar popihala, z Matevžem sva še nekaj časa vztrajala. Z mirnim nastopom sem skusil omiliti, kar je bilo preostrega, in vplivati na položaj; razsodnost je v takih primerih vendarle boljša od ihte. Zdi se mi pa, da Andreja vsaj tistikrat nisem dosti prepričal. Vsekakor pa sem prepričal Andrejev nahrbtnik, ki se je končno le naveličal trme in se vdal. Tako je tudi Andrej zdrknil po vrvi k prijatelju Pavlu na polico. Kakor kadar se naveliča huda ura svoje togote in se prestavi godrnjaje čez gore nad drugo dolino, tako je tudi Andrej še parkrat zamomljaj, ko je vlekel vrv za en konec k sebi; nato se je spet vrnil v svojo kožo, iz katere je bil malo poprej tako ognjevito skočil. Z Matevžem pa sva se takrat že ukvarjala z vprašanjem, kako pridemo iz škrbine Brèche Zsigmondy na prvi grebenski stolp, ki ga tudi po prvem zmagovalcu tega grebena imenujejo Pic Zsigmondy. Joža in Miha sta bila že toliko spredaj, da jih ni bilo nič več videti.

Iz škrbine vede po severni strani nad odurnim breznom poševno na levo ozka poličasta tvorba, ki se vedno bolj oži, čim bolj gre v steno. Na koncu bi ji že težko rekel lašta. Plezanje po njej je toliko olajšano, da ji je vzdolž napeta konopljasta vrv, na katero sicer ni da bi se preveč zanesel — vsa je že izprana in preperela — vendar toliko pomaga, da sempatja nadomesti kak prijem. Jaz se sicer zanjo nisem nič prijemal, bolj sem zaupal skali. Porabil sem pa vrv še boljše: pripel sem se nanjo z zaponko zanke na prsih, tako da je zaponka lepo drsela po vrvi, ko sem se varno pomikal tja v steno. Na koncu lašte zmanjka vrvi, torej prav tam, kjer bi bila najbolj potrebna. Po lašti se namreč prismočiš okrog roba v severno steno stolpa, ki je zasnežena in deloma ledena; po vseh žlebičih in špranjah je trda ledena skorja in sneg. Strmina je tod občutna, prijemi majhni in mrzli, stopnja sila gladka. Prav tam mi je zmanjkalo vrvi, tako da sem brž zabil klin in za njim, ki mi ni dobro prijel, še drugega. Na ta način sem vsaj kolikortoliko varoval Matevža, ki je moral za menoj, da sva spet nekaj sežnjev vrvi pridobila. Prijatelj je sopihal in se pritoževal po lašti, da je to zanj najtežje in najnevarnejše mesto vse Meže. Seveda, ni mu bilo lahko; saj je tudi nosil težak nahrbtnik, v katerega sta mu doli v škrbini Pavel in Andrej priložila še nadomestno vrv. Mislil jo je kar tam na sredi pota vreči iz nahrbtnika in jo popustiti; komaj sem ga pregovoril in mu obljubil, da jo bo zanaprej nosil Miha. Res sem s klicanjem ustavil Joža in Miha, ki sta jo že zopet rezala naprej po strmih grebenu,

Foto Joža Čop

Razgled s Promontoira

kakor da se jima res tako hudo mudi. Še nekajkrat sem se previdno prestopil in se potegnil kvišku čez ledeno stopnjo, pa sem bil pri debelem železnem drogu na grebenu tik pod vrhom stolpa. Okrog droga sem nato zanesljivo varoval prijatelja. Šele, ko sva ujela Joža in Miha, se je Matevž oddahnil; kajti nahrbtnik mu je pri tem občutno shujšal. Tudi Pavel in Andrej sta bila kmalu za nami.

Složno smo drug za drugim nadaljevali pot po ostrem slemenu. Na južno stran je stena ves čas navpično odsekana; prepada je na to stran 800—1000 metrov. Na severno plat je strmina sicer nekaj

Vrh La Meije z grebena

Foto Matevž Frelüh

malega manjša, vendar je vsa pokrita s trdim srenom in z ledeno skorjo. Na nobeno stran ne bi rad kaj bolj globoko pogledal!

Z vrha prvega stolpa smo morali zopet globoko in strmo v škrbino med tem in drugim stolpom. Hodili in plezali smo prav po samem rezu nad južnim prepadom. Rez je bil namreč večjidel v širini ene ali dveh pedi kopen, ravno toliko, da smo lepo napredovali med severnim sneženim grebenskim obronkom in vrtoglavo solnčno stranjo. Iz druge škrbine smo morali nazaj na tretji stolp, s tega v četrto škrbino in na četrti stolp: gor — dol, gor — dol... Ves čas te čudovite hoje blizu štirih tisočakov nam je pogled uhajal in se vračal na Pic Central in na njegovo smelo podobo. Osrednji vrh je odtod kakor tvorba domišljije: v velikanskem previsu, kakor bi ga bile izpodjedle in obglodale orjaške miši, visi in se nagiba daleč ven čez svoje podnožje, v strmem in slokem stožcu sili v nebo; to je Doigt du Dieu, »prst božji«!

V škrbino med drugim in tretjim stolpom izstopi smer znanega Angela Dibone, ki jo je bil utrl še v letu 1912 z Etançonskega ledenika sem čez. Hudo je strma, tudi za današnje čase. No, saj oče Dibona tudi ni kar tako; baš nekaj dni pred nami, nekako za 25 letnico tega dogodka, je bil spet na Meži po smeri, ki jo danes mi plezamo. Tako smo brali v knjigi doli na Promontoirju, kjer nas je bil pritegnil zapis: »Tržič, Yougoslavie«. Razveselila nas je z njim draga družba gospe Escherjeve in gdč. Mallyjeve, ki je hodila kak teden pred nami tod z obema mojstroma iz Cortine, z očetom Angelom in sinom Ignacijem Dibono. Že pred leti smo se tako srečali tam pod Dachsteinovo južno steno!

Tako smo vendarle primotovili v zadnjo škrbino potem, ko smo se spustili po strmi sneženi vesini, v kateri so nam cepini izdatno pomagali v hoji in varovanju. Še na Pic Central zlezemo, potem bo za danes s hojo v breg amen. Saj je je bilo tudi že dosti, nekako 12 ali 13 ur že plezamo. Pavel si samo to še želi, da bi se mogel dovrha najesti, napiti in naspati; Meža mu zdaj pošteno preseda. Tudi Andrej in Matevž že bolj postrani gledata.

Dvignemo se na Pic Central; saj ni visok iz te zadnje škrbine in tista dva nerodna prestopa tudi nič ne nagajata; kopna sta. Oziramo se: Grand Pic dobiva že večerno podobo, žarki mu v poševnih šopih pletejo glorio okrog stare, plešaste glave. Črn je in globoko zamišljen, odmaknjen že daleč od nas, kakor da ni resničen: slika iz pravljice! Ravno ga zapuščajo oni štirje Švicarji. Naprej gre pone-srečeni junak, polagoma, previdno; kar dobro se spuščajo po onem pravem lažjem žlebu v Zsigmondyjevo škrbino. Zdaj je že gotovo, da jim noč ne bo prizanesla. Bog z njimi!

Na vrhu, 3970 m, se nič kaj ne ustavljamo, ker se nam večer že obeša na pete. Sence so dolge, sneg na severni strani je že pomrzel, curki po špranjah mirujejo. Naglo se spuščamo z vrha. Najprej strmo po steni na vzhod; pred nami rase na oni strani globokega sedla že tretji vrh Meže, Pic Oriental (3911 m). Za prvim skokom, čez kate-rega se varno spuščamo s pomočjo vrvi, nam omogoča hitro napredovanje položen hrbet. Toda kmalu se prelomi in omahne odsekano v sedlo med obema vrhovoma. Dvakrat pretaknemo vrvi po zankah, ki so čvrsto zadržane okrog trdnih pečin, in že zdrsnemo po plitvem žlebu v nižavo. Prekanimo še z ledeno skorjo prevlečeno ploščo, pa smo na visokem zametu v sedlu. Tam je zopet zanka, pod njo kakih 30 metrov v ledeni strmini, iz katere štrli sem pa tam kaka skala, že druga. Joža in Miha se ukvarjata z ledeniško prepoko (Berg-schrund), midva z Matevžem morava še čakati na Pavla in Andreja. Pritrdiva si medtem dereze. Ko prideta tovariša, spuščam Matevža do druge zanke in že sem sam pri njem; v teh derezah (Horeschovsky) hodiš po največji strmini in po še bolj trdem snegu — kakor po ravnem. Na vso vrv spustim še enkrat Matevža do prepoke in se udiram skozi ostro ledeno skorjo še sam do njega. Nato se previdno prestaviva še po ozki brvi čez špranjo in na dobrem sva. Ledenik Tabuchet je položen in nobene resne špranje ni videti po vsej raz-sežni planjavi vse tja do kočee Refuge de l'Aigle. V hitrem spustu

sva brž pri koči. Ko prideta še Pavel in Andrej, se ravno že mrači. Miha mora že z lučjo po vodo v bližnjo ledeniško kotanjo. Z nesrečo vred smo torej plezali ravno nekako 15 ur.

V neoskrbovani kočici, ki nam jo je bil nedavno snažno počedil oče Dibona, si skuhamo čaja, kave; karkoli nam pride pod roke in med zobe, nam imenitno potegne. Še najbolj pa mehko in prostorno ležišče na pogradu; saj imamo toliko odej, da se kar s težavo obračamo pod njimi. No, pa preveč se tako ne utegnemo, kdo bo spal!

La Meije: Traversée des Arêtes Foto Matevž Frelj

Zadnja misel nam še spleza visoko gor na greben; tam se zdaj stiskajo v mrzlem nočnem krivcu štirje Švicarji in zmrzujejo. Kdo ve, kako bodo jutra dočakali? Kar greh se nam zdi, da smo v koči in na toplem; tako radi bi kaj pomagali. Pa kako boš? Vsaj štiri do pet ur smo vsaksebi. Strupeno noč bodo imeli in dolga bo čez mero.

Toda tudi ta misel nam pojema, ugasne. Nič več nas ni.

Ko vstanemo, nas prav nič ni sram, da smo zaležali in da nas je dan gotovo vsaj za dve uri prehitel. Saj se nam nikamor ne mudi. Razen, seveda... Toda nimamo premalo ostrih oči: brž sprevidimo, da se premika po Zsigmondyjevem stolpu črna živa točka, jasno se odraža na nebesu, ko zleze na vrh. Za njo še ena in še dve. Oddahnemo se; noč je vendarle prizanesla Švicarjem. Kar urno napredujejo, saj jih gotovo pošteno mrazi. To bo pa že solnce popravilo.

Ko se Švicarji prikopljejo na Pic Central, pospravimo in se ločimo; Andrej in Pavel imata svoje načrte in bosta nekaj ur še ostala v koči; danes nameravata itak le še v La Grave. Nam štirim pa se bolj mudi; namenjeni smo še v Refuge de l'Alpe in drugi dan s

severa čez Grande Ruine v La Bérarde. Toda, ko pridemo v dolino Romanche, se nam kolena že pritožujejo čez strmine spodnjega ledenika Tabuchet in čez trdo hojo po oglatih sipinah. Zategadelj nam je resnično le napol hudo, ko se vreme vedno bolj vleče skupaj in nam jug zmerom huje kadi svojo cigaro sem čez Mežo. Na hitro še polenarimo ob Romanchi tam pod francoskim Podbrdom (Pied du Col) in se okopljemo; čez dobro uro nas pa že podi ploha po cesti v La Grave. Prav tako je nepočakana, da ji moramo za nekaj časa celo v kraj v občestni predor.

Drugi ali tretji dan za tem se srečamo v La Bérarde še z našimi Švicarji. Tisti, ki je padel, je po glavi že strokovnjaško povezan in poceljen; le tri nalomljena rebra bo menda nesel še domov. To je izvedel pri zdravniku. Tako torej vrne Joži njegovo ruto, z njo pa še lep listek, ki šumi po frankih. »O, hudimana!«

S tem je naše zgodbe o Meži konec.

More Andrej:

Les Bans, 3789 m

Vroč avgustov dan je bil, ko sva jo mahala skozi dolino Vénéon ves čas ob vodi navzgor. Brez cilja sva bila danes; nisva še vedela, v kateri koči bova spala ali pod katero skalo zmrzovala. Dolga je bila dolina Vénéon. Ves čas gre po ravnem. Sempatja so vidne smeri za razne ture, ki se odcepijo v manjše doline. Nikamor se nama ni mudilo; saj je bila še zgodnja pomladanska ura. Do najoddaljenejše kočice v tej dolini je pa 4—5 ur. Čeravno nisva hotela, sva prehitevala turiste, ki so med potjo nabirali suhljad, da si bodo z njo skuhal toplega čaja.

Prišla sva do kažipota; pot se tam odcepi na levo v Refuge de Temple. Od tu bi imela samo eno uro hoda do kočice. Vendar sva jo mahala kar naprej, ker so nama tovariši pravili, da je kočica sicer oskrbovana, pa nesnažna, zelo draga postrežba in prenočnina zelo draga. Čudno: ne oskrbovane kočice so pa v tako dobrem stanju! — Naprej v kočico Pilatte! Dve dobri uri bo treba še hoditi — saj imava čas! — Struga potoka Vénéona se končuje v umazanem in s peskom posutem ledeniku, ki ga je treba prečkati in ob njegovi desni strani navzgor zaviti, da prideš v kočico Refuge de la Pilatte, 2572 m. Ko sva še vedno srečavala turiste, naju je že skrbelo, če bova dobila v koči prostora. Pa saj nisva razvajena.

Kmalu zagledava kočico, obdano z velikimi železnimi drogovi. Stavba stoji namreč na pečini, edino možnem mestu. Pa še tu je izpostavljena plazovom, zato so v obrambo proti njim ti drogovi zaidani v skalo in z žico prepleteni.

Danes bo gotovo polovica turistov spala do polnoči, ostala polovica po polnoči; toliko jih je že sedaj v koči, pa še prihajajo. Koča je v višini 2572 m, z lepim razgledom. Na levi strani kočice se mogočno šopiri južna stena Ailefroide, navpična in kopna. Zadaž Les Écrins, Pic Coolidge, Grande Ruine in čisto zadaj La Meije s

Foto Pavel Luckman

Les Bans

sosedi. Pogled na te vrhove je božanski, posebno ob zatonu solnca, kakor sva ga opazovala midva. V koči sva, pa se še nisva odločila, na kateri vrh se bova vzpela; oba sva bila za južno steno Ailefroide — a kaj pomaga, ko nisva imela s seboj plezalk in dovolj orodja! Jaz sem rekel, da bo najbolje, če jo mahneva za najmanjšo družbo. Tovariš Pavel pravi, naj odloči jutranje razpoloženje. Tudi prav! Zaenkrat je najbolje, da poskrbiva za spanje in jedačo. Ko šariva z nahrbtniki po spalnem prostoru, zagledava v drugem nadstropju ležišča tovariša Erjavška in dr. Mraka, ki že ležita, da jima kdo ne zasede prostora. Bila sta zelo ustrezljiva in sta nama odstopila nekoliko prostora.

Številni kuhalniki so brneli. Tudi midva sva prižgala svojo počasno »Meto«, da si skuha kave. Vseh vrst govorica se sliši v tej koči, posebno nemški študentje so prav glasni, a obenem tudi mojstri v kuhanju; v pol ure ti skuha na modernem in majhnem bencinskem kuhlniku polno večerjo, če treba, tudi dunajski zrezek. Midva nisva tekmovala z njimi; svoj čaj sva rajši sprotičila in ga zalivala, preden je utegnili zavreti. Vodniki in nosači so kuhali za svoje gospode z dračjem, ki so ga med potjo nabrali. Ko sem zunaj pomival posodo, sem dobil Erjavška, ki je še v mraku lovil vrhove v svoj aparat. On pravi, da imajo vrhovi ponoči — isto višino in obliko, kakor podnevi; zato ni važno, kakšna je slika.

Gneča je velika; pobrala sva jo na ležišče, da ne bi še tega izgubila. Ko je bila že tema, so še prihajali. Kje bodo vsi spali! Prostora je za 20 ljudi, v koči jih je pa že več ko 40. — Spati nihče ni mogel; prevelika je bila vročina in ropot. Neki vodnik nam je zapovedal, da se moramo še bolj stisniti, nego smo se mogli. Šele proti jutru sem zaspal, ko so nekateri že odhajali. Zbudil sem se potem ob 7. uri; tedaj so bili že vsi odšli, samo štiri mlade dame so ostale in mi »Kranjci«. Tovariš je še trdno spal in ni bil nič

Foto Pavel Luckman
Pri obedu

kaj pri volji, da bi vstal. Ko se je zbudil, je rekel, da je bil pravkar na vrhu; zdaj mu ni treba hoditi gor, ker že ve, kakšen je. Jaz mu pa pojasnim, da ne bova šla na tistega, o katerem se je njemu sanjalo.

Hitro se napraviva, pobaševa svoje stvari in jo mahneva iz koč. Čudno, toliko ljudi je bilo v koči, pa sva videla samo dve skupini in še te že pod sedlom Col de la Pilatte. Odločitev je bila hitra: kar za tisto družbo, da ne bo treba iskati smeri! — Posloviva se od tovarišev, ki se jima ni tako mudilo.

Iz koč gre smer nekaj časa po položnem ledeniku; kmalu pa ga je treba zapustiti in stopiti v močno strmino, čisto pod Col de la Pilatte. Imela sva pred seboj dobro sled, tako da nama ni bilo treba iskati prehodov čez razpoke. Zelo hitro sva hodila, vsak zase. Skupini pod sedlom sva se vedno bolj približevala. Tu je dovolj takih mest, ki bi jih midva ne prešla, če bi ne bilo sledi.

Neko mesto je bila tako, da si moral zlesti v razpoko in po njej iti do konca, če si hotel turo nadaljevati. Drugod si se moral na prav smešen način od strani razkoračiti. Vedno bolj se bližava zadnji skupini. Zakaj napreduje tako počasi? Pod sedlom Pilatta so zelo strma in ledena mesta, tu so sekali stopinje. A ne takih kakor jih mi: samo za pičel čevelj, ampak take, da lahko v vsaki izmed njih široko sediš. Vsaka skupina, ki je tam šla, je te »stopinje« še povečala. Pa še zelo previdno in počasi vsi stopajo po takih stopinjah!

Teh stopinj je bilo kakih 50; vedle so čisto do sedla Col de la Pilatte. Tu smo bili že skupaj. Privoščila sva si kratek odmor, da si skuhava čaja. Prve skupine so se že vračale z vrha Les Bans. Zato nisva več čakala, marveč sva takoj nadaljevala turo. Od Col de la Pilatte moraš iti po ostrem in sila opasnem sneženem grebenu, da prideš v kopno skalo gmote Les Bans. Ko je ta greben za nama, je za naju tudi boljše: sedaj sva v živi skali. To je vzhodna stena, brez snega, skala dobra, prijemi varni, dosti jih je in tudi za varovanje so dobra mesta. Navezana nisva bila. Že davno ne pomnim tako prijetne plezarije! Ko že nekaj časa plezava, se srečava s prvo skupino. Zdelo se mi je, da se nekam nerodno obračajo; mislim, da so v snegu in ledu boljši.

Hitro napredujeva; saj meri stena s sedla gor samo 200 metrov. V skali smo mi Kranjci vsaj nekoliko doma! Nekaj metrov pod vrhom dotečeva zadnji dve skupini in obenem srečava drugo skupino, ki se vrača. Kar spogledali so se, ko nisva bila nič navezana in sva s tako lahkoto napredovala. Na vrhu je bila še ena skupina treh moških in ene dame, med njimi dva vodnika. Z zapadne strani se je približevala tudi neka skupina; ta pa je morala imeti težak posel, ker je tam bolj strmo in le malo kopne skale.

Nisva se dolgo mudila na vrhu, nisva ogledovala in občudovala drugih vrhov; ujela sva jih v svoje aparate — to so najboljši spomini! Sai je toliko vrhov, da bi si ne mogel zapomniti njih imen. Zdi se mi, da sem videl tudi Mont Blanc; za gotovo pa ne vem.

Do vrha sva rabila 4 ure, a piše se 6 ur. Seveda je bilo nama v dobro, da sva našla stopinje izsekane, a v skali sva hodila hitro. brez počivanja. — Ker je šla ura že na 12, se odpraviva po isti poti nazaj. Sedaj je prišla vrv v poštev, ker sestopaš težje, nego se vzpenjaš. Tudi dotečene skupine so se vračale, pa ostale so daleč za nama.

Kmalu sva zopet na grebenu, kjer se je treba malo bolj paziti. Nato gre hitro na Pilatte (3357 m) in ledene stopnice so že za nama. Tu bo treba nekaj ukreniti, da bova prej v dolini. Glej, tovariš že sedi na nahrbtniku in drvi v dolino. Kar čez razpoke ga nese; seveda, ker so v strmini. Nisem hotel biti bojazljivec in sem mu sledil. V položnem ledeniku stojiva in ugibljeva, ali naj greva v kočo ali ne. Tovariš predlaga, da naj greva po ledeniku naravnost v dolino Vénéon, kar mimo koč. Ledenik se drži skozi ob steni Ailefroide in je ostudno zelen ter poln vode po razpokah. Če si dosti korajžen, si za 1½ ure prej v dolini. Zato sva bila kar oba za to pot. Za stavo sva skakala čez razpoke, zlasti če je bila na meni vrsta za nošnje vrvi in mi je rekel tovariš, češ, če skočim čez razpoko, bo vrv — nosil on! Pa to se je večkrat končalo z mokro zadnjo platjo.

Kmalu sva v dolini, vesela posrečene ture. Oba imava željo, da še enkrat prideva v te kraje in izvedeva še lepše in še težje ture.

Matevž Frelj:

Le petit Cervin, 3634 m

Dne 17. avgusta sva se odpravila z Jožem na tretjo in zadnjo turo v Dauphinéji.

Že ko smo hodili v kočo pod Ecrins, sva z Loryja gledala tja čez dolino na drzno podobo neznane gore, ki po svoji izraziti obliki na prvi pogled spominja na Zermattskega leva. Kdor je njega le enkrat videl z zermattske strani, vzklikne nehote: »Glej ga, Matterhorn!« In res tudi Francozi ta vrh tako imenujejo: »Le petit Cervin«, »Mali Matterhorn«, čeprav ima uradno ime Sommet des Ronies. Že takrat sva bila sklenila, da ga obiščeva.

Iz La Béarde sva krenila po že znani dolini Vénéon ob šumečem ledeniškem potoku, ki se zbira tam od Ailefroide, Les Bans, Pic Lory in kar je še take gospode tam okoli. Po dveurni hoji sva zavila na desno v dolino, ki vodi pod stene Cervina in kjer je bilo izhodišče za najino podjetje. Ko sva prišla v konec doline, sva zavila takoj na ledenik in sva se ga brez oklevanja lotila. Pa naju je hitro minilo; kajti kmalu so nama pot zaprle mogočne špranje in razpoke, ki jih je bilo vse križem. Morala sva se umakniti na desno v steno, da sva hitreje napredovala v skalah. Dvigala sva se kar urno. Bolj in bolj je na drugi strani doline rasel v nebo nedoseženi Les Ecrins in najin Pic Lory, ki se je že kopal v toplem solncu in ni bil niti malo podoben tistemu, ki je bil pred tremi dnevi tako strupen. Cela procesija se je razvrstila pred nama lepih in še

lepših vršacov, ki sva jim vsem obljubljala, da bi jih obiskala, če bi imela denar. Ko sva se tako menila in preobračala svet, sva prišla na zgornjo planoto, ki je pokrita z ogromnim ledenikom. Najprej sva mislila čez ledenik na drugo stran. Zapazila sva namreč tam zelo mikavno goro, vso ledeno in zverženo s čudovitimi razpokami. Kar takoj sva bila navdušena, da se skopljeva nanjo. Bil je to ponosni, v led in sneg okovani Les Bans.

Začela sva si ogledovati svet, kako bi prišla čez to ledeno planoto, pa naju je koj minilo. Ujeta sva bila v ledeniško mrežo; nikjer nisva videla smeri, po kateri bi prišla čez ledenik. Razpoke so bile pregloboke, preširoke in preveč križane. Kakorkoli sva ugibala, nazaj bi morala v dolino in z druge strani spet v višavo. Tako sva torej to misel zavrgla in ostala pri prejšnjem načrtu. Saj sta tovariša Pavel in Andrej junačila tam po Les Bans!

Z ledenika sva kmalu zavila na desno v velik dimnik, po katerem je tekla voda. Bil je videti še najlažje dostopen; po njem sva upala najprej doseči greben. Po dimniku sva se brž dvignila na snežišče, od koder sva morala še čez kratko steno — pa sva bila na grebenu. Stala sva že neposredno pod Le petit Cervinom, malim Matterhornom. A ta »mali« Cervin ni tako majhen, kakor ime kaže; celih 3634 metrov ga je! Ogledovala sva smeri, kako bi prišla nanj; zelo previsne in gladke stene ima, tako da je nama zbudil prav resne skrbi. Sedla sva na greben pod zavetno skalo; zakaj naenkrat se je nama od kdove kod privlekla coprnica megla, da svoje gore nisva več videla. Ker pa ni bilo mraza, sva sklenila počakati, da se megla razpodi.

Da ne bi tekel čas brez koristi, sva se medtem podprla in se odločila, da zlezeva na goro, če se prav na vrh postavi. Tudi v megli. Saj je bil to zadnji delovni dan v Dauphinéji! Ko sva začela plezati po grebenu, prav podobno kakor na pravem Matterhornu, sva našla skalo zelo krušljivo. Majale so se cele plasti in bolvani; zelo previdno so nama zaradi tega potekali metri, ko sva plezala kvišku. Kmalu sva prišla do prvega previsa, oprezno sva se splazila čezenj. Naprej po grebenu pa ni šlo več, morala sva v levo. Zlezla sva po mali razpoki, ki se je risala po vsej popolnoma gladki steni na postaven steber. Zelo težko! Varovanja ni bilo nič prevega; ni bilo toliko prostora, da bi varovalec mogel dobro stati. Zaupala sva vsak v sebe in drug v drugega, pa sva se počasi le pretegnila čez to ploščo na steber. Tukaj sva se malo oddahnila. Res le prav na kratko. Saj je bila pot še dolga in pokazalo se nama je, da jo bova morala z vso modrostjo pošteno zagrabit. Gora nama je začela kazati roge. Zadovoljna pa sva bila, da na tej vzhodni strani ni bilo ledu in snega. Stena je bila popolnoma kopna; v takem svetu sva imela trdno upanje, da bova prišla na vrh.

Po stebri je nama šlo še dosti dobro. Toda samo do vrha stebra. Tam so se zopet začele gladke plošče in nikjer ni bilo videti prehoda. Čez plošče nisva mogla, niti najmanjših razpok ni bilo, da bi vanje vsaj kline zabijala. Na koncu teh plošč je bil še globok previs, spodaj pod njim pa vse odlomljeno do samega ledenika. Kaj

res ni prehoda? Kaj še! Tako hitro se že ne vdava! Joža je brž našel slabo točko, poskusil je na koncu plošč nad samim previsom. Poskus se mu je, čeprav z veliko težavo, posrečil; spretno in izkušeno si je pomagal s trenjem obleke in z oporami — s samimi rokami se ni mogel obdržati na ploščah. Položaj je bil resnično težak; k sreči je bilo vmes nekaj prijemov, tako da sva se tega zabeljenega mesta kmalu otresla.

Prišla sva pod navpične sklade; tukaj je bilo plezanje prav zanimivo, skala trdna, oprimkov obilo. Dvigala sva se po skladih in občudovala ta zanimivi svet; tod sva prav z užitkom in netežavno plezarila. Tako sva priplezala v škrbino na grebenu. Tu se je zopet zataknilo in sprva ni šlo naprej. Pa tudi tukaj sva našla precej veliko polico, po kateri sva prečkala na levo. Polica naju je pripeljala do konca gladke stene, ki je odrezana prav do ledenika. Gledala sva v globino na ledenik in sva bila vesela, da nisva prejle šla po njem. Šele sedaj sva videla, kako razorano je bilo vse od razpok. Tisto goro, kamor sva sprva hotela, Les Bans, sva občudovala, kako je bila zanimiva in na debelo oblečena v ledeno suknjo. Napravila sva hitro nekaj posnetkov, ki so se nama tako lepo ponujali. Pa naju je iz zamaknjenosti opomnila ura; nič nisva namreč vedela, koliko imava še do vrha, ker nisva imela s seboj nobenega popisa in nobenega zemljevida. Tako sva torej morala najprej na vrh; tam je pot na polovico, in tam se zve, kako bo s časom.

Ogledovala sva se, kako bo za naprej. Iztaknila sva kamin, ki pa zasluži to ime samo na pol. Takoj sva se potegnila vanj. Skrbelo naju pa je, ali bova našla vse te prehode za nazaj; začela sva zato po takih mestih, ki so bila tudi za nazaj dobro vidna, puščati za seboj časopisni papir kot znamenje. Zopet sva priplezala na greben; in zopet ni šlo gladko ne levo v steno, ne po grebenu. Morala sva na severno stran; tu pa ni manjkalo snega in ledu, a midva sva bila pustila cepine v dnu, spodaj na grebenu, ko sva videla, da je stena kopna! Na severno stran je seveda nisva videla; tam je bila pa vsa zimska.

Tukaj nama je začelo prav nagajati. Bolj ko sva se bližala vrhu, bolj se je gora upirala. Počasi sva začela kar s čevlji tolči sneg in dolbsti stopinje. Stena je bila zelo strma in popolnoma gladka, oprimkov ni bilo, midva pa brez cepina. Pa tudi tukaj je zmagala odločnost in trma; kajti, da bi šla nazaj? Kaj še! Le naprej sva si želela! In res sva se tudi na tem mestu srečno izmuznila. Preko teh težav sva prišla med same stolpe, plazila sva se čeznje in okoli njih — tako lepe hoje ko tukaj še nisem imel! Končno sva ugledala vrh. Odslej je bilo vse enostavno. Vreme je bilo milo, megla se je tudi razpršila vsaj na jug. Stala sva na vrhu!

Ko sva se posebno proti jugu naužila čistega razgleda in starih znancev iz prejšnjih dni ter napravila hitro nekaj posnetkov, sva malo posedela in uživala vrh sam. Nato sva se podpisala v steklenico, ki je spravljena v možicu. Le redki so, ki obiskujejo to lepo goro. Najbrž je nekoliko preveč od rok in huda je tudi za potrebo. Skoraj gotovo sva bila midva prva Slovenca tam. Poslovala sva se od vrha

in nastopila pot nazaj. Šla sva ravno tam, odkoder sva prišla, hodila sva počasi in previdno po znani smeri, po ploščah in kaminih, po stebri in čez previse. Vendar je minilo nekaj ur, preden se nama je posrečilo priti do nahrbtnikov.

Spustila sva se še po zgornjem snežišču in velikem dimniku na ledenik. Tam sva se kar vozila, dokler nisva morala vožnjo opustiti in jo udariti tja pod steno, kjer naju je pozdravila skromna družinica praznično belih planik. Kako neizrečeno sva se jih razveselila! Toplo sva se od njih poslovila, saj se nikoli več ne bomo videli. V La Bérarde sva prišla malo pred nočjo, utrujena, da se nama ni ljubilo niti k večerji. Mahnila sva jo naravnost v slamo.

Nič ne veva, ali je po tisti poti in v tisti smeri že kdo hodil in če je morda tam sploh kaka znana smer na Mali Cervin. Midva sva jo urezala kar po svoje in na svoje oči, pa sva lepo dospela. Tudi za mejo bereš namreč v knjigi narave prav isto in prav tako kakor doma. Saj goré so goré. Če si z njimi prijatelj in znanec doma, te prijazno sprejmejo tudi v tujini.

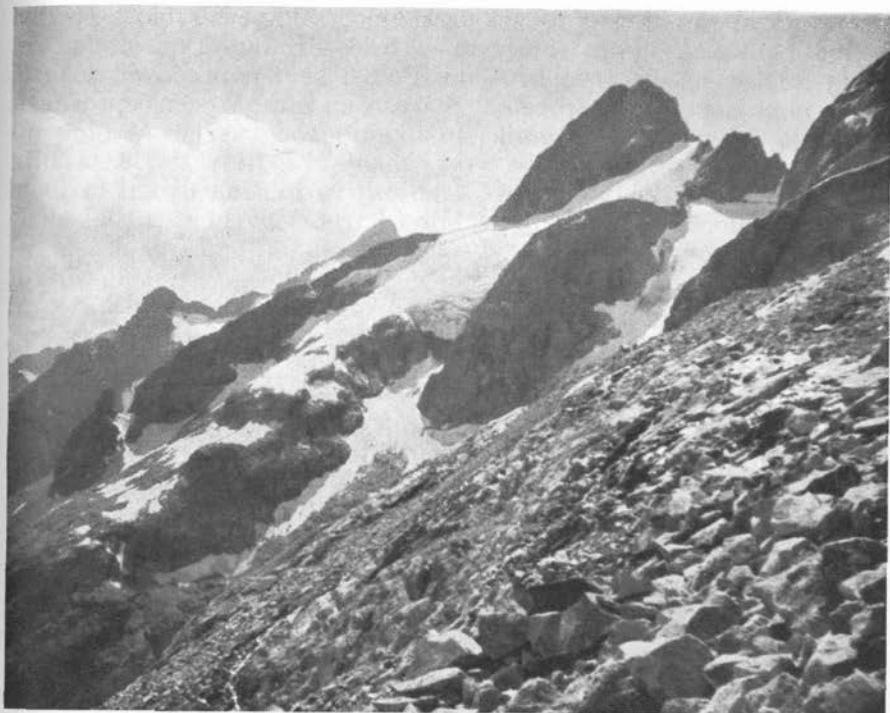
Morè Andrej:

Râteau, 3809 m

Noč pred turo na Râteau sva dobro prespala, kakor sva želela. Čeprav je bil prejšnji dan dež in sneg, je bilo danes krasno vreme, kakršnega sva si pač želela.

Sinočnja družba Francozov se je že pripravljala na odhod. Tudi midva malo bolj pohitiva; ura gre namreč že na 9, najina »Meta« pa tako počasi gori. No, tudi zajtrk je pri kraju. Popolno opremljena se posloviva od družbe, ki nama še pokaže, kje gre smer, in pove, da lahko prideva v 3½ urah na vrh, če bova dobro hodila. Že prečkava ledenik, ki se takoj pri koči Promontoire začne in se neha čisto pod Râteauom. Širok je kakih 600 m in ima dosti odprtih špranj, pa tudi skritih. Treba je bilo paziti; solnce je dobivalo že tako moč, da se je večkrat kdo udrl do pasu — na veselje svojega tovariša. Res, čim več tur izvršiš, bolj si brezskrben in bolj spoznaš »slabe« lastnosti teh ledenikov.

Kmalu prideva pod steno. Od tu je treba nekoliko na levo v zelo strmo južno stran Râteaua. Tu sva se navezala na vrv in dereze so bile tudi že potrebne. Če zna turist hoditi po tej strmini, pride lahko v predpisanem času na vrh. Ne mislim na pogoj, da si dober v nogah ali da znaš z derezo dobro in pravilno stopati, toda tu v tej strmini je toliko razpok, da ne prideš do večera na vrh, če bi hotel vse obiti. To bi bilo serpentin — zavojev! Mislite si: Pridete pod razpoko, pa ne morete čez in morate vso obiti, da pridete v nasprotno stran! To Vas brž zamudi pol ure. Seveda, če bi ne bilo razpok, bi bilo treba narediti le nekaj korakov! Take razpoke sva midva, če niso bile pregloboke, prelezla; če pa so bile le kaka dva metra široke, sva se kar z rokami metala na nasprotno stran.

Le Râteau

Foto Pavel Luckman

Mogla bi se sicer držati bolj stene Râteaua, toda tam so ves čas frčali kamni — a kdo bo z bunko hodil na vrh!

Tako hodiva že dobro uro, ko prideva do mesta, ki je izredno strmo in izpostavljeno. To je tudi edino mesto, ki dela tudi izurjenemu alpinistu preglavice. O spak, nikjer prehoda! Prišla sva za kakih 5—6 m prenizko; pred nama je bila razpoka, ki je ni bilo mogoče prelezti, še manj pa preskočiti. Tako morava po spodnjem delu razpoke prečiti čisto nazaj pod steno Râteaua in od tu po zgornjem delu razpoke zopet na staro mesto. Končno sva bila pri edino možnem prehodu. Nama se sicer ni zdelo, da se bo tu dalo priti čez. Bila sva na strmem mestu; bil je nekak ozek, snežen pas, zgoraj razpoka, spodaj tudi. Prečkati pa je bilo treba za raztežaj vrvi, in to preko tankega sneženega mostička in skoraj navpične stene, ki se je končala v nekakem grebenu in v ne več tako nevarnem položaju. Naprej sem moral jaz, ker sem lažji.

Prvo težko mesto je bil imenovani mostiček. Preskočiti ga nisem mogel, ker se je na nasprotni strani že pričela prečka; treba bo le stopnjo narediti sredi mostička, da bom v ravnovesju prišel v prečko. Mostiček me je držal. Sedaj se je bilo treba obrniti tako, da sem z obrazom gledal v strmino; cepin sem prijel pri ušesu in s konico zasajal v strmino. S celo nogo — kar bi bilo pravilno —

nisem mogel stopiti, ker bi me presukalo; zato sem samo s prvima dvema konicama derez zapičeval v trdo strmino. Dobro, da sva imela konice šele nanovo brušene. Počasi sem napredoval, tovariš pa ni imel nobenega varovanja. S tresočim glasom sem izpraševal, koliko je še vrvi; v odrezanih številkah je odgovarjal. V hipu mi je prišlo na misel: »Kaj, če vrvi zmanjka?« In res! Če bi bila enojno navezana, bi bilo dobro; tako pa sva bila na dvojni in je je res zmanjkalo. Samo 2 metra je bilo še treba, pa bi se prijel skalnatega nosu, ki je štrlel ven iz snega, in bi bil tudi dober za varovanje. Nočeš — moraš, sem obstal v tem kočljivem položaju in prosil tovariša, naj poskusi priti brez varovanja čez mostiček, a naj se dobro pazi, sicer ne bova naredila nobene ture več... Pod sabo sem videl zelene, zveržene odlome te ledene strmine.

Tovariš je stopil, pa obenem že zavpil močan in dolg »O«. Udrlo se mu je takoj pri prvi stopnji, vendar se je ujel z zadnjogo, ki mu je ostala zgoraj in s cepinom, zasajenim v strmino. Ves sem se tresel in premišljeval, kako polomljen bom obležal v prepadu — na smrt nikoli ne mislim! Z nekako flegmo, skoraj bi rekel, z apatijo se je tovariš potegnil k cepinu in z resnim in trdnim glasom pozval: »Naprej!«. Tudi mene je nekaj takega prijelo in že sem bil tam pri skalnatem nosu. Tu sem tovariša dobro varoval; tudi če bi mu spodrsnilo, bi samo zanihal. Pa niti tega ni bilo; že je bil pri meni. Vpraša me, če vem, zakaj se mu je udrlo; kar sam je odgovoril: »Zato, ker sem 25 kg težji!« Zdaj sva se malo oddahnila in gledala proti vrhu. Molče se dvigneva in nadaljujema pot navzgor. Težko je razumeti ta opis; a naj omenim že sedaj, da gre smer prav tako, kakor če bi šli pri nas po »Bambergovi« poti čez Plemenice na Triglav, samo da le po snegu in ledu in s severne strani.

Vrh ni videti več daleč, morava se mu oddaljiti in čisto z jugozapada priti na greben. Na strmini kljub temu pridobivava in tako prideva na nekak snežni jezik, ki se na koncu konča s studencem. Lahko bi prečkala ta jezik, a žeja je bila huda; zato sva šla rajši do vode. Saj je solnce tudi neusmiljeno pripekalo.

Sedaj greva po levi strani tega jezika, ki je kopen in prodnat. Še malo in na prvem grebenu stojiva. Tu vidiva iz sledov, da je bil pred kratkim nekdo pred nama. Tukaj se namreč snideta poti iz Promontoire in St. Christoph. St. Christoph je vas pred La Béarde; iz nje se rabi na vrh 7 ur, seveda z vodnikom. Greben sam je oster, snežen in trd. Severna stran je bila senčna in mrzla. Še ena smer je, in to s sedla Brèche de la Meije. To je kopno skalovje, mestoma pokrito s tanko ledeno skorjo. Ta smer zaradi kamenja ni priporočljiva. Midva sva se držala južne strani, ki je bila bolj kopna. Greben je položen; hodi se kake pol ure, da prideš na prvi vrh. Imela sva malo smole. Ravno na vrh sva prišla, ko se je pretegnila megla sem iz Meije. Nekaj časa sva čakala, pa se ni hotela razgubiti. Še možica narediva in se vrneva po isti smeri nazaj. — Dobre štiri ure sva rabila za na vrh. Nazaj je šlo mnogo hitreje. Na razpotju premišljujema, če bi ne bilo boljše v St. Chri-

Foto inž. Dušan Lasič

Les Ecrins od severa

stoph; tako naju je skrbelo tisto mesto. Pa sva se spomnila, da imava prtljago še v koči; tako sva se morala vrniti po isti poti.

Nevarno mesto je pred nama. Zopet grem prvi. Nekaj stopinj sem izsekal, a sem moral nehati, ker nisem mogel držati ravnovesja. Na nekaj boljšem sva le bila: bila sva na enojni vrvi in vsaj nekaj varovanja je bilo. Bil sem zopet v tistem položaju ko prej, samo da je bilo zdaj mnogo težje, ker je solnce na tej strmini že stopilo sneg, spodaj pa je bil sam led. Brez misli sem prišel čez do mostiča, ki pa je bil sedaj udrt. Vrgel sem se s celim telesom na nasprotno stran. Če bi ne imel cepina, ki mi je umiril zagon, bi zagotovo potegnil tudi tovariša z njegovega varovališča. Noge so mi visele v špranjo, potegnil sem jih k sebi in se kar po trebuhu splazil na varno mesto. Zaklical sem tovarišu, da sem na dobrem varovališču. Sedaj je bila dolgost vrvi precejšnja. Dobro usidran, sem tovarišu pravil, kako naj gre; toda komaj pride do polovice prečke, se vsuje nad njegovo glavo plaz. Vsa površina novega snega je šla v njega. Niti glasu nisem mogel dati od sebe; trdo sem držal vrv in sem čakal, kdaj bo Pavel padel v odlom. Čudno, obdržal se je v isti legi, samo čisto bel je bil, čeprav mi je rekel: »Ali vidiš moje alpinske zmožnosti?« Odgovoril sem mu, da ni časa za tako ocenjevanje! No, tudi on je prišel do mostiča in se je vrgel čez; jaz sem z vrvjo močno pritegnil, tako da je bil kmalu pri meni.

Oddahneva se in šele sedaj se nama razveže jezik; prej vso pot nisva skoraj nič govorila. Sedaj pa ko kaki dve pótovki! Če bi bil zraven še tretji, bi govorili samo: »— jaz!« — »— jaz!« — jaz. Pavel mi pravi, kako sem bled v obraz. Vprašam ga, če je sebe že pogledal. Sam je bil še mnogo bolj bled, čeravno sva bila pred tem slučajem močno zagorela.

Sedaj nisva lezla v razpoke ali jih obšla, ampak sva kar skakala preko; s strmine se lažje skače na nasprotno stran. Že sva pod ledenikom, ki ga je treba prečkati, da se pride v kočo najinega spanja. Na ledeniku se odveževa, stakneva dereze ter jo mahneva posamič v kočo. Lahko bi šla še ta dan v dolino, pa sva bila preveč nerazpoložena. Zato sva se namenila, da prespiva noč v koči, kjer je ceneje in bolj preprosto.

Vso pot gor in dol nisva nič zaužila. Zato sva sklenila, da si pripraviva iz ostankov skromno pojedino. Pred kočo sta bili samo Francozinji; ves ta čas sta opazovali svojo družbo, ki je šla na Pic Gaspard. Ravno ko sva midva prišla, so bili oni na vrhu. Delali so prvenstveno turo. Tam razvrščajo ture v razrede. Izvršili so vzpon 4. stopnje; stopenj je pa 6. Prva stopnja je najtežja — kakor pri nas izredno težavna, po mojem bi bila ocenjena s srednjo. Takrat se nisva dosti menila za vse to; skrbeti je bilo treba za želodec.

Ko sva že skoraj pri koncu, zaslišiva čudno govorjenje, podobno kranjskemu. In res, prišla je naša družba. Prvi je bil mojstranski »kanon« Brojan, takoj za njim Erjavšek iz Kamnika in Ljubljancana Lasič in Hvastija, z namenom, da tudi oni pogledajo na La Meije kakor mi pred 4 dnevi. Tako se bomo vsaj malo pomenili; saj sva si midva s Pavlom že tako vse povedala: če sva

hotela kaj govoriti, sva se morala eden drugemu lagati. — Izpraševanja je bilo na obeh straneh dovolj, ko naju že 6 dni ni bilo v La Berarde in še en dan naju ne bo. Oni so bili tudi radovedni, kako je z Meije, kako je bilo na Râteau in kakšen razgled je. Za razgled moram samo to reči, da je z vseh vrhov enak; to se pravi: povsod se vidijo drugi hribi in vznožne vasi. Da bi pa dognal, kaj se vidi z Râteaua na desni in levi, mi ni prišlo na misel, ker sem imel skrbi s tistim mestom. Vrh tega sva hodila brez opisa pa še megla je bila na vrhu. Rekel sem jim samo to: »Razgled z Meije je lepši, ker je višji. Slikanje je pa z Râteaua lepše.« Tudi Francozi so se že vrnili. Pokazala sva jim tisto nesrečno mesto; rekli so, da jih gre s te strani malo gor, čeravno je najkrajša. Temu mestu pravijo »Dauphinéjski voz«; težji je ko Brèche Zsigmondy na Meije.

Že tretjo noč spiva tu in sva že domača. Tudi govoriva lažje, ker imava tolmače. Drugi dan sva se vrnila po dolgem presledku skozi dolino Etançon. Imela sva težke nahrbtnike; zato sva hodila dolgo v La Bérarde in sva si med potjo ogledovala vrhove, na katere bi rada še šla. Tam pred kočjo v La Bérarde sta stala Joža in Matevž, ki sta se tudi pravkar vrnila s ture. Tako smo se dobili Jeseniški mušketiriji; skleпали smo, kam bi še šli. Dá. Šli bi, ko bi imeli časa.

Matevž Frelih:

Pic Lory, 4083 m

Dne 14. avgusta smo odrinili iz La Bérarde z namenom, da se povzpneмо na najvišji dauphinéjski vrh, Les Écrins. Bili smo »Jeseničani« Joža Čop, dr. Miha Potočnik, Miha Bizjak in jaz.

Vreme je dopoldne še nekam kazalo, tako da smo jo kar podjetno počasi rezali sprva po dolini Vénéon, nato v številnih ključih proti koči Refuge de Temple-Écrins. Ko je bila ura tri popoldne, smo bili za prvi dan na mestu. Namenili smo se namreč, da prehodimo Les Écrins z juga na sever; tako nam je bil svetoval in Mihu priporočil dr. Kugy. Ta kočja bi nam torej bila izhodišče; našli smo v njej še nekaj drugih turistov, menda z istim namenom, kakor smo ga imeli mi. — Vse popoldne smo okrog kočje »delali« vreme; vendar se je proti večeru začelo oblačiti in pripravljati k dežju. Naša tovariša, oba Miha, sta se vsled tega z mesta odločila, da se vrneta še isti večer nazaj v dolino in odpotujeta drugi dan v Paris na razstavo; »saj lepega vremena itak več ne bo,« sta rekla; »v dežju tukaj prebiti in pripravljati čas, nama je pa zopet škoda, ko naju vlečejo tudi pariške zanimivosti.« Res, čez pol ure sta jo že ubrala v dolino, temprej, ker je že začelo deževati.

Ostala sva z Jožem sama. Sklenila sva, da počakava na vreme; nama se namreč ni nič mudilo v Paris, ker sva bila »prekratka«. Najina družčina v koči je bila prav zgovorna in radovedna. Tako radi bi Francozi od naju kaj izvedeli, midva pa sva bila tako »trmasta in moška«, da jim nisva hotela nič povedati. Saj po slovensko tudi

razumeli ne bi, po francosko pa nama ni šlo. Zgovarjala sva se le z oskrbnikom, pa še s tem le na prste.

Čudno se nama je zdelo, zakaj vsi turisti kar sami kuhajo, ko je bil vendar oskrbnik v koči in je rad postregel s kuho, samo če si mu hotel kaj dati v lonec. »Čudež« sva razvozlala šele naslednji dan.

V koči je bil kmalu popoln mir. Francozi hodijo zgodaj spat, vsaj turisti. Le Joža je bil tisti, ki mu ta mir ni bil kaj po volji. Vstajal in hodil je pred kočjo delat vreme, »v ris«, kakor je rekel. — Ko se je ura pomaknila nekaj čez tri, so začeli prvi vstajati. Tudi midva sva se kmalu odločila, da bova poskusila srečo. Joža mi je namreč zagotavljal, da je ponoči, ko je vstajal, »zrihtal« vreme; bilo je popolnoma jasno, le sedaj da se je privlekla megla, višje gori pa je jasno. Kar prepričal me je; vedel sem, da je v takih primerih imel Joža že velikokrat prav.

Ko sva zjutraj plačevala račun, sva se kar spogledovala: samo za vstopnino, prenočnino in kuho čaja, juhe in kave, kar pa sva vse še sama dala, nama je oskrbnik računal vsakemu približno po 50 frankov! Sedaj sva šele razumela, zakaj so drugi planinci kuhali sami... Nas pa take izkušnje ne izučijo. Ko smo lansko leto po Švici drago plačevali kuho, smo sklenili, da bomo v bodoče prinesli — drva s seboj od doma ali vsaj kuhlalnice. No, kuhlalnice smo imeli, toda — doli v La Bérarde.

Ko so prvi vstajalci zapustili kočjo, sva tudi midva pohitela s svojimi pripravami. Upala sva, da bova káko družbo dohitela in si prihranila nepotrebno in zamudno iskanje smeri. Ko sva se odpravila iz kočje, sva kmalu zapazila, da so vsi izpremenili svoj načrt; nobena skupina ni ostala pri tem, da bi šla na Les Écrins, vsi so jo mahnilo

Foto Matevž Freljih
V ledeniku pod Pic Lory

na desno okoli Pic Coolidgea v smeri kočice Pilatte. Midva z Jožem pa sva svojeglavno sklenila, da ostaneva, »kakor sva bila«. Da bi lažje hodila, sva odložila iz nahrbtnikov, kar sva mislila, da imava odveč.

Svitati se je že začelo, ko sva zapustila kamenita tla in prišla na ledenik Temple. Začetek je bil prav lahak. »Če bo tako šlo, bova kmalu na cilju!« sva bila vsa vesela. Šla sva trdo ob steni Pic Coolidgea. Pa le za kratek čas. Kmalu sva prišla pod visok ozebnik, ki so po njem letele velike skale na ledenik; od neprestano padajočega kamenja je bilo daleč naokoli vse polomljeno in razbito, tako da sva se pred nevarnostjo morala umakniti daleč na ledenik. Kajti prav nič nisva zaupala kamenju in ledenim polomom. Vedno bolj sva prihajala med razpoke, ki sva jih previdno preizkušala in se jim izogibala. Čim višje sva se dvigala, tem večje in težje delo sva imela z njimi; nekatere so bile naravnost strahotne. Ledenik je bil v tej višini že pokrit s svežim snegom, ki nam je bil zapadel ponoči in predčerašnjim, ko je doli pri koči deževalo. Hoja ni bila prav nič prijetna; tega potuhnjenega novega snega je bilo kmalu za čevelj in več, da se je prav nadležno štulil na podkovice in nama gnal sapo prav iz dna pljuč.

Prišla sva pod Pic Fivre (3680 m). Pod njim je široka in globoka ledena špranja, ki nikakor nisva mogla priti čeznjo. Po ledenem robu sva morala zlesti na vrh; zelo težko je bilo to mrzlo plezanje, ker je špranji v nagajanju pomagal novo zapadli sneg. Hoja je bila tudi hudo počasna, ker sva se morala zelo oprezno zavarovati; kajti take hoje po ledeniku med špranjami utegnejo za neizkušenega biti še bolj nevarne, kakor one v stenah. — Tako sva prišla v sedlo med Pic Fifrom in Pic Loryjem. Pritegnila je mrzla burja, tako da naju je premetavala sem in tja, kakor bi bila iz papirja. Hitela sva, kar sva mogla, da bi čimprej prišla do stene, v Pic Lory. Tam, sva mislila, bo bolj v zavetju. Gredeč sva morala večkrat klečati v snegu in glavo tiščati med kolena, da sva vsaj sapo spet ujela. Burja pa je divjala naprej, a tudi midva sva z vsemi močmi silila proti steni. Zdelo se nama je, da nama bo vse popokalo po životu od mraza. Po kolenih sva zlezla v majhno špranjo trdo pod steno. Vihar! Drug drugega sva tolkla, kamor je padlo; prav po boksarsko sva se obdelovala, samo da bi se pogrela. Še toliko nisva bila pri moči, da bi se kaj pokrepčala, nisva si upala sneti rokavic, da bi odvezala nahrbtnike in kaj zaužila. Vsak po svoje sva tulila, šklepetala z zobmi in tiščala glave v sneženo zavetje, z nogami pa mencala in skakala, da bi bilo bolj toplo; govorila nisva dosti, samo drug drugega sva ogledovala in se sama sebi smilila. Jožu sem rekel: »Kar tukaj bova zmrznila, če ta ples ne bo ponehal!« »Kaj še,« je odvrnil Joža, »francoska burja nama pe že še ne bo repa zavihala, saj ga še kranjska ni.« Joža tudi v tem mrazu ni izgubil vedre volje in korajže, čeprav sem ga opominjal, da je stvar vendarle resna in da je pametno premisliti. Pa me je Joža hitro potolažil s koprivo, ki ne pozebe. In zopet je prav po peklensko zatulilo, da sva kar vase zlezla in se stisnila v razpoko.

Čez kake pol ure, ko je nekoliko odleglo, sva se obrnila in namerila v steno. Prav spodaj in v začetku ni bila več tako huda z burjo. Stena je obrnjena bolj proti jugovzhodu, burja je pa tiščala od zahoda. Joža se je prav spretno sukala po zasneženi steni. Spet sva postala dobre volje, čeprav nama je mraz lezel še vedno za rokavice in za jopič. Jaz sem bil še toliko na slabšem, da sem ujel za vrat vse, kar je Joža brez usmiljenja s cepinom zmetal snega in ledu na mene. Hru-menje se je obnovilo, čim sva splezala nekoliko višje v steno. Začelo me je skrbeti. Joža sem zaradi tega večkrat spravljal nazaj; pa mi je odgovor zabelil tako, da sem umolknil. Skle-nil sem celo, da bom pa jaz trdovratno tiščal naprej, če bo Joža kaj pritiskal, da bi se vrnila. Pa sva kar šla in plezala, vedno naprej, vedno višje; Joža se še ozrl ni. Briga ga vihar in mraz!

Skozi burjo in prezebo se dvigneva na greben in pohitiva. Kmalu sva na Pic Loryju (4083 metrov). Do Les Écrins (4103 m) bi v lepem vremenu hodila le še kako uro. Pa je spet zavreščalo; stisnila sva se in potuhnila tam na vrhu. Drug drugega sva držala in čakala, da bi se kaj poleglo — vedno sva

še mislila na Les Écrins. Toda začelo je zebsti do kosti. Zdaj je Joža tožil, da od mraza ne čuti prstov na nogah. Burja je nosila in vrtinčila sneg, kakor bi ga nama kdo z lopato metal v obraz. V lice je rezalo in ščemelo, skozi obleko pihalo. Vdala sva se, opustil sem svoj sklep.

Počasi sva se začela spuščati. Kdo bo v takem lezel še naprej na Les Écrins! Mudilo se nama je, še na previdnost bi skoraj pozabila. Kar brž in srečno sva prišla v tisto luknjo pod steno, ki sva jo bila že prej »pogrela«. »Joža, zakaj sva šla nazaj?« sem vprašal prijatelja, zadovoljen, da sem bil zopet v luknji. »Pametni vedno odneha! Pa za v drugo morava tudi še kaj pustiti,« je odgovoril.

Foto Joža Čop
Pic Sans Nom v skupini Mont Pelvoux

Pihala sva si v roke in gledala solnce, ki ni imelo nobene moči, kakor da bi bilo le narisano na nebo. Čudno, tako jasno in solnčno, pa tak mraz! Joža se je ojunacil, potegnil je aparat iz žepa in je zapeljal še mene, da sem ga posnemal. Lepe slike sva napravila, samo da se na njih nič ne pozna, da sva od mraza bila vsa trda, kakor da bi imela vse ude iz celega. — Po ledeniku sva se naglo spuščala. Ko sva prišla do kraja, kjer sva imela svojo »garderobo«, sva posedla in se pošteno najedla. V takem snežnem plesu, kakršen je bil gori pri vrhu, bi mogla imeti s seboj nahrbtnike polne jedače, pa bi ne mogla jesti; saj bi v takem mrazu niti ne tvegala, da bi snela rokavice.

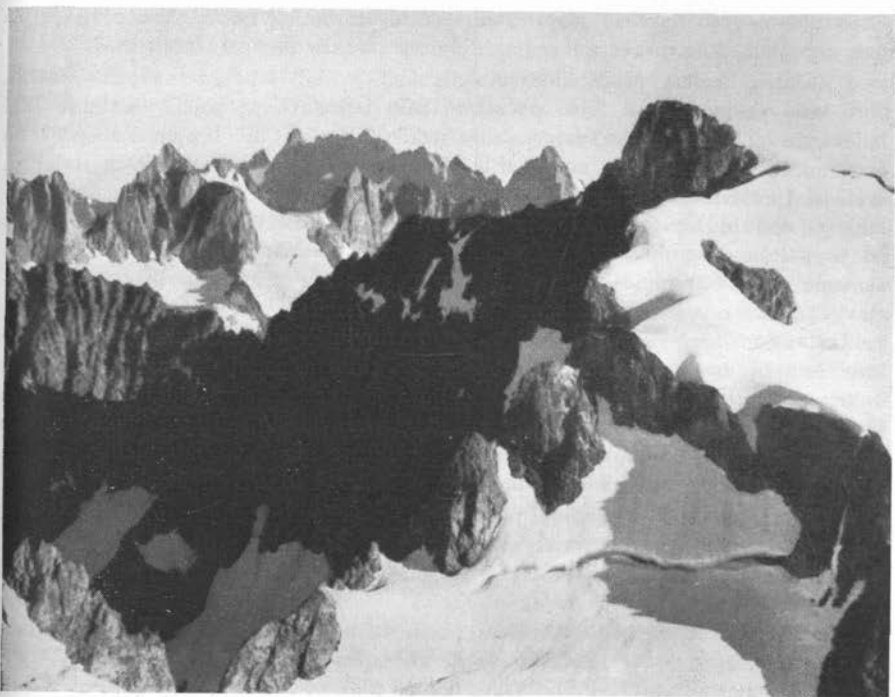
Kočo sva našla prazno. Samo oskrbnik je dremal v kuhinji in je naju debelo pogledal. Šele ko se je docela zdramil in sva ga začela ogovarjati, naju je spoznal, da sva sinočnja gosta. Hotel je menda vedeti, kod sva hodila. Prav rad bi mu bil to povedal, pa mu nisem znal. Zato sem ga prijel za roko in ga peljal pred kočo, odkoder sem mu pokazal na Pic Lory. Popihal je v roke, če naju je kaj zeblo, in z roko nekaj vrtel pred čelom. Dobro, da je to naredil po francosko; kajti če bi bil Kranjec, bi mu jo prav gotovo zagodla. Tako pa človek nikoli ne ve, kaj ti presneti Francozi povedo.

Hvastiija Francé:

Barre des Ecrins, 4101 m, in Pic Coolidge, 3774 m

Ko smo v La Béarde pri Juliju Carrelu, vnuku drugega zmagovalca Matterhorna, uredili prenočišče na slami in se dodobra najedli, smo mi trije, inž. Dušan Lasič iz Ljubljane, Brojan Janez iz Mojstrane in moja malenkost iz Posavja kot zadnji izmed enajstorice, odrinili proti Barre des Ecrins. Ta vrh se nam je po opisih zdel najprimernejši za vajo v snegu in ledu, pa tudi v suhi skali. Iz omenjene vasi vodi pot mimo lepo urejenih in s kamenjem obloženih njivic na okrešeljso gredino, od tod pa proti severu v dolino Vallée des Etançons. Od te glavne doline smo se bili že v začetku ločili; šli smo na desno proti vzhodu v dolino ledenika Glacier de la Bonne Pierre. Solnce je žgalo s polno paro, vreme je bilo najlepše; da bi se le ne poslabšalo! Hodili smo z zmernim korakom, pred večjo turo prepotrebim. Stranska ledenikova groblja, v začetku strma, proti koncu precej položna, se je vlekla v neskončnost. Po večurni hoji smo se vsedli kraj ledenikovega jezika in počivali. Ko smo uživali dobrote tega sveta, nenadoma v bližini močno zabobni in zašumi. Kaj je? Ledenik je začel v obliki nad 1 m visokega gejzira bruhati vodo. To je bil pojav, zame čisto nov. Ledenik je bil spodaj votel v obliki rova; ker je bilo sredi najtoplejšega poletja vroče, se je tam nabralo toliko vode, da je udarila ven čez površje.

Toda za taka opazovanja ni časa. Naprej! Strmo se dvigamo. S prodišča smo kmalu prestopili na ledenik. Ves gorski svet se nam je odpiral bolj in bolj in se je kazal v vsej svoji bohotnosti. Okoli nas je bil en sam smučarski raj, obkrožen z granitnimi, gladkimi in navpičnimi stenami. Našega vrha Barre des Ecrins še nismo videli, samo njegov severozahodni raz se nam je pokazal. Ko smo na ledeniku obšli nekaj večjih razpok, smo vstopili v kakih 150 m

La Meije z Les Ecrins

Foto inž. Dušan Lasič

visoko steno; ta nas je vodila na sedlo Col des Ecrins in od tod proti zavetišču Caron (ca. 2600 m), kot najboljšemu izhodišču za Ecrins s severne strani. Zavetišče je dokaj lepo in prijazno; obsega pa le eno dobro opremljeno sobo. Kakor ondi običajno, nima oskrbnika; prenočnino vržeš v skrinjico, ki je v steno pritrjena. Kuhati moreš v koči le na špirit; seveda moraš z njim ravnati previdno. Zaradi hrane smo se držali pravila: bogata večerja, da boš drugi dan lahko hodil! — Krasna mesečna noč nam ni dala spanja, bali smo se, da ne bi zaležali. Na nogah smo bili kmalu po tretji uri. Ecrins se je rdel, kakor da izžareva svetloba. V pestrih barvah, od vijoličaste preko modre in rumene, sta se svetlikala njegov beli ledenik — Glacier Blanc — in popolnoma jasno nebo, na katerem so še migljale zvezde. Požirek črne kave, nekaj keksov, in že smo šli na pot. Rahel jutranji, mrzel veter nam je pihljal v obraz. Po ledeniku navzgor smo jo mahali kaj hitro, da dospemo čimprej do severozahodnega grebena Les Ecrins, po katerem smo imeli namen pristopiti na vrh. Ledenik je rasel bolj in bolj v strmino, kazale so se tudi narahlo pokrite in nepokrite razpoke. Pozor! Sneg je bil trd, da je škripalo pod čevlji.

Severno steno Les Ecrins, ki je en sam velik ledenik in sega prav od vrha dol v glavno dolino, smo prečili dvakrat: najprej od desne na levi greben in od tod nazaj na desni, severozahodni greben. V tem območju in pod njim so najlepši smučarski tereni, kar sem jih doslej videl; mogli bi se peljati v smuku od višine 3500 m v globino 1500 m. Naše prečenje preko ledenika ni bilo nič težavno, samo naporno, razen zadnjih 10 m pred dostopom na greben.

Po kratkem grebenu smo stopili na sedelce Brèche Lory, od koder se je za nas začejalo šele pravo plezanje.

Začetek je bil precej težaven. Greben je bil zaprt z navpično steno; obiti smo jo morali na levo, po strmi, zelo izpostavljeni polici. Skala je bila ledena in opasna, dobro smo se zavarovali. Hitro je bil Brojan kot prvi na grebenu, z Dušanom sva mu sledila. Nadaljnje plezanje okoli 300 m dolgega, sem in tja strmega in deloma zasneženega grebena je bilo za nas kar prelahko. Lepo in toplo, brezvetrno vreme nas je poživiljalo. V vetru in snegu pa je položaj zelo nevaren. — Z zanesljivim varovanjem smo se počasi bližali samemu vrhu. Greben je bil v nekaterih primerih zelo ozek in precej izpostavljen. Ravno na tem grebenu, tik pred vrhom, je dr. Kugy doživljal največkratnejšo in obenem najtežjo turo v Dauphinéji sploh, kakor pripoveduje sam. Isto bi mogla povedati Joža in Matevž, ki sta nekaj dni za nami zaradi neurja in mraza morala opustiti nadaljevanje ture. Ecrins mora za alpinista biti najprijetnejša tura, a prav tako izmed najtežavnejših. Mi smo imeli srečo in srečo. Brojan je hladnokrvno plezal naprej, previdno sva mu sledila midva. Okoli 10. ure smo bili na vrhu Barre des Ecrins, 4101 m nad morjem.

Že dolgo nisem doživel v planinah tako lepega vremena in miru ko tu. Le rahel veter je zdaj pa zdaj zapihljal s severa, kakor da bi nam prinašal pozdrave z blestečega Mont Blanca in s koničastega Matterhorna. Na vzhodni strani pa se je italijanski orjak Monte Viso sumljivo zavijal v ogromne bele oblačke. Okoli nas so bili razvrščeni orjak za orjakom; najbolj nam je padala v oči Meije, kjer so se istočasno borili Jeseničani, da dosežejo svoj cilj.

Ura nam je hitro minila, treba se je bilo ločiti od vrha; kajti sestopiti smo nameravali preko nam čisto neznane južne stene. Po grebenu navzdol, do Brèche Lory, je šlo dobro in srečno; pri nahrbtnikih smo vsestransko zadovoljili svoje želodce. Izdatna hrana nas je spravila v dobro razpoloženje. Z Brèche Lory se nam je bilo treba spustiti navzdol preko 400 m visoke stene na ledenik Glacier du Vallon de la Pilatte in od tod še v okoli 600 m niže ležečo kočjo Temple des Ecrins. Vodstvo navzdol je prevzel Brojan. Držali smo se skozi strmega žleba, ki končno preide v nevaren in težaven ozebnik. Spočetka je bil žleb zelo razčlenjen in ne preveč strm. Dobro varovanje, pažnja zaradi kamenja in drugo — pa je šlo. Toda zadnji dve tretjini žleba, kamor je padal od jugozahodne stene ves drobiž in se je nad njim lomila še snežena streha, je bil položaj kaj neprijeten. Opore za varovanje so bile malenkostne, žleb je prešel v strm ozebnik ter končno v sam ledenik s široko vprečno razpoko v obliki preskoka. Zato smo morali prečiti k stenii daleč na levo preko vsega nevarnega ozebnika. Solnce je neusmiljeno pripekalo, vrv je postala mokra in trda ter se je ovijala v kolobarje; cepin ni držal, dereze so bile brez učinka in tanka plast južnega snega na ledu se je v malih plazovih valila v razpoko. Vmes je zdaj pa zdaj z grebena prižvižgal še kak kamen. Malce nesigurne smo se počutili. Previdnost in zopet previdnost! Oddahnili smo si, ko smo po več ko štiriurnem naporu dospeli do varnega mesta.

Pred seboj smo imeli sedaj le še idealno vožnjo po ledenikih tja do kočje Temple des Ecrins. Kako prijetna je taka vožnja, si pravi smučarji morejo misliti. Zaradi varnosti smo bili še vedno navezani na vrvi. Mimo nevarnih ledeniških razpok, ki so kakor bajna žrela čakale na žrtve, smo šli seveda z največjo opreznostjo. Skoro smo se pripeljali v kočjo Temple des Ecrins, prehitro je bilo konec ledenika.

Koča je na zunaj čedna, na znotraj pa Bog me obvaruj! Zdi se mi, da bi bila bolje urejena in bolj snažna, če bi bila brez oskrbnika. Možakar nam je skuhal čaj, ki je bil neužiten že ob pogledu v kuhinjo. Račun pa slan, brez sladkorja! Enotnih cen za prenočnino v Dauphinéjih ne poznajo: v eni koči 9 frankov, v drugi 15 i. t. d. Večina koč je brez oskrbnika, zlasti v višjih legah.

Naš oskrbnik je bil sicer prijazen, čeprav spočetka nezaupljiv. Inž. Lasič ga je izpraševal o jugozahodnem kuloarju El Froida, ki smo si ga ujeli na piko. Na to vprašanje oskrbnik najprej sploh ni odgovoril, pač pa nas je vse tri premeril od nog do glave, zlasti malega Brojana, češ, koliko nas je in če resno mislimo na ta kuloar. Ko mu je pa inž. Lasič pojasnil, da smo iz njemu skoraj neznane Jugoslavije, da imamo tudi pri nas gore in stene in je vrh tega Brojan še zažvenketal s franki v žepu, se mu je jezik razvezal. Pripovedoval nam je o omenjenem kuloarju, da je težak in nevaren in sta ga preplezali šele dve družbi. Svaril nas je zlasti zaradi slabega vremena; začel je namreč močno pritiskati jug in megle so se oprijemale vrhov.

Slutnja o slabem vremenu se je žalibog drugi dan uresničila. Zastonj je bila naša pot do vzhodnega kuloarja v El Froidu, zaman ves naš pogum in dobra volja. Vreme nas je odvrnilo in kakor premagani smo šli nazaj proti ledeniku Glacier du Vallon de la Pilatte, od koder smo posetili le mali Pic Coolidge, visok 377 metrov, ki je izredno lepa razgledna točka. V zameno namesto kuloarja v El Froide smo naskočili sicer veliko krajši kuloar v Pic Coolidge, visok kakih 150 m. Proti vrhu je bil izredno strm in leden; zlepa niso prijele dereze in le s težavo smo si s cepinom utirali stopinje. Iz kuloarja smo šli zato na levo v rebro in od tod po lahkem in izpostavljenem vzhodnem grebenu na vrh.

Še isti dan smo nato kljub neuspehu zaradi slabega vremena, pa bogato preizkušeni in dobre volje, zapustili kočo Temple des Ecrins in šli v dolino. Nebo se je že močno pooblačilo, debele kaplje so se vsipale na zemljo. Zapuščali smo kočo z namenom, da se čez dva dni povrnemo in naskočimo omenjeni kuloar. Toda uračunali smo se; mokric Pluvius se je vsedel na Dauphinéjo ter trosil dež in sneg, da je bilo veselje in — žalost. Premočeni smo dospeli v Bérarde, kjer smo našli ostale člane. Svidenje je bilo veselo, le deževno vreme nas je nekako morilo. Kovali smo načrte za naprej, se pripravljali, polnili nahrbtnike in preštevali še preostale franke. Toda šele čez tri dni se je vreme obrnilo na bolje; tedaj smo jo ubrali na Meije, najlepši planinski užitek v Dauphinéji...

Brojan Janez, vodnik:

Preko Barre des Ecrins, 4103 m

Končno smo okoli poldneva tudi mi odrinili iz La Bérarde. Ostali naši so gotovo že visoko; saj so že sredi dopoldneva odšli v kočo pod La Meije.

Skozi prijazno dolino Val des Etançons vodi naša pot. Bister potok nas spremlja, v grmovju ob potu je kar črno borovnic. Prilegle so se nam na resda obilno, vendar enostavno južino. Zraven pa občudujemo okoliške gore. Stene so jim rjavocrne; nikjer ni našega svetlega apnenca, vse je bolj grozeče in odbijajoče — take so pač skale Centralnih Alp. Visoke, strme stene preprežajo žlebovi, polni ledu in snega; kakor slapovi padajo te s solnčnih grebenov v

globino, dokler se ne združijo v prostrane, razpokane ledenike. Nad vsem tem pa se vzdigujejo vrhovi nenavadnih oblik, čisto drugačni ko naši, tam daleč na vzhodu.

Molčimo. Vsak se ukvarja samo s svojimi mislimi, v vsakem gloje tiha skrb, kakšno bo prvo srečanje, kake zapreke nam bo stavila prelepa Dauphinéja. Gorska bolezen, ledeniki s prelomi in z razpokami, strme, s snegom in ledom pokrite skale — to bo preizkušnja za nas Slovence! — Ej, naša volja je trdna, naš sklep neomajen. Krepko stopamo po stezi strmo navzgor, pot kar lije od nas. Kaj ne bi! Solnce stoji najviše na nebu, brez oblaka se boči modrina nad nami, nahrbtniki so pa tudi čisto »kranjski«.

Na prvem sedlu počivamo, čeprav smo šele dobri dve uri na potu. Tako lep prostor je tu; kar sami so nam padli težki nahrbtniki z ramen v poslednje travnate blazine, ki še kljubujejo vetru in pesku. Prvikrat se nam je odprl pogled na naš cilj, na zapadno steno in vrh Barre des Ecrins. Divja in mogočna se dviga njegova zapadna stena pred nami. Stolpi in stolpčiči krasijo razorane grebene, v žlebovih in kaminih pa se bleskeče led, kakor bi od ledenika do samega neba bile napete srebrne strune.

Ogledujemo svojo nadaljnjo pot. Po grebenu velike ledeniške groblje, med ogromnimi skladi skal se vije stezica, dokler se končno ne zabriše na Glacier de la Bonne Pierre. Potem vodi po ledeniku do pod stene in po strmem ledenem žlebu do sedla Col des Ecrins (3345 m). Bog ve, kakšen je svet na drugi strani. Lep, krasen? Saj so gore krasne povsod!

Nekje pada kamenje, zamolklo žvižga, zdaj pa zdaj treskne ob skale, nato vse utihne; le od ledenika se čuje žuborenje vode. Zdramimo se, vzdignemo se na pot — kočja je še daleč.

Romamo naprej, lovimo in spotikamo se po grušču, pogledi pa nam uhajajo na bleščeče ledenike, prehodne stene in od solnca obsijane vrhove; strmo se vzpenjamo po grebenu groblje, vedno obširnejši in lepši pogled se nam odpira. Na ledeniku pod nami vabljivo žubore vodice po izjedjenih žlebičkih, mi pa tako žejni! Napijemo se, napolnimo čutare, malo posedimo, potem odrinemo kar po ledeniku naprej. Prav kratek je ta ledenik; v tem delu je podoben velikemu snežišču in je brez večjih razpok. Prav prijetno bi bilo hoditi po njem, ko bi ne bila taka vročina. Hvala Bogu, da smo kmalu pri prvih skalah; tu prečkamo na desno v žleb, ki vodi na sedlo Col des Ecrins. V vsej svoji strmini in grozoti se nam kaže ozebnik, od tu napolnjen s snegom in z ledom; mejne skale so videti kakor ena sama gladka, nedostopna plošča. Tako bo torej prvo srečanje...?

Kratek odmor pred prvim bojem. Tako prijazno toplo sije solnce, tu in tam plove po modrem nebu oblak, kakor izgubljena ovčica v zeleni Rebri. Kamor seže pogled, povsod so vrhovi in ledeniki — do samega obzorja.

V dolgih skokih prižvižga po žlebu kamen. Više nad nami se čujejo človeški glasovi, najbrž kdo sestopa s sedla v dolino. Nimamo časa čakati, kljub nevarnosti zaradi kamenja se odpravimo v žleb. Še kar dobro nam gre, bolje, nego smo mislili. Kmalu se srečamo z družbo, ki sestopa. Vodnik vodi priletnega gospoda, privezana sta na dvojno vrv; bolj čudno pa je videti, da hodi tudi pri sestopu vodnik prvi — to je proti plezalni navadi; najboljši in najsigurnejši mora pri sestopu hoditi vedno kot zadnji. Res, da vodnik zna zbrati boljše in lažjo smer; zato pa je varovanje od spodaj navzgor bolj kočljivo. Bodi to kakorkoli... Da pa je imel vodnik odvečno vrv okoli vratu in rame navito v zankah, celo brez varnostnega vozla ali zaponke, to se mi zdi res prevelik

Foto inž. Dušan Lasič
Pogled na Pic de la Neige Cordier, v ozadju Mont Blanc

pogrešek. V primeru padca enega ali drugega bi vrv zadrnila vodnika okoli vratu — posledice so lahko najhujše!

Srečamo se, kratko in prijateljsko se pozdravimo in že gremo vsak v svojo smer, onadva počasi navzdol, mi trije po lahko razčlenjenih skalah, po razlih in kaminčkih navzgor. Preko nekaj gladkih mest so prosto obešene jeklene žice, da se vodnikom ni treba vedno truditi koj pri prvem vzponu; tudi nam so prav prišle. Više gori najdemo na pomolu nad previsom zanko iz surove svile. Najbrž sta jo pustila onadva; vzamemo si jo za spomin.

Izmenoma po skalah in po ledu gre naša pot brez posebnih težkoč, toliko, da ni dolgčas. Naloženo kamenje zahteva največjo pažnjo; kakor dve piki vidimo turista v spodnjem strmem delu žleba. Prečka čez zaledeneli sneg pod vrhom žleba v največji izpostavljenosti zahteva precej previdnosti in dokaj udarcev s cepinom. Nato še nekaj potegov preko skal in na sedlu Col des Ecrins (3345 m) odložimo težke nahrbtnike.

Vsa lepota Dauphinéje je razprostrta pred nami. Povsod snežišča in ledeniki, nad njimi pa štrlé vrhovi v ožarjeno nebo. Večerno solnce obseva s snegom in ledom pokrito severno pobočje Barre des Ecrins, preko Glacier Blanc pa se plazijo dolge sence. Daleč v dolinah se že temni, po vrhovih je še razlita svetloba večernega solnca.

Po kratkem odmoru in slikanju sestopimo na Glacier Blanc, preko njega po levem pobočju do kočé Refuge Carron (3148 m), ki je oskrbovana. Prav veseli smo, da smo dosegli pred mrakom svoj cilj. Ko vstopimo, si trije turisti ravno kuhajo čaj; pozdravimo, se ogledamo po prostoru, si zasiguramo jaslice, potem se spravimo mi nad kuho. Na samovarju si skuhamo kavo in grahovko.

Zunaj se temni, ledenik leži že v senci, le gori na najvišjih vrhovih še trepetajo zadnji žarki. Preko Col des Ecrins plovejo beli oblaki, se dotikajo vrha, nato odjadrajo naprej na vzhod — Bog ve kam. Počasi izgine zarja tudi

z najvišjega — Barre des Ecrins. Na nebu se tu in tam utrne zvezda, kamenje v stenah se je umirilo; sveta tišina zavlada v gorskem svetu. Z ledenika pa zapiha mrzel vzhodnik, ki nas kmalu prežene v kočo.

Medtem je prispelo še nekaj turistov — sami mladi ljudje. Kuhajo, smejejo se, menda zbijajo šale — mi se ne menimo mnogo zanje, ampak se raje odpravimo spat. Zdajci pa nas začnejo turisti gledati z začudenjem. Počasi šele uganemo, da je vzrok temu vpisna knjiga, kjer nas je tovariš Dušan ovekovečil. Kar verjeti ne morejo, da smo res iz Jugoslavije; čudijo se nam, da gremo brez vodnikov v tuje gore. Tako občudovani smo pospali.

Pregovor pravi: »Zjutraj se išče dan«. Ob treh se zbudimo. Ko mi počasi vstajamo, so ostali turisti, razen petih, bili že pospravili svoje stvari in so odšli. Požurimo se še mi, skuhamo kavo, pospravimo pograde in delamo tako brzo, da bi bili kmalu še prenočnino odnesli, to se pravi, jo pozabili položiti v zato urejeno železno blagajno. (Po mojih izkušnjah kot vodnik bi se ta — praktični — način plačevanja slabo obnesel — pri naših razmerah.)

Kristalno čisto se modri nebo nad nami, zadnje zvezde ugašajo, v najvišjih vrhovih že blede jutranja zarja. Pod čevlji nam škriplje zmrzneni sneg. Mrzlo jutro obeta krasen dan. — Malo pred sedlom Col des Ecrins zavijemo v levo preko Glacier Blanc pod severno pobočje Barre des Ecrins in premišljujemo, kje bi jo urezali čez spodnji hrbet. Vstopimo kar v največjo strmino; sneg je dober, tako da hitro napredujemo. V dolgih lokih se vzdigujemo, izogibajoč se razpokam, in prej nego bi mislili, smo na sedlu levo od vrha. Prekrasen pogled se nam nudi daleč in globoko preko vzhodne stene. V solncu in luči leži za nami Glacier Blanc, vsa severna plat Barre des Ecrins pa se sveti ko z biseri posuta. Na vzhodu stojijo kot temne sence orjaki Ailefroide, Pic Salvador in sosed.

S sedla prečkamo ledenik v desno. Namera, da bi po severnem grebenu dosegli vrh, se nam ni obnesla; široke krajne poča so nas zavrnilo, tako da nam je preostala še možnost prečke v desno na sedlo Brèche Lory in po zapadnem grebenu na vrh. Brez posebnih težkoč smo dosegli sedlo, greben nam tudi ni delal preglavice. Sedaj smo že na 4000 m; pravijo, da se tu pokaže, če prej ne, zloglasna gorska bolezen. Tovariša tožita o malem neugodju in nerazpoloženju; jaz čakam, kdaj me kaj zgrabi, a ni bilo nič.

Preko Pic Lory-ja dosežemo po zveznem grebenu glavni vrh. Krepko in iskreno si stisnemo roke, saj je to najvišji vrh v Dauphinéji — obenem pa vsaj moj prvi štiritisočak. Nismo sami; mlad francoski študent se greje na solncu. Prijazen je, s Francetom sta kmalu v pogovoru. Dušan slikari, jaz samo gledam: razgled, ki si ga nikdar niti predstavljati ne bi mogel! Od obzorja do obzorja same gore, stene, snežišča in ledeniki. Poblize sem pregledal sosednje vrhove; na vzhodu prekrasni Dauphinéjski Matterhorn, grozečo steno Ailefroide; za nami pada v enem skoku pobočje od vrha do Glacier Blanc; tam preko na zapadu stoji mogočni čok La Meije — Bog ve, kje so sedaj naši; morda počivajo po trdem boju in uživajo prekrasni razgled? Ujel sem z očmi nekaj turistov, ki so se vračali z vrha; hitro vzamem daljnogled, da bi videl, koliko jih je; a medtem so odšli za raz.

Sedimo, krepčamo se in gledamo. Francoski študent je zelo prijazen; marsikaj nam pokaže in pove, Dušan pa tolmači. Prijetno toplo je, prav nič tistega prodirajočega mraza in viharja, kakor smo ga imeli nekaj dni pozneje na La Meije. Naši pogledi pa se obračajo na sever, na prelepo »Belo goro«.

Visoko nad nami pluje avijon; kakor bi zvonilo, odmeva brnenje motorjev od sivih sten: nekako tako se sliši pritrkavanje pri fari za Veliko noč. Tiše in tiše zveni, končno utihne in ponosni ptič izgine za oblaki, ki se vale z juga.

Pregledamo še ledenik pod južno steno, potem jo vsi štirje urežemo po ozkem grebenu navzdol preko Pic Lory-ja na sedlo Brèche Lory. Tu se ločimo; prijazni študent zavije na desno, mi na levo. Strmo pada jugozapadna stena. Mislili smo, da sestopajo tu dol vsi na južno stran, a sem šele pozneje izvedel, da smo jo mi rinili čisto po svoje ter sestopali po smeri, ki je nikdo ne ubere niti gor. Globoko pod nami se beli razpokani ledenik, France pravi, da je od starosti naguban — pa ne vem, če je res. — Za velikim stolpom jo urežemo navzdol. Počasi in previdno je treba hoditi; skale so tu izredno krušljive, eden na drugega prožimo kamenje. Počasi gre raztežaj vrvi za raztežajem; za spremembo prižvižga zdaj pa zdaj kak kamen preko nas, da si v naglici iščemo kritja.

Po poldrugournem sestopu se ustavimo na strmem snežišču. Pa še nas je imela gora v svojih krempljih: široka razpoka pod nami — brez prehoda — nas prisili, da moramo prečkati čisto v levo na hrbet; od tam se šele moremo spustiti mimo razpoke. A zelo oprezni moramo biti; zakaj, strmo je snežišče, spodaj pa zija razpoka kakor požrešna pošast. Ko pridemo mimo razpoke, se spuščam v lahkih lokih po ledeniku navzdol, izogibajoč se večjih in manjših razpok; v sredini ledenika prečkamo v levo pod krasni stolp Le Fifre. Sedimo v snegu in gledamo v divji Le Fifre. V bližnjih razpokah besno buči ledeniška voda. Sence že segajo preko ledenikov — dan se nagiba na večer.

Počasi, brez skrbi, romamo po ledeniku, v strminah se vozimo po snegu. Večeri se. Pred kočo Refuge Temple des Ecrins sedimo. Zarja izginja z vrhov. Prijetno utrujeni smo; če bo prav, gremo jutri še na Pic Coolidge.

Morè Andrej:

Brèche de la Meije

Za trdno sva s tovarišem Pavlom sklenila, da tri dni ne greva nikamor. La Meije nama je dala ta sklep. Zakaj? Zato: že lepo dobo nisva spala in nič pametnega jedla; kadar sva kaj kuhala, sva bila tako nepočakana, da še ni zavrelo, pa sva že jedla in pojedla. Želodec se je pa hudoval.

Vendar sva vztrajno korakala po trdi cesti v La Grave, izhodišče za višinske ture. Dohitela naju je lepa limuzina. Pred nama se ustavi in iz nje nekdo vpraša napol francosko napol nemško, kako — vreme bo jutri. »Ljuba duša, kako naj to midva veva!« Jaz sem se na tihem smejal, Pavel pa je resno napovedal lepo vreme. Tujec se je lepo zahvalil in jadrno odkuril po gladki cesti izpred oči; midva pa peš naprej do La Grave. Tam je parkiralo dosti avtomobilov, saj je La Grave gorsko letovišče, 1400 m nad morjem, in obstoji iz samih hotelov; nekoliko je podobno Zermattu. Tu je izhodišče za ture s severne strani.

Ko sva si malo ogledala kraj in ljudi, sva šla iskat prenočišča. Vse zasedeno, hoteli in zasebne hiše! Mogoče so se naju bali; težka nahrbtnika, koža nama zagorela od solnea, lice ščetinasto, ves teden se nisva obrila, in še to: zadnja plat mojih hlač je nekam izzivala... Kar ugleda Pavel v stranski ulici napis »Pension« na hiši, na zunaj bolj slabi. Rek pravi: »Zunaj hej, znotraj fej!« Tu je bilo obratno. Ko sva šla k vhodu na zadnjo stran — na ulični strani ni bilo ne okna ne vhoda — sva srečala mlado žensko, ki sva jo vprašala za prenočišče. Z njo in z drugo priletno damo smo se pomenili, da so sobe sicer vse oddane, a nama se odstopi in pripravi prostor, ki drugače služi drugim namenom. Postlano in pogrnjeno je bilo res kar na tleh, a vse lepo pospravljeno. Tu sva

La Grave

Foto Pavel Luckman

pustila svoje stvari, se umila in očedila, kolikor se je pač dalo. Napotila sva se iskat brivca, a v celem La Gravu nisva našla nobenega takega napisa.

Za drugi dan sva se odločila, da greva na Râteau, 3964 m. Najprej sva si nakupila brašna, potem sva napisala pozdrave domov in končno sva šla večerjat, po znani »francoski« kuhinji s številnimi jedmi in z vinom. Najin Pension ima lepo teraso z razgledom na velik del Dauphinéjskih gora, posebno na: Meije, Râteau, Pic Gaspard in Brèche de la Meije. Tam je bilo pri večerji vse polno gostov raznih narodnosti. Po večerji sva si ogledala nočno življenje v tem slavnem gorskem kraju. A kmalu sva se vrveža naveličala in sva se spravila k počitku.

Spala sva precej ur; vedela sva, da se za Râteau potrebuje le 7 ur in z njega v Promontoire še dve; zato se nama ni mudilo. Vstala sva šele okoli 9. Pavel je šel gledat na vreme. Vrnil se je s slabo vestjo, da je nebo oblačno, a je pristavil, da ne ve, kaj bo iz tega, ker se na vreme v tem kraju še ne spozna, čeprav je včeraj nastopil kot vremenski prerok. Da bi se pa peljala nazaj v La Béarde naokoli po cesti, bi bilo predrago za šibko zalogo mojih frankov, samo vožnja bi stala 40 frankov. Zato sva sklenila, da teh 40 frankov zasluživa s tem, da greva peš čez gore, tudi če sva mokra.

Zato se hitro pripraviva, pokličeva gospodinjo ter plačava račun. Bil je skromen. Mlada in lepa gospodinja nama je odsvetovala pot in kazala na oblačno nebo; tudi nekaj gostov se je svarilom pridružilo. A midva sva odšla, čeprav je bilo nebo oblačno, ta dan petek — slab začetek — in še 13. je bilo! Prijazno se posloviva od gospodinje, ki je bila resnično za naju v skrbeh.

Pot gre kakih 50 m navzdol v vodno strugo Romanche in po ozki stezi takoj strmo navzgor. Ko sva hodila kako uro, sva hudo občutila težo nahrbtnikov. Drug drugemu sva dokazovala, da je lastni nahrbtnik težji; jaz sem imel od solnca opekline in sem moral nositi še vrv. Glede vrvi sva se sporazumela tako, da jo bo vsak nosil po eno uro. Med tem pogajanjem sva prišla na ravnino,

kakih 500 m dolgo; steza se je že izgubila. Na koncu te ravnine se je začela prava tura. Prišla sva na umazan in s kamenjem posut ledenik in od tu čisto pod strme, zelene odlome. Zdaj je bilo že treba oprežno presoditi možnosti prehoda. Desno od ledenika se dviga navpična, pa dobro razčlenjena stena. Zavila sva vanjo, sodeč, da je le tu preko prehod, drugače bi se ne hodilo samo 7 ur. Res je bila stena prehodna; še navezati se nisva hotela, da bi se ne zamudila preveč. Pavel je bil na vrsti, da nosi vrv. Plezanje je lepo; podobno je naši Triglavski steni v smeri Zimmer-Jahn, ali pa Jugovemu steburu. Oprimki so dobri; stena je večkrat prekinjena s širokimi policami, ki so primerne za počivanje.

Ko sva v tej steni preplezala dobre pol stene, je začel padati in je trajno padal blagoslov od zgoraj, in to zmeraj huje. Gospodinja je imela prav. Posve-tovala sva se: ali naprej ali nazaj? Ko pa sva ugotovila svoje finančno stanje, sva sklenila, da greva naprej. Kajti »suha« sva bila tako, da dež ne bo mogel škodovati. — Pavel pravi: »Mokra bova, kamor se obrneva, gor ali dol; zato je bolje: naprej!« Plezanje sva pospešila in nič več nisva počivala. Nekoliko me je skrbelo, ali sva na pravi poti. Zdajci se Pavel oglasi, da je tu pred nama nekdo hodil. Odvrnem mu: »Saj vidiš, da sem pred tabo jaz!« »Mari Ti med plezarijo konzerve ješ?« Dobil je namreč na polici škatlo sardin. Ta prizor je naju — mokra — spravil v boljšo voljo. Dolgo sva že plezala, a še nisva prišla na vrh te stene, ki se od spodaj vidi kratka; plezanje je navpično, brez prečenja ali previsnih mest. V višini 2500 m je med dežjem pričel padati sneg: neprijetno! Pa je pritisnila še gosta megla; prelaza pred seboj niti videla nisva.

Vzpenjanje je bilo dolgo, dolgo. Prišla sva na snežen jezik, ki ga je bilo treba prečkati. Jezik se potegne v ozek, snežen kuloar. Če bi ti v njem zdrsnilo, bi padel kar po zraku čisto pod vstop v steno; tako je strmo. Zato je bilo treba dobro paziti in na pripravnem mestu takoj pritrditi dereze. Na vrh se pa nisva navezala, ker Pavel ni hotel; vrsta za nošnje vrvi je bila zdaj na — meni! Odšel sem zato kar naprej. Megla je postajala tako gosta, da nisva videla drug drugega, čeprav sva bila komaj 10 m narazen. — Tovariš zagotavlja, da s turo na Râteau ne bo nič. Ura je kazala že eno, midva pa sva bila šele na ledeniku, odkoder je na vrh še kake 4 ure daleč! Ker za to turo mora biti vreme lepo in moraš smer poznati, sva jo opustila in se odločila za Brèche de la Meije, 3300 m visoko sedlo, ki pripelje s te višine v eni uri v kočo na Promontoire na južni strani. Za Râteau gre smer na desno, na Brèche de la Meije pa na levo. V snežnem metezu iskati poti na Râteau — ko ni bilo nikjer ne sledu ne stopinj — bi bilo obupno. Vzela sva torej smer v levo na Brèche de la Meije, a vendar tako, da sva pridobivala na višini.

Na ledeniku so bile velike razpoke; če niso bile preširoke, jih nisva obšla, ampak kar preskakovala. Tovariš mi je nekaj zaostajal. Ko mu zavpajem, kaj dela, mi pravi, da bo neko razpoko slikal. Mislite si: ob takem vremenu! Ko sem ga dočakal in ga ozmerjal, kaj je toliko časa delal, se je odrezal: »Veš, aparat sem v razpoki moral na vse strani obračati, da sem dobil pravi p-snetek!«

Dozdevalo se mi je, da ni megla več tako gosta. In res, ko se ozreva kvišku, vidiiva, da sva ravno pod sedlom. Vendar tam ni bilo prehoda. Morala sva z ledenika kreniti zelo na levo v precej strmo steno. Ko prideva trdo do stene, vidiiva, da je med ledenikom in njo precejšnja poč. Kako tod čez? Treba bo pač tvegati skok. Toda, bognedaj, da mi spodrsne! Dobro sem preračunal, kam se bom v tem primeru zagrabil. Trenutek — in že sem na nasprotni strani, že sem v skalah trden in varen! Enako mi je sledil tovariš, ki se je pobahal, da je bil njegov skok stilno lepši.

Sedaj je bila megla že pod nama in sva videla današnji cilj, prelaz, pred seboj. »Še kakih trideset metrov, pa sva na sedlu!« Pa sva se varala! Stena je bila namreč proti vrhu z ledom povlečena, zato sva le počasi napredovala. Ko sva zdaj tudi ta del premagala, sva bila na ostrem grebenu; preko njega je bilo treba jahati kakih 15 m, da sva prišla na pravo sedlo. Ko sem že tam, zavpajem Pavlu, da že vidim kočo na Promontoire. Brezbrizno sva se spuščala po strmi in od ilovice mastni skali navzdol. Pred kočjo je bilo nekaj turistov, ki so nama mahali. To naju je spodbodlo, da sva od skale kar skočila na ledenik in se podrsala naravnost čez vse razpoke v Promontoire.

V koči so naju lepo pozdravili in se čudili, da sva si sploh upala ob takem vremenu na turo. Postregli so nama s čajem in kazali, kako sva skakala drzno čez razpoke. S sedla v kočo se rabi eno uro; midva nisva hodila niti pol ure.

Preganjal naju je dež; zato sva rabila za vso pot iz La Grave na Promontoire 4 in pol ure. Gostje kočje so se čudili, ko sva jim kazala to pot. Izpraševali so naju, od kod sva prišla; povedala sva jim, da sva bila na Meije in da sva se sedaj vrnila v to kočjo po prtljago, ki smo jo vsi »Jeseničani« od prejšnje ture tam odložili. Zaupala sva jim tudi, da imava namen, iz te kočje pristopiti na Râteau, kar nama je zaradi dežja danes spodletelo. Francozi so bili zelo ustrežljivi. Kakor sva izvedela pozneje v Grenoblu, so bili najboljši francoski plezalci in glavni funkcionarji Grenobelske S. G. A. in C. A. F. sekcije.

Večer v koči je bil lep in tovariški. Vsak se je po svoje trudil, da bi se kaj pomenili. Z govorom je šlo težje, prav lahko s pesmijo ali s kretnjo. — Midva sva šla kmalu spat, z nado na boljše vreme jutrišnji dan.

Dr. Miha Potočnik:

Miha Čop — prej, zdaj in za vedno

(† 2. marca 1938).

Rodil se je 10. 10. 1888 na Blejski Dobravi, sin kmečkih staršev, po domače Strojev Miha.

V gimnazijo je hodil v Kranj, maturiral je l. 1907. Po maturi je študiral pravo, najprej na Dunaju, a se je kmalu preselil v Prago. Tam je nastopal kot odločen narodnjak; pravoslovne študije pa je nadaljeval le do prvega izpita.

Ko se je vnela balkanska vojna, je Miha l. 1912. odšel v Črno Goro med prostovoljce; kot četnik se je boril zlasti na Tarabošu, kjer je bil ranjen. Dvakrat je bil odlikovan za hrabrost. (Podatke o tem najdeš v knjigah »Dobrovoljci, kladivarji Jugoslavije« in »Preporodovci«.)

Po vrnitvi iz balkanske vojne se je vpisal na vseučilišče v Beogradu; vendar študija ni dokončal, ker so ga ob začetku vojne 1914 zaprli na ljubljanski Grad (1 leto); nato je vojno prebil v koncentracijskem taborišču v Lebringu in po zaporih. Po vojni se je boril na Koroškem kot prostovoljec; nato je vstopil v carinsko službo in je služboval v glavnem v Sloveniji

(na Rakeku, v Trziču), nazadnje dolgo let na Jesenicah, kjer je pred kakim letom zavzel položaj upravnika tamošnje carinarnice.

Zadnja leta se je ves posvetil planinstvu; bil je skoro 10 let predsednik Jeseniške Skale, ki jo je silno povzdignil; predvsem je njegova zasluga, da ima Jeseniška Skala tako dobre smučarje. Zadnja leta se razen poklicno in v Skali ni drugod udeleževal.

Lansko zimo je začel tožiti, da ga muči angina; vso spomlad in poletje je po malem bolehal, na jesen pa že hudo zbolel — rak v grlu! Do zadnjega pa je vršil službo in se zanimal za vse. Zdravniki so sodili, da ne bo učakal

ni novega leta, vendar je zdržal do Pepelnične srede (2. III.) — imel je močno voljo; trpel je silno, toda vdano in junaško. Zapušča ženo in 10-letnega sinčka.

Bil je markantna, prav zgodovinska osebnost — vsi po Gorenjskem so ga poznali in brez razlike mišljenja visoko spoštovali. Bil je neomajan značaj, visoko moralen, poštenjak od nog do glave, vedno vnet za pravico, svobodoljuben in odkrit, res vsestransko mož in pol!

To se je pokazalo ob smrti: kropit so ga prišle nepregledne množice, nad 50 vencev so mu prinesli. Ob mrtvaški postelji so stražili ves čas njegovi Skalaši — po dva in dva — zraven od časa do časa tudi Sokoli in finančni stražniki. Ob odru je visela Skalaška zastava, zraven njegov nahrbtnik in cepin ter njegov značilni klobuk s krivci, vrh: Zadnja leta je bil res le še planinec, to pa z vso dušo in s srcem. — Pogreb je bil veličasten — takega še niso videle Jesenice. Nosili so ga po mestu najprej smučarji v krojih (med njimi Heim in Praček), nato plezalci, po šest in šest, ki so ga tudi pokopali. — Na grobu so mu govorili prostovoljci, Sokoli (Spicar), za Preporodovce Evgen Lovšin, za Skalaše in planince dr. Potočnik, pred carinarnico sta se poslovila od njega carinik Berlok in upravnik ljubljanske carinarnice.

Skalaši, cariniki, Sokoli in dobrovoljci mu bodo postavili lep spomenik. »Skala« je sklenila, da bo vsako leto za njegov god priredila skupen izlet v Vrata, kjer bo maša zanj; nato bo pri križu vrh Škrlatice spominska slovesnost...

Kdo je pač mislil, da bo ravno ta »francoska« številka Planinskega Vestnika morala pisati tudi o prežalostni izgubi, ki je zadela planince, zlasti nas Gorenjce in še posebej »Jeseničane«. Pisati obsmrtnico Čopovemu Mihu, ki je sredi načrtov šele v petdesetem letu dopolnil svoje dni! O možu, kakor jih le redke premore ponosna Gorenjska! Kakor naključje se zdi, da o njem piše prav ta številka Planinskega Vestnika. Saj je ravno Čopov Miha v odločilni meri pripomogel, da smo — vsaj »Jeseničani« — sploh mogli v Francijo. Ko so nam z raznih strani metali pod noge polena in so nas nekateri rodoljubni gorniki rotili, naj ostanemo — reve — doma, a drugi zadržili svoje možnje, je prav Čopov Miha odločno podprl našo prošnjo pri Skali in nam s svojo besedo pomagal pri odboru do dveh celih tisočakov. Če bi ne bila poleg ljubljanskega SPD Jeseniška Skala, t. j. naš Miha, razumela položaja in če ne bi še Mojstrančani skromno priskočili na pomoč, prav gotovo te in take dauphinjske številke Planinskega Vestnika ne bi bilo. Tako je docela prav, da ravno ta številka misli na Čopovega Miha.

Spoznal sem ga bil pred dobrimi desetimi leti, tiste čase, ko me je začel Joža jemati s seboj v visoko plezalno šolo. Z Mihom sva obhodila vse bližnje vrhove — bili so to veseli in razigrani časi; nikoli ne bom mogel biti Mihu zadosti hvaležen, za kaj vse je tiste čase storil Miha zame! Bil sem študent, časa dosti, edino veselje mi je bilo v gorah. Toda denar! Še za čaj in skupno ležišče po kočah je rado zmanjkovalo. Pa je ob takih prilikah Miha po očetovsko skrbel zame. »Jej, fant, in pij, kovača pa — praviš, da je zadnji! — spravi; plačal boš, ko boš kaj zaslužil!« Tako sem tisti blaženi čas z Mihovo pa Joževo in Stanetovo pomočjo preživel lepo, tako lepo! Danes pa — njega ni več!

Ko se je ponesrečil v slovenski smeri Habe, je tudi Miha šel z nami reševat. Prvikrat je takrat plezal. Gori je kar dobro šlo vse do konca grape pod »slovenskim Oknom«, čeprav je Joža Miho na nekem mestu opomnil, da se tam »daje napitnina«. Nazaj grede — sestop je vselej bolj neroden — pa je Mihu slabše šlo; pretresla ga je tudi nesreča vedno veselega Habeta, ko smo se zdaj spuščali po steni dol. Zmajeval nam je Miha večkrat z glavo, nekaj v šali nekaj za res, češ, to bo njegova zadnja ura. Celu za mašo je obljubil dati, če bi se mu ta »pustolovščina« dobro končala. Ko pa smo srečno prispeli na zelenico pod steno, je mašo sicer »preklical«, a storil novo zaobljubo: »Bog in ta sveti križ božji, nikoli več ne bom plezal po tej steni dol!« Kako ljubeznivo-smešno je to povedal! Pa sta kljub temu uredila s prijateljem Jalenom za mašo in tudi po steni je Miha še večkrat prav podjetno in korajžno plezal.

Skoro vsako leto smo jo udarili po slovenski ali Zimmer-Jahnovi k Šestu v vas in vsakikrat je Miha kar žarel veselja. Zmenili smo sa lani celo za pravo nemško (Königovo) smer. Toda lani Miha ni več šel na Triglav in nič več v steno;

moral se je pomalem že boriti z zavravno boleznijo v grlu; nismo slutili, da je tako resna.

Leta 1936 je bilo tedaj zadnje poletje, ko je Miha še z nami plezal. To leto sva jo za Veliki Šmaren sama ubrala po skalaških bivakih, »na inspekcijsko potovanje«, kakor sva rekla, ker sva bila za predsednika in podpredsednika pri Skali. Prvo noč sva prenočila v Veliki Dnini pod Ponco; drugi dan sva se preselila čez vrh Velike Ponce in po grebenih na Oltar, odkoder sva sestopila na Jezera v drugi naš bivak. Plezala sva lepo počasi in po pameti, uživala sva, da še zlepa ne tako. Jaz sem si bil to leto koncem aprila prav grdo zlomil v Zgornji Krmi pri smuku nogo; do srede junija sem nosil mavčev oklep. To je bila zdaj moja prva tura; prav narahlo sem še hodil in sklep je bil še tog, le nerad se je udajal. Pa sva vendar lepo plezala, oba srečna in vesela, da mi spet »gre«; saj so me bili strašili, da ne bom nikoli več plezal in smučal. Posedala sva po grebenu in moževala, kakor se je le z Mihom dalo v robéh. Teden pred svojo smrtjo, telesno že ves izčrpan, je Miha hotel še enkrat videti te svoje gore; zadnjikrat, za slovo. Peljala sta se z Jožem v Kranjsko Goro; med potjo je v Martuljku kazal Jožu gor na zasneženem grebenu Velike Ponce precepljeni stolp z imenom »Kačji Jezik«. Še zadnjikrat sta se videla tudi z Dovškim Križem in s Strmatarico. Nič več ga ne bo tja, našega Miha, ne na bivaka, ki ju je pomagal graditi. Samo spomin bo še in križ na Škrlatici, ki ga je tudi Miha težko nosil.

Leta 1936 na jesen smo plezali Miha, Joža in jaz še zadnjikrat v Triglavsko steno, med Pragom in slovensko smerjo; Miha je bil tisti dan ravno stotič na vrhu Triglava in tudi — zadnjič! Kdo bi bil takrat mislil, da mu bova z Jožem že letos na spomlad prva stala za častno Skalaško stražo ob mrtvaškem odru! Pa je zahrbtna, trpljenja polna bolezen, ki jo je prenašal do zadnje ure vdano in z nepopisno voljo, zlomila ta gorenjski macesen... Bridko-prijetni spomini!

Mnogo smo z Mihom izgubili, preveč: prijatelja, tovariša, predsednika. Ne samo mi planinci: ves narod je izgubil značajnega in pokončnega moža. Narod ga ne bo pozabil.

*Bisera v školjki odzunaj
ne vidimo!*

Tudi praženega sladnega jedra v Kneippovi ne vidimo od zunaj. Je pa v vsakem zrcu Kneippove in po njem dobi kava iz Kneippove visoko redilno moč, prijeten, zrnati kavi podoben okus in polno aromo.

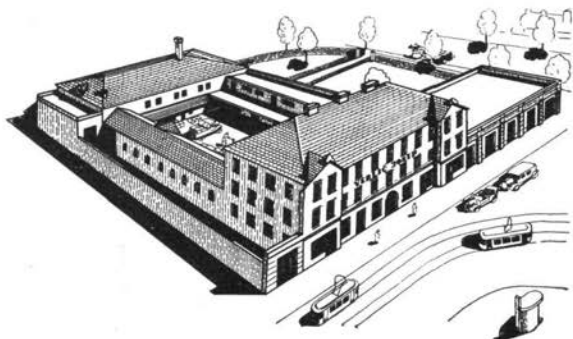
Kneippova
SLADNA KAVA

PLANINCI
zahtevajte povsod

UNIONSKO PIVO

iz D. d. pivovarne Union v Ljubljani

katero Vas osveži in okreпча
zlasti tudi po napornih turah.

VERLIČ JOSIP
Ljubljana

lastnik trrdke
ANT. KRISPER, COLONIALE, Tyrševa c. 31
ustanovljena leta 1834
Tel. 22-63. Brzjavi: Verlič Ljubljana

Veletrgovina kolonialne in špecerijske robe, velepražarna kave, miini za dišave. Zaloga špirta, raznega žganja in konjaka ter vseh vrst mineralne vode. — Točna postrežba! — Ceniki na razpolago!

JUGOSLOVANSKA ZAVAROVALNA BANKA

SLAVIJA

POSLUJE V VSEH STROKAH
ELEMENTARNEGA IN ŽIV-
LJENJSKEGA ZAVAROVANJA

Tel. 21-76, 22-76

GLAVNO RAVNATELJSTVO V LJUBLJANI

»PUTNIK«

- prodaja vse vozne karte za domače in inozemske železnice po originalnih cenah z vsemi možnimi popusti;
- prodaja vozne karte za domače in inozemske parobrodске linije, za krožna in izletniška potovanja po Jadranskem in Sredozemskem morju, kakor tudi za prekomorski promet;
- prodaja vozne karte za zračni promet v tu- in inozemstvu, dalje spalna mesta mednarodnih društev spalnih voz itd.;
- prodaja sejmske legitimacije, vozne rede, potovalno literaturo ter nabavlja vize;
- kupuje in prodaja vse valute po najugodnejših dnevniht tečajih, honorira potovalne čeke in kreditna pisma, izdaja turistična kreditna pisma na marke in lire;
- prireja izlete in skupinska potovanja z najmodernejšimi in udobnimi avtokari v tuzemstvo (Bosna, Južna Srbija, Črna Gora, Jadran) in v inozemstvo (svetovna razstava v Parizu, Rim, Benetke, italijanska in francoska riviera, Visoke Tatre, Dolomiti, Veliki Klek, Praha, Wien, Berlin, Budapest, Švica, Nemčija itd.); zahtevajte prospekte!
- prireja cenena pavšalna potovanja in bivanja na Jadranski obali in na otočju; zahtevajte sporede!
- nudi interesentom brezplačno vse informacije glede potovanj, deli prospekte, daje nasvete za potovanja, sestavlja vozne rede in programe potovanj itd. itd.

**NAJBOLJE! IN NAJCENEJE POTUJETE S POSREDOVANJEM »PUTNIKA« !!
S TEM SI PRIHRANITE ČAS IN DENAR!**

Zastopstva »PUTNIKA« v Sloveniji:

ZVEZA ZA TUJSKI PROMET, LJUBLJANA: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Ljubljana, Gajeva 3 in hotel Metropol, Bled in Jesenice.

TUJSKOPROMETNA ZVEZA, MARIBOR: propagandno informacijske poslovalnice (menjalnice): Maribor, Aleksandrova 35 in glavni kolodvor, Celje, Ptuj, Rogaška Slatina, St. Ilj, Gornja Radgona in Dravograd.

Celjska posojilnica d. d. v Celju

je najstarejši narodni denarni zavod v Celju. Vse hranilne vloge, vložene pri Celjski posojilnici d. d. v Celju so varno naložene, se ugodno obrestujejo in se izplačujejo točno v gotovini. Denar, naložen v domač denarni zavod, donaja koristi vsemu domačemu narodnemu gospodarstvu. — Nalagajte svoje prihranke v

Celjski posojilnici d. d. v Celju, Narodni dom

Nalična peresa

priznano najboljših znamk
ima najceneje in
v največji
izbiri

Baraga Sudvik
Ljubljana, nebotičnik

KRUH »TURIST«

Glavna zaloga:

FEIERTAG

Betnavska 45

Telefon števil.

28-24

Podružnice:

NOVA VAS,

Glavni trg, v
trgovini Skaza,

Ulica 10. X.

št. 5.

Črni kruh iz rži je zelo tečen, ostane 8-10 dni
v največji vročini popolnoma svež in zdrav.

Gojzerce, nogavice, nahrbtnike, termos steklenice, aluminijasto posodo, palice, sportne srajce, „Alpinist“ somot za turistovske hlače in obleke, ter sploh vse potrebščine za turistiko nudi najceneje največja domača trgovska hiša v Jugoslaviji

*

Sternecki
Celje

Zobni atelje - ordinacija

Dentist BEVC Joško

Telefon 32-96

Telefon 32-96

Ljubljana, Gosposvetska cesta 4/I. (v hiši, kjer se nahaja lekarna Kuralt)

Ordinira: za zobozdravstvo in zobotehniko od 9-12.30 in od 2-5.30.
Ob sobotah le do 4 pop. Po dogovoru se sprejema tudi izven teh ur.

Cene zmerne — vsem dostopne.

Vesele Velikonočne praznike

19.-
Otroški gumijasti čevljički na zaponko praktični za šolsko deco, ki imajo daleč do sole Vel. 27-30 Din 25.-, 31-34 Din 29.-, ženske Din 35.-.

29.-
Ugodni platneni polčevlji na zaponko z gumijastim podplatom in nizko peto. Delane v drap in sivi barvi.

99.-
Močni moški polčevlji, s popolnoma novim okrasom, iz rujavega usnja z usnjatim podplatom. Stanejo samo Din 99.-.

39.-
Najbolj zahtevani otroški čevljiček iz finega laka z zaponko in močnim usnjenim podplatom. Od št. 21-26 Din 49.-, od št. 27-30 Din 59.-, od št. 31-40 Din 69.-.

59.-
Lahki damski čevlji izdelani iz močnega platna z okrasom iz difflina. Jako so lahki, udobni in pripravljeni za lepo vreme.

99.-
Novi model. Za elegantnega gospoda k pomladanski obleki, okusni čevlji v drap-rujavji kombinaciji.

45.-
Najboljša zračna otroška obutev za pomlad, so sandali iz močnega usnja z usnjenimi podplati. - št. 27-30 Din 49.-, št. 31-34 Din 59.-, št. 35-38 Din 79.-. Moški Din 99.-.

69.-
Novi pomladni model. - Lahki udobni ženski čevljički izdelani v rjavi barvi so za Vaš novi kostim najbolj primerni.

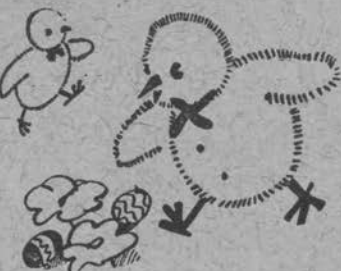
99.-
Lahki moški polčevlji izdelani iz rujavega usnja s kožnatim podplatom. Luknjasti okras pospešuje zrčenje noge. Stanejo samo Din 99.-.

45.-
Nemirni deci za šolo in igro so najprimernejši ti polčevlji iz močnega usnja z neraztrgljivimi gumijastimi podplati. Od št. 31-34 Din 49.-, od št. 35-38 Din 59.-.

79.-
Elegantni, lahki in zračni damski sandali. Izdelani iz močnega belega usnja, kombiniranega s plavim usnjem preko narti.

49.-
Za Vase najdražje fini in lahki čevljički v rjavi barvi z okusnim okrasom in preponke preko narti. t. 27-30 Din 59.-, št. 31-34 Din 69.-.

89.-
UDOBNOST NAD VSE!
Izrezani v nartu in bogato okrašeni čevlji. Vežejo se z okrasnimi pentljami. Jako so lahki, zato jih kupite za sprehod.

Rata